ATEITIS

Nr. 10 1932

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

Daugiau progos gali nebebūti

įsigyti po 50 cnt. bet kurių metų „Ateities“ pageidaujamus sąsiuvinius, kai juos baigsime pardavinėti. Todėl visi, kurie norite sau praėjusių kurių metų komplektus pasipildyti, arba ir visai naujai įsigyti, paskubėkite pasiųsti reikiamą sumą (po 50 cnt. už sąsiuvinį plius po 15 cent. persiuntimui, nes savo kaštu siunčiame užsakymus tik ne mažesnei kaip 5 lt. sumai). Galime siųsti ir išpirktinai. 1920, 1925 ir 1927 metų jubiliejiniai sąsiuviniai kaštuoja po 1 lt.

Užsakymus siųskite **„Ateities“ adm-jai, Kaune, Laisvės Al. 3.**

Moksleiviai gali susitaupyti po 75 lt.!

Šitą retą progą turės 1932 metais tik metiniai **„ŽIDINIO“** — literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinio iliustruoto žurnalo — apsimokėję prenumeratoriai, kurie 1932 m. galės gauti „Sakalo“ b-vės 26 knygas (jos paskelbtos „Židiny“ š. m. 1 Nr.) su 50% nuolaidos, o visus kitus, net ir naujausius leidinius ir vadovėlius, — su mažesne nuolaida bendrovės nuožiūra. O kas iš moksleivių nenori skaityti įdomių knygų, kurių „Sakalo“ b-vė turi apsčiai išleidusi!

„Židinį“ mūsų plačioji inteligentiškoji visuomenė per septyneris leidimo metus jau gerai pažino ir pamėgo. Jisai skaitytinas kiekvienam prasilavinusiam, galvojančiam žmogui. O ypač moksleiviams, kurie turi didelio dėmesio kreipti į visapusišką lavinimąsi ir sielos turtinimą, turi sekti Lietuvos ir pasaulio kultūros gyvenimą, plėsti savo akiratį, padėti nusistoti savo pasaulėžiūrai.

Užsisakyti „ŽIDINĮ“ niekuomet nevėlu!

Prenumeratos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt.; pradž. mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm. 15 lt.; moksleiviams ir studentams: met. 25 lt., pusm. 15 lt., (atsiimant iš adm-jos arba išsirašant mokyklose ne mažiau kaip po 5 egz.—met. 20 lt., pusm. 10 lt.).

Adr.: „Židinys“, Kaunas, Laisvės al. 3.

Šio Nr. kaina Lt. 1.75

Akc. „Žaibo“ B-vės sp. Kaune. Karo cenzūros leista

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

10 Nr. 1932 m. spalių mėn. XXI

Amžinoji ir visuotinoji karalystė

„... kad Jis, pats save ant Kryžiaus aukuro aukodamas, taikos auką be dėmės, žmonių išganymo šventą darbą atliktų ir, savo valdžiai palenkęs visus sutvėrimus, Tavo neapimamai Didybei atiduotų amžiną ir visuotinę karalystę: tiesos ir gyvybės karalystę, šventumo ir malonės karalystę, teisybės, meilės ir taikos karalystę.“

Iš Kristaus Karaliaus mišių prefacijos.

Nedidelis tavo, mokinio, knygynėlis. Ar tik ne mokslo vadovėliai savo rimtumu jame pretenduoja į pirmąsias vietas. Tegul ir nevisai rimta jų išvaizda, — nuplyšę trigonometrijos vadovėlio viršeliai ir taukuoti vokiečių kalbos gramatikos lapai, — tačiau jiems teko didelis ir rimtas uždavinys — formuoti tavo dvasią. Jie patarnauja lavinant tau protą ir pasisavinant žinias; jais pasinaudodamas tu žengi į tiesos karalystę. Vadovėliai išdėsto tau bendriausius mokslo pagrindus, jų turinys patikrintas didžiųjų mokslo autoritetų, todėl gali jais pasitikėti, kaip vaikas pasitiki motinos patiekiamu maistu. Tačiau už metų, kitų tu išeisi į gyvenimą, ir kelių į tiesą tau teks ieškoti pačiam. Ar nenujauti ten laukiančios tavęs painiavos ir aršioje idėjų bei pažiūrų kovoje besikryžiuojančių minčių? Ten tuo pačiu tiesos vardu skelbiamos griežtai priešingos pažiūros, tad ar nereikės kada susimąstyti, kurias iš jų pasirinkti, ar ne per anksti dabar apsispręsti ir ar ne per drąsiai Bažnyčia su rimtu iškilmingumu Kristaus Karaliaus šventės prefacijoje Kristaus karalystę vadina tiesos karalyste? Jei tau pavyktų iškilti aukščiau viso pažiūrų margumo, jei pamatytum, kiek laisvės savo mokslo darbuose turi kiekvienas katalikas mokslininkas, jei, pagaliau, išvystum tas eilių eiles didžiųjų mokslo korifėjų, kurie įvairiausiose mokslo srityse yra nuveikę tiek nepaprastų darbų, bet kartu didžiavosi galėdami būti nuolankūs Kristaus mokiniai, tai tau būtų aišku, kad jau dabar, visai neparduodamas savo laisvės, gali pasirinkti tikrąjį kelią ir paklusti iškilmingam Bažnyčios kvietimui į Kristaus *tiesos karalystę*.

Europos ir Amerikos didmiesčiuose šiandien yra milijonai bedarbių. Jie vaikščioja išblyškusiais veidais, keikia nūdieninę ekonominę santvarką, atėmusią iš jų darbą ir nesugebančią duoti jiems duonos. Triukšmingomis demonstracijomis jie reikalauja jau nebe pasigailėjimo, bet teisybės. Tačiau išblyškę ir išsekę vaikščioja ne tik tie, kurie neturi kuo palaikyti savo kūno gyvybės. Yra ir kitų, visa kuo pertekusių, milijonai, kurie kenčia nemažesnį dvasios badą. Nebūtinai jie ištroškę teoriškosios tiesos, jiems visiškai nerūpi pasaulio kilmės teorijos ir jie mirtų iš nuobodumo, jei pradėtum jiems aiškinti, iš kokių pradų susidaro materija, tačiau jaučia jie slėgiančią savo dvasios tuštumą, beprasmiškas gyvenimas jiems pradeda darytis nebepakeliamas, ir tik iš bailumo jie neįstengia padaryti nuoseklių išvadų, nors drąsesniųjų, nuoseklesniųjų pavardes nuolat registruoja sostinių ir provincijų laikraščiai savo skyriuose *„nusišovė, nusižudė, nusinuodijo“*. Ir tos išalkusios minios, tik paniekos žvilgsnį metusios, p r a e i n a pro Gyvybės Šaltinį. O jeigu jos nors trumpam pasiryžtų į e i t i! Juk tie, kurie Bažnyčios kviečiami, pagaliau ryžos, rado čia *gyvybės karalystę*.

Gyvybė yra nuolatinis judėjimas. Mūsų žemiškoje santvarkoje, pasiliovus visokiam judėjimui, kartu pasiliauja gyvybė. Todėl ir ant gyvybės karalystės slenksčio niekas negali pasilikti — turi žengti priekin į šventumą ar grįžti atgal į beprasmiškus klajojimus. Krikščioniškojo gyvenimo pažangai reikalingos dvi sąlygos: vidujinis mūsų nusiteikimas ir Dievo malonė, kuri jau iš oro gaivina ir remia šį mūsų nusiteikimą. Savo valios pastangomis siekdami šventumo ir pasinaudodami Bažnyčios teikiamais sakramentais, kaip malonių šaltiniais, turėsime visas sąlygas, užtikrinančias mūsų dvasios gyvenimo tarpimą. Todėl ir reikšmingos Kristaus Karaliaus šventės prefacijoje randame kvietimą į *šventumo ir malonės karalystę*.

Tuo būdu paskiro žmogaus sieloje realizuojasi Dievo karalystės pilnatvė. Taip savyje atgimęs žmogus negali neturėti įtakos į visą aplinkumą. Iš čia tad Kristaus karalystė pradeda pasireikšti visuomeniniame gyvenime. Jei šiandien tiek nusiskundžiame, kad viešame gyvenime „nėra teisybės“, kad neapykantos apsvaiginti nebesusikalba ne tik paskirų tautų žmonės, bet ir savieji, vylingai įsitvirtinę, smaugia savuosius, jei naujo pasaulinio karo šmėkla kalena dantimis nusiginklavimo konferencijose, tai viso to priežastis yra ta, kad visuomenė, per paskirus savo narius dar nėra atgimusi Kristaus dvasioje, o be Jo tikrai niekas neįstengs sukurti *teisybės, meilės ir taikos karalystės*.

Tokia yra Kristaus Karaliaus šventės prasmė. Ji veda mus pirmiausia į mūsų pačių vidų ir tik konstatavus, kad esame taikoje su didžiausiais savo principais, ji duoda mums teisės reikalauti, kad ir viešame visuomenės gyvenime įsiviešpatautų amžinoji ir visuotinioji karalystė.

K. Bauba

Kelias į Vilnių

O Vilniaus nepamiršk Lietuvi!

Kasmet devintą spalių mūsų tautos gyslose vienam momentui sustingsta kraujas. Susikaupę vieną rimties ir gedulo minutę mes pajuntame visą mums klasta padarytos skriaudos didumą. Tiesa, tautų istorija žino daugybę neteisybių. Žiaurios

Pavergtas Vilnius Dail. Jackevičaitės

Babilonijos vergijos, mongolų užplūdimai ir ištisais šimtmečiais svetimą jungą nešusios tautos juodžiausiomis raidėmis įrašė savo sielvartus ir dejones į žmonijos praeities lapus. Tačiau ir mūsų skriauda, mūsų vadinamose kultūringose apystovose, nusipelnė nemažiau tamsių raidžių. Vos atgavusi laisvę lenkų tauta, didžiųjų tautų atstovus ir *kryžių* pasikvietusi liudytojais, pasirašo

sutartį ir už dviejų dienų ją sulaužo, išplėšdama kitai, kartu su ja vergavusiai, tautai jos sostinę, jos didžiosios praeities lopšį, jos religinio ir kultūrinio gyvenimo centrą. Ir šit, jau dvyliktą kartą minime metines to liūdno įvykio sukaktuves. Dvylika metų! Ar ne apsipratome su tuo faktu, ar mūsų žodžiai per tiek metų neįprato buvę tik žodžiais. Ar per tuos dvylika metų mes pažengėm bent vieną konkretų žingsnį arčiau Vilniaus? — Klausia tie, kurie žemės pėdas vadina konkrečiais žingsniais, kuriems gyva tautos dvasia tėra išsvajota abstrakcija ir kurie iš istorijos lapų nemoka iššifruoti ateities galimumų.

— Jūs kalbate apie sostinę Vilnių, ligi nusibosiant kartojate tas pačias frazes, minite Vilnių laikraščiuose ir konstitucijose, bet, pasiduodami praktiškojo gyvenimo tempui, ar jūs iš realaus gyvenimo sistematingai neišbraukiate to, ką esat parašę. „Laikinoji sostinė“ su didžiuliais banko rūmais, su naujais seimo rūmais, su daugybe naujų administracijos, pramonės, ūkio ir mokslo reikalams statinių argi tai nėra „tikrosios sostinės“ praktiškas atsisakymas ir antitezė? — šaltai pastebi svetimas mums gaivalas, laimingai perėjęs protekcijos lieptą ir suskubęs šiltai įsitaisyti naujame statinyje.

Ne taip kalba ir mąsto visai vieninga šiuo klausimu tauta. Ir šių metų devintąją spalių visoje lietuviškoje spaudoje jos nusistatymą mes girdėjome ir patys jį giliai jautėme. Visa tai toli gražu nebuvo vienos dienos šūkiai. Nuolat stiprėjanti Vilniui Vaduoti Sąjunga, Geležinis Vilniaus Fondas, Vilniaus pasai, o pagaliau nepalaužiamas idėjinis katalikiškas tautiškas mūsų jaunimo susipratimas ir atsparumas argi nerodo augančių ir brėstančių tautos pastangų, kad savo laiku toji skriauda būtų atitaisyta. Negalima tos išvadavimo valandos pavadinti kerštu valanda, nes kerštas tai neteisybe atlyginimas už neteisybę, o mes laukiame momento, kada bus galima tik *atstatyti teisybę*. Nekartosim čia jau iškalbėtų ir išgyventų minčių, tik norėtume atsakyti tiems, į kurių širdis mėgina įsivogti abejonė, ar bus vaisingos visos tos pastangos. Tuo tikslu parinkome geriesiems draugams vieną rašytojo Sienkevičiaus iškeltą trumpą, bet turbūt mažai kam žinomą epizodą iš graikų istorijos. Jis teparodo ką gali iš kartos į kartą perduodamas pasiryžimas, jei tik to pasiryžimo paveldėtojai sugebėjo išsiugdyti asmenybėmis.

* * *

Graikų šaltiniai liudija, kad Mesinos miesto ir provincijos gyventojai mesiniečiai buvę karingesni net už spartiečius. Tačiau antrame Mesinos kare juos užpuolė nepalyginamai daugiau spartų ir jie pagaliau turėjo pasiduoti. Veltui jų vadas Aristomenas mėgino daryti narsumo stebuklų, veltui buvo pralieta kraujo upės. Mesiniečių laisvė ir žemės turėjo atitekti spartams. Tačiau laisva ir narsi tauta nieku būdu negalėjo pakęsti svetimo jungo. Taigi Mesinos, Menotų, Pilo ir kitų nelaimingos šalies miestų gyventojai su vaikais ir būtiniausiais namų rakandais

susėdo į laivus ir išplaukė jūrėmis į svetimą Siciliją. Čia apsistojo Zanklės mieste, kurį jau anksčiau buvo užėmęs jų tautietis Anaksilas. Tatai buvo smulkutė kolonija, nors geografinė jos padėtis buvo labai puiki — puslankiu išsilenkęs krantas sudarė gilų ir ramų uostą. Tačiau pirmoji išeivių karta gavo patirti čia didžiausį vargą. Miestas buvo per daug ankštas, kad galėtų sutalpinti visą pabėgėlių tautelę, o ir apylinkės toli gražu neįstengė jų išmaitinti. Jie neturėjo pastogės, neturėjo duonos, neturėjo alyvos. Paliktosios tėvynės ilgesys kai kuriems iščiulpė gyvybės syvus. Jų vaikams tačiau jau vyko daug geriau, o anūkams ir visai neblogai pavyko įsitaisyti. Dabar mažučio Zanklės miestelio jau nebegalima buvo pažinti. Jo gyventojų skaičius padaugėjo dešimteriopai; visas pajūris išilgai buvo apstatytas puikiausiais trobėsiais. Tie trobėsiai kasmet dygo vis erdvesni, aukštesni, puikesni, o po penkių dešimtų metų viešąsias aikštes apsupantieji rūmai jau stebino atvykstančius čia pirklius ir turistus iš Sirakūzų, Panormo ir Agrigento. Uostas buvo pagilintas ir išvesti molai. Įvairių graikiškų kolonijų, Tiro, Sidono ir Kartaginos laivai nuolat užsukdavo į šį saugų uostą, ir jau nebesimatė aiškios melsvos jūrės, ją pridengė stiebų miškas. Suklestėjo krašto prekyba bei pramonė, ir Zanklės miestas gavo naują *Mesinos* vardą. Nenustoję savo narsumo mesiniečiai keletą kartų atmušė Sirakūzų tironų ir godžių, žiaurių kartaginiečių puolimus. Miestas pasistatė tvirtovę, ginusią kartu ir uostą. Paprastu ir lygiu tempu pradėjo eiti mesiniečių gyvenimas — jie buvo turtingi ir jokie pavojai jiems negrėsė.

Pagaliau naujoje Mesinoje pražydo ir mokslai. Mesinos gydytojai įgijo vardą visoje Sicilijoje, dažnai jie apsigyvendavo svetimuose miestuose ir visur piliečiai su džiaugsmu juos priimdavo ir su visokiom savo kūno negalėm kreipdavos į juos. Į Sirakūzų akmens laužyklas buvo kviečiami Mesinos inžinieriai, ir jų triūsas būdavo auksu apmokamas. Pietų Italijos graikų kolonijos iš čia kvietė sau statybininkus. Žemės ūkis taip pakilo kad visose Didžiosios Graikijos rinkose buvo klausinėjama mesiniškų miltų. Mesinos pirklių laivai kursavo nuo Herkulio Vartų ligi Archipelago ir Azijos pakraščių. Iš metų į metus krovėsi milžiniški turtai.

Kartu su turtais išaugo galybė. Keletas tūkstančių peltastų ir hoplitų [1]) saugojo miestą ir šalį, šimtas galerų budėjo uoste. Sparta, kadaise be pasigailėjimo skriaudusi šią tautą, pradėjo nerimti ir išsiuntė Sicilijon savo šnipus tiksliai sužinoti ar Mesinos laivynas ir falangos [2]) nėra pavojingi Lakonijai.

Tačiau, kada grįžę žvalgai padarė pranešimą apie miesto didumą, jo turtus, apie iš visur plaukiančias įplaukas, apie patogumus ir perteklių, kuriuo pertekę krašto gyventojai, nurimo

---

[1]) Peltastai — lengvai ginkluoti kareiviai. Peltastai turėjo odinį skydą, trumpą ietį ir kardą. Hoplitai — sunkiai ginkluoti pėstininkai.

[2]) Falangos — graikų kariuomenės eilės.

Geruzijos seniai ir, tarsi akmenį numetę nuo širdies, šiaip kalbėjosi:

— Iš tikrųjų, per daug jiems ten gera, kad jie galėtų neužmiršti savo buvusios tėvynės.

Tačiau klydo Geruzijos seniai, nes mesiniečių sielose nė valandėlei neišdilo atsiminimai apie senąją tėvynę. Tų atsiminimų neįstengė užpilti auksas, neištrynė jų pirklių uždarbiai, nei gydytojų, inžinierių ir statybininkų pajamos. Karta perduodavo kartai meilę ir ilgesį. O kad mintis nė valandėlei nenukryptų nuo tos šalies, kurioje buvo sudėti protėvių kaulai ir kad meilė būtų taip tvirta kaip akmuo ir žalvaris, išeiviai susikūrė tradiciją šventyklų architravuose*), rumų fasaduose, ant bokštų ir pylimų išrašyti šiuos įspūdingus žodžius:

«Atsiminkime senąją tėvynę».

Taigi atminimas pergyveno vargą ir skurdą. Jau buvo prabėgę daug metų. Miestas atsistatė, uostas knibždėjo laivais, saulėje mirgėjo naujai pastatytų šventyklų ir rūmų marmuras. Bet štai, vieną gražią dieną žinias skelbianti Ossa per jūres atskrido iš Graikijos ir pranešė Mesinai, kad Tebai pradėjo žutbūtinį karą su Sparta, su ta Sparta, kuri kadaise buvo sumušusi Mesiną ir kuri po Penelopo karų pavergė visą Graikiją. Epaminondo ir Pelopido vardai nuaidėjo nuo pietinių Tesalijos ir Epiro sienų ligi uolingų Peloponeso krantų ir nuo Azijos pakraščių ligi Herkulio Vartų. Kartu su Tebais sukilo ir kiti helenų miestai. Graikija sudraskė savo pančius.

Ir viena po kitos griaudėjo žinios. Vis naujos ir vis iš naujo elektrizuojančios. Leuktra!... Mantinėja!.. Ligi šiol nenugalima Sparta sumušta, jos kariuomenė išblaškyta, amžiams sutrupinta jos galybė, Lakonija sunaikinta, išlaisvinti gretimieji kadaise okupuoti kraštai!...

Mesinoje suliepsnojo širdys. Žmonių minios įsisiūbavo, kaip jūrių vilnys ir kaip vilnys užliejo aikštes ir pakraščius. Visi laukė skelbikų iš Peloponeso. Turgavietėse ir gatvėse, prie šventyklų ir areopago, uoste ir miesto soduose suskambėjo giesmės Aristomeno garbei ir garbei senų kovų ir senosios tėvynės.

Pagaliau atvyko skelbikai su naujausiomis žiniomis: Spartai, iš paskutinųjų gindami Lakoniją, paliko senąją Mesiną, o visas kraštas virto pusiau dykyne.

Tada tauta susirinko į didįjį seimą, archontai gi sukvietė senių ir įžymiųjų piliečių tarybą.

. . . . . .

Prabėgo vienas mėnuo. Didesni ir mažesni laivai, tūkstančiais apdengė jūrių paviršių ir, atgrįžę savo snapus į rytus, begaline grandimi išsitiesė ramiose Joniškose mariose. Laivuose buvo beveik visi Mesinos piliečiai. Žydinčios kolonijos gyventojai metė namus, metė krautuves, pelningus darbus, didelius

*) Architravas — statinio dalis, gulinti ant kolonų ir laikanti stogą.

Feliksas Breimeris

Senojo kelio pasaka

(Iš knygos „Skambantis Laikas“)

Prie balto kelio
Prie žalio šilo
Kiekvieną naktį,
Kiekvieną kartą,
Kai varpo aidas
Kapeloj skyla,
Betlejaus Kristus
Akis pramerkia.

Kodėl tu, Kristau,
Varinis Kristau,
Prie aukšto kryžiaus
Prikaltas tyli,
Kai mūsų tempas,
Džiaugsmu nušvitęs,
Sekundei duoda
Ne vieną mylią?...

Kodėl tu žiūri
Akim bevaizdėm
Į šviesų tašką
Toli palaukėj ,
Ir nesugauni
To didžio žaismo,
Kurį pasaulis
Kančia nušaukia.

Juk mes kryžiuojam
Tave per amžius,
Tau širdį veriam
Devyniais peiliais.
O vario Kristau!
Skausmus suglamžius,
Už milijonus
Kentėt negaila!...

Nutilo visa.
Tamsoj paskendo
Ir aukštas medis,
Ir mažas lapas.
Miškai sukausto
Skrajūną gandą,
Ir visa, visa
Naktyje slepia.

Prie seno kelio
Juodam balyne
Kiekvieną naktį,
Kiekvieną kartą,
Kai varpas gausti
Kapeloj ima,
Negyvas Kristus
Akis pramerkia.

---

uždarbius, ir grįžo į prieš amžius paliktą tėvynę, į Mesiną, į Pilą, į Menotus, į senąsias sodybas, į slėniuose paslėptus kaimus, į Taigeto pakrančių ganyklas, į senuosius kapinynus.

Jie grįžo į mažiau derlingą kraštą, į nualintus laukus, kur laukė jų nauji vargai, nedatekliai ir skurdas, bet jie grįžo ten, kur visumet buvo jų širdys.

Todėl, kuomet po ilgos kelionės jie išlipo Peloponeso uostuose, kniupšti parpuolė ant senosios žemės ir apkabinę ją kaip vaikai ilgai nesimatę apkabina motiną, su ašaromis šaukė:

— Žeme-gimdytoja, mes Tavęs neužmiršom!

Argi tuo pačiu keliu ir mes nenueisim į Vilnių?

Pr. Naujokaitis

Ilgesys

Išėjau aš tamsią naktį,
Kai žvaigždės nedegė ties miegančiu miestu
Ir šunes išvaryti nežengė tolyn nuo savo kiemo vartų...
Išėjau tą tamsią naktį
Iš rūmų sklidinų gaivios šviesos,
Kur aistros šoko džiaugsmą virpantį,
O fėjos krikštolo taurėse suvilgė rūtų vainikus
Ir grojo ant dramblio kaulo arfų.

Išeidamas aš išvarčiau putojančias taures,
O iš savų žibintų išvarvinau alyvą,
Kad kelio pėdsakų nepamatytų
Ir sekliai nesužinotų manos šalies!
Ir ne vieškeliais ėjau, ir ne takais...
Juk visi miegojo — ir mano kelio niekas nesuras!

Į pačią šiaurės pakraščio pakrantę,
Į patį ilgąjį nežinomos šalies fiordą,
Tarp dangų remiančių uolų šešėlių,
Į niekad žmogaus nemindžiotą dar žemę
Patsai nusivylimas ir nedalia mane ištrėmė,
O palydovę davė tylą, šventą ir beaistrę.

Iš jūros bangos neatbėga —
Siauro fiordo joms kelias per ilgas.
Į sraigės mantiją paslėpiau savo gyvenimą ir didžiąją gėlą...
Ir svečių nebelaukiau — juk nėra čia kelio:
Nei laivai neatplaukia, nei žirgai neatbėga.

Štai, vieną rytą tyla mano išsigando
Ir paslėpė savo veidą tamsiausiam fiordo plyšy.
Žirgai nuo uolų į pakalnę dundėjo...
O Viešpatie, kas išdavė jau mano kelią!? ..
Ir prie mano kojų suklupo mano didysis ilgesys...

. . . . . .

Ir vėl tos arfos, vynas, gyvenimo blanki didybė!
Ir vėl žirgai į plačią šalį neša,
Ir skamba vidurdienio varpai,
O, didysis tu ilgesy, vėl suviliojai, vėl suradai!

K. Grigaitytė

Taip šypsosi laimingieji

Rausvais kilimais iškloto saliono vidury plati, kaip galima įsivaizduoti sofa, užtiesta taip pat rausvu kilimu. Ant jos ir žemės visas margumynas šilkinių priegalvėlių.

Iš gretimo kambario įėjo moteris. Juodais palaidais plaukais, tamsiom aksomo akim. Ji buvo susisupusi į balto šilko peniuarą, prijuostą baltu gležnučiu kailiu. Parvirto ant sofos padėdama alkūnę ant trijų priegalvėlių. Viršum jos galvos pynėsi palmių šakos — ji skendo jų šešėliuose. Buvo panašu į baltą palmės žiedą nukritusį ant rausvo fono. Atidarė dėželę, išklotą rausvu aksomu. Joje tviksėjo brangenybės. Jos ploni pirštai kažko rūpestingai ieško. Pagaliau surado — lygų auksinį žiedą, prispaudė jį prie lūpų ir užmovė ant dešiniosios rankos. „Aš ir vėl ištekėjusi“ — nusišypsojo. Ji puošia sau kaklą, rankas platinos grandinėle su dideliu brilijantu, tokiu pat žiedu ir apyranke. Tai sužadėtuvių dovanos. O visa kita, kas dar paliko dėželėje, tai įvairūs karoliai, žiedai apirankės taikomos prie rūbų, mažiau reikšmingi. „Juos Manfredas pirko tik todėl, kad reikale pasinaudočiau. O tas malonus platinos komplektas šildo mano rankas ir kaklą, tarsi jo paties glamonėjimai. Aš nežinau... rodos, kad jis gyvas ir kalba Manfredo lūpomis. Mano mylimo, mano gerojo Manfredo. Ir sustingo jaunos moters akys kristalinių minčių uoloje. Ten jis tolimoj Italijoj. Vienas kaip ir aš, pasiilgęs, kaip ir aš. Dar pora mėnesių, ir aš baigsiu institutą, o jis diplomatinius reikalus, ir tada mes atskleisime paslapties uždangą; ir sužinos visi, jog buvome vedę. Aš, mažutė instituto auklėtinė, ir visiems žinomas diplomatas Manfredas. Tada atversime vartus į nežinomą pilį, kurioje aš ilgesio įsupta, retkarčiais pasprukusi iš instituto, slaptai džiaugiuos.

„Tu būsi tyras, nekaltas kūdikis, kaip tavo bendrametės draugės, — kalbėjo jis prieš sutuoktuves. Sutuoktuvės neuždės tau pareigų, kurias uždeda kiekvienai ištekančiai moteriai. Tu būsi gležnutis žiedas, kurį aš nešiosiu ant rankų, glamonėsiu ir džiaugsiuos; bet žinosiu, kad jis yra tikrai mano — nuosavas ir tikras, kaip gyvas mano kūno sąnaris. Ir kada tu baigsi institutą, sulaužysiu paslapties raktus ir vainikuosiu tave savo žmona“. Jis šventai išlaikė savo žodį, taip lygiai, kaip šventai tikiu jo lūkesiu ir meile. Jis grįš. O tada, kai užmausiu žiedą ant dešiniosios rankos, tai nenumausiu jo iki mirties. Ak, ką aš kalbu, juk ir po mirties gyvenimas. Aš ir ten nusinešiu žiedą su brangiu vardu ir lauksiu jo.

Mano didysis avantiūriste, persekiojęs mane trejus metus, iki pagaliau ant mano kelių bejėgiškai padėjai galvą, ir tavo veidas buvo iškreiptas kančios. Aš tavo mažutė valdovė, kaip mane visuomet vadinsi, pakėliau tavo galvą ir pabučiavau tu į

kaktą, paskui į abi aki. Aš tariau: numarinkime praeitį, tevirsta ji šaltu, nebyliu akmeniu, ant kurio pastatysime žiburiuotą laimės pilį. Tu lyg netikėdamas, lyg sapne, valandėlę išplėstom akim žiūrėjai į mane. Aš šypsojausi, o blakstienos pražydo sidabru.

— Tu man atleidi mano praeitį, — pasakė virpančiu balsu.

Taip, aš atleidžiu, mano sielos siela, — tariau. — Nes tada, kai tu nusidėjai, tavęs dar nebuvau sutikusi. Jis užrakino paskutinius žodžius ant mano lūpų, ir laimė abu nualpino mirtinai. O prieš tai jis vartė savo praeities lapus. Užsienis, restoranai, prabanga ir nuodėmės. Aš klausiaus kaip pasakos. Visa tai buvo nežinoma, įdomu ir truputį baugu. Bet aš jį mylėjau, ir to pakako, kad atleisčiau jam viską. Po valandėlės, nuslinkus staigiai laimės bangai, išvadavau rankas nuo jo kaklo ir liūdnai, liūdnai pasižiūrėjau į laime pavargusias akis.

— Mano mielas, sakyk ar atpirksiu Tave ašarom, ar atpirksiu skausmu, kuris degins mano sąnarius, O tai bus tada, kai Tu vėl atgręši akis į praeitį. Kada vėl pasiilgsi restoranų gyvenimo ir gražių manikenų rafinuotų moterų, kaip dabar jas vadini.

— Ką tu kalbi, mažyte mano valdove. Mano žodžiai tikri kaip Evangelija, niekados negrįšiu į praeitį, nusagstytą gėdos dėmėmis. Daug mačiau moterų visokio luomo ir plauko, bet visos jos buvo be širdies. Ir kai išleisdavau rytmečiais iš savo namų gražią aristokratę, — sugrįžęs svajodavau apie jaunutę moterį su tyra širdimi.

— Sakyk man, kodėl jūs vyrai išbraidę gyvenimo purvus, drįstate ieškoti moters su tyra širdimi? — tariau jam, kiek atsimenu, pasikarščiavusi.

— O kodėl grožis nemirtingas, kodėl auksas žiba ir pelenuose? Kodėl brangenybės, skęstant amžiams į laiko bedugnę, nenustoja savo vertės? Jos nebylios ir šaltos. O tyra moters širdis, jei dar ji sujungta su išoriniu grožiu, negali būt pamainoma jokia brangenybe. Jei man leista kalbėti tik apie save, pasakysiu, jog dvasinio grožio troškimas yra nenumarinamas. Tai nepaliaujamas ilgėjimas, sielos alkis ir nerimas. Bet gyvenimo paviršius to duoti negali. Juk visa, kas lengva, pigu ir nevertinga, pakyla į viršų, o brangenybės slepiasi dugne. Išaugau aš tarp aristokratų, ten ir ieškojau dvasinio pasitenkinimo, kurį man įskiepijo kilni, dievobaiminga mano motina. Bet ji taip trumpai gyveno, kad nesuspėjau pasiklausti, kur laimės ieškoti. Prisiminiau tik, kad ji sakydavo, jog Dievas labiausiai myli vargšus ir nelaimingus; o kiekvienas kenčiantis žmogus panašus į Jį patį. Tada, kai pamačiau gatvėje su pilnom ašarų akim ir ištiesta ranka į drebančią iš bado ir šalčio moterį, išgirdau — tarsi mirusi motina šnabžda man į ausį: „Žvelk, sūnau, štai čia laimė. Aš tada žiūrėjau į Tave iš savo automobilio lango. Ir nuo tos valandos sekiojau savo laimę trejus metus.

Tu, mažutė instituto auklėtinė, turėjai dar užaugti ir todėl negalėjai apie tai žinoti. Tu kaip paklydęs žiburėlis suspindėjai mano buities tamsybėse. Aš negalėjau atitraukti nuo Tavęs akių, ir gėrė mano akys saldų poilsį. Aš jutau, kad netenku jėgų, prieš tave, prieš tavo galią. Aš, prieš kurį drebėjo moterys, degindamos viena kitą pavydo žvilgsniais, aš vergiškai sukniubau ties Tavo keliais. Ir kaip paskutinio teismo dienoje išpažinęs savo kaltes, apmiręs laukiau sprendimo. Tu pasigailėjai. Nušvito mano buitis nuo tavo akių tyro blizgėjimo. Atradau tai, ko troškau. Tu grąžinai man dvasinį gyvenimą, nes Tavo širdis kryžiumi paženklinta — tokią širdį turėjc ir mano motina. Ir prancūzės moka būti dievobaimingos. Tenebus svetimas Tau josios kapas. Nors tavo gyslomis teka kitos tautos kraujas, bet tas pats kryžius jungia visas tautas.

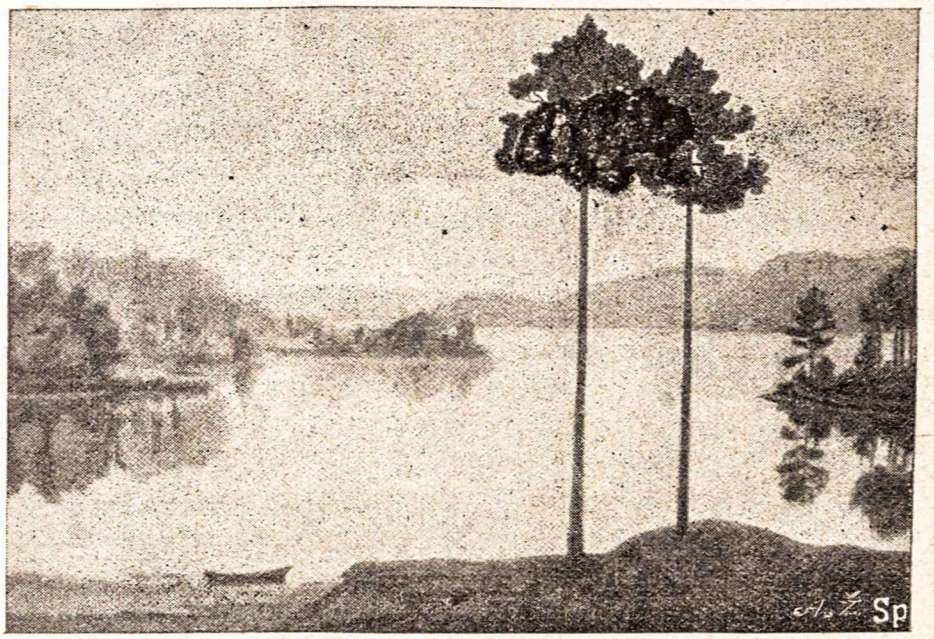

Dvi sesutės Dail. Žmuidžinavičiaus

Ir užliejo mus nauja laimės banga. Slinko naktis, valandas skaitydama, slinko į rytmetį. Mes vis negalėjome išsiskirti.

Ir kada tekėjo saulė, aš pakėliau akis į oranžinį skliautą:

— Viešpatie, leisk ištarti, jog aš laiminga. Tu suskaitei kiekvieną skaisčią ašarą ir jas pamainei gyvais brilijantais, pabirusiais ant mano rankų. Aš buvau mažai kam žinoma ir dar mažiau turtinga. Turėjau tik širdį, kryžiumi paženklintą širdį, už kurią nusipirkau meilę, gerovę ir turtus.

— Viešpatie, leisk man pakartoti, jog aš laiminga, — tarė nusagstydama nuo rankų ir kaklo brangenybes. Paliko tik lygų žiedą ir prispaudusi dešinę ranką prie džiaugsmu virpančios krūtinės, šypsodamosi išnyko iš rausvo saliono.

O keturios sienos sutartinai kugždėjo nakties tylai: taip šypsosi laimingieji...

J. Mikulevičius

Maironis — dailiosios literatūros kūrėjas

MAIRONIS — LYRIKAS

O, nelaimingas! Įstabia
Pagerbęs giesme meilės rytą!..
Nedovanos tau nei grabe,
Atvožę amžinatvės plytą.

1. *Tėvynės meilė.* — 2. *Poezijos meilė.* — 3. *Dievo meilė.* — 4. *Skaudi sielos kova.*

Imuosi didžiulio uždavinio.— Artinuosi prie pačios žmogaus širdies, noriu padėti ją ant balto popierio lakšto ir parodyti ją — taip ir peršasi paties autoriaus žodžiai — „sočiai, žiovaujančiai miniai". Bet tada aš būčiau tas kritikas-chirurgas, kurs „prekiauja gyva jo dvasia ir rodo perpjovęs krūtinę". Ne! nesiimu *šio* uždavinio, *kritiko-chirurgo uždavinio.* Neturiu noro ir tikslo, Tautos Dainių „autentiškai išdėti", „prekiauti gyva jo dvasia". Artinuos prie šio Tautos Milžino, prie šio nuostabaus heroizmo pavyzdžio kaip menkas eilinis pilietis, kurio širdyje tik didžiulis nustebimas: ak, taip neseniai gyventa didvyrių! Atsistoju prie jo kapo kaip nežinomas praeivis ir skaitau šio rašinio motto. Žmogus, tokios pat širdies, kaip ir aš, nes mylėjo, ir visiškai kitokios, nes šį meilės rytą pagerbė nuostabia giesme. Ir ar nebus čia visasMaironis? Stoviu prie jo kapo ir galvoju, kad meilė ir giesmė yra šio žmogaus širdis, jo siela. Žvelgiu į gyvą, plazdančią jo širdį, ir randu joje tik karštą meilę ir nuostabią giesmę. Čia yra Maironio lyrika, čia ir visas Maironis, nes jis — tik lyrikas.

1.

Didžiulė turgavietė. Šalta. Drengia rudens darganos. Ūžauja šiurpus vėjas — taip skurdžiai šalta, šalta ligi dvasios gelmių. Išsiskirstė visi iš turgavietės, gal su liūdnais atsiminimais, praeina vienas kitas nepažįstamas, kaikoks žandaras, ir visa. O aikštės pakrašty prie gėdos stulpo prikalta moteris, suvargus ji ir sušalus. Prasti jos rūbai sudraskyti, ji pridengta svetimu šlykščiu skarmalu. Išdūrė jai akis, nuovargis nusvarino jos galvą — prieš ją akla rudens erdvė: taip tamsu, taip tamsu.... Vėjas taršo pražilusius jos plaukus, kančia ir šaltis virpina suvargusią Motiną....

— Motina, Motina! paliko Tave sūnūs aklą, alkaną, suvargusią. Motina, kas Tave pagydys, papenės, išlaisvins?

— Meilė...

Ak, motina, mano Tėvyne! Tenuplaus mano meilė Tavo aklumą, tepavalgydins Tave, išlaisvins... Myliu tik Tave, tik vieną Tave, nes daug Tau reikia meilės.

Kokia graži, kokia graži ši sūnaus meilė! Mylėti jauną, turtingą, gražų, duosnų ne vienas moka, nes tai mylėti malonu. Bet išsižadėti savęs, prisiglausti jau veik prie sustingusio lavono, šildyti jį savo širdies karščiu, kvėpti į jį savo gyvybę, savo dvasią gali tik didžio, tauraus charakterio asmenybė, tikrai mylinti, norinti rasti ir randanti dvasios ištekliuose vis daugiau ir daugiau meilės. Bėga gražiausioji jaunystė, žemėj pavasaris, vynas ir moterys. Širdy ir žemėj skamba puikus gyvenimas. Kokia pasiutusi pagunda mestis į šią ūžiančią puotą! Koks šėlstąs noras apsvaigti ir ištirpti džiaugsme, linksmybėj, ūžiančioj puotų salėj, kur skamba stiklai ir juokas, kur tvaskančių liustrų šviesoje miršta gyvų rožių girliandos...

Sūnus užsimerkia. Prisiglaudžia prie vargšės motinos: „Ne, ne, Tavęs nepaliksiu! Mano gyvenimas tik Tau".

Juk tėvas pasakė:

— Sūnau, būk, kuo nori būti. Mokykis, ką tik nori.

Tačiau tauriam idealistui jaunuoliui Jonui atrodo geriausia bus tapus kunigu: ar gali būti daugiau progos daryti mylimam kraštui gera, kaip šiuo atveju?

Ir Jonas stoja į kunigų seminariją.

Taip Maironis myli tėvynę.

O giesmė?

Kaip tyliai, kaip švelniai čiurlena upelis, bučiuoja gėlėmis marguojančius krantus! Ir Maironis taip švelniai, taip glostančiai kalba apie nepaprasto grožio šalį, apie nuostabius Dubysos slėnius, tamsų Nevėžį, žydinčius jurginus, banguojančius javų laukus.

Gamtovaizdis-landšaftas visų pirmiausia pagauna jautrią poeto širdį. Įsiskaitykim į „Vakarą ant ežero keturių kantonų". Įsivaizduokime autorių vakaro prieblandoj besisupantį laivelyvos vos bejudančiame ežere, kurį supa nuostabūs, saulėlydžio auksojami kalnai, iš kurių skamba vakaro varpai, dvelkia rožėm pakvipęs vėjas. Didingo Dievo rūmų — gamtos grožio jaudinamas autorius savo širdimi — tėvynėje. Sekim jo aukso svajones... Netikėtai ir mums kažkas sugniauš krūtinę, netikėtai paklausim:

Ko, ašarėle, ko tu per skruostą
Kaip perlas riedi?

Ir nežinai, katra čia nuoširdesnė, katra gražesnė, katra žavingesnė — giesmė ar meilė?

Autorius, sugretinęs du, savo grožiu nepalyginamus, Šveicarijos ir Lietuvos landšaftus, itin sužavi mus tuo prastu prastutėliu palangės darželiu, Dubysos mėlyna juosta. Iš kur ta nuostabi šių burtų jėga? Tėvynės meilė įgalina poetą prastu daikteliu labiau sužavėti, negu brangiu žemčiugu. Meilė kalta, kad moti-

nai jos vaikas gražiausias, kad berneliui jo mergelė puikiausia, meilė kalta, kad dainiui tėvynės peizažas nuostabiausias.

Ir tiek daug, ir tiek daug tų nuostabių vaizdų! Gauni įspūdį, kad Lietuva nuostabiausių žiedų, žemčiuginių gėlių slėnis.

Kur *rausta žemčiugai,* kur rūtos žaliuoja....
Kur krinta po dalgiu *žvangučiai* lankos...
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai...
Pabiro, pasklido žiedai ant laukų...
Pražydo, pasklido žiedai po laukus
Ir pievos išpynė margai...
Tik gaila jai kranto, *vainikais nupinto*...
Puošia jos tulpėmis Viliją srauną...
Ir t.t. ir t.t.

Atsiminkim, kaip dainius kalba apie siūbuojančių javų laukus, sodybas, dvarus... gausime, jei ne rojaus, tai tikrai nuostabiai saulėto, amžinai žaliuojančio krašto vaizdą.

Įsiskaitykime tik į „Ten, kur Nemunas banguoja". Štai koks didingas, taip gilia romantika dvelkiąs vaizdas:

Ten apleistos *pilys* griūva
Ant kalnų aukštai;
Milžinų ten kaulai pūva,
Verkia jų kapai.

Koks tai nuostabus, fantastiškas, bet sykiu realus vaizdas! Arba tos nuostabios vasaros naktys —

Ramios, malonios vasaros naktys;
Medžio užmigęs nejuda lapas;
Viskas nutilo, viskas nurimo,
Vienos tik žvaigždės mirkčioja, dega.

Toks nuostabus ilgesys įsiskverbia į sielą, ir sykiu su autorium kartoji:

Kam gi nemigdot mano troškimų?
Ko man taip ilgu, ko man taip liūdna?

Ar tai nebuvo suvargusiai tėvynei gydąs balzamas šie posmai? Ar negalėjo kiekvienas lietuvis sykiu su autorium dainuoti:

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai;
Graži tu savo dangaus mėlyne!
Brangi: tiek vargo, kančių prityrei. Ir t.t. ir t.t.

Taip pagarbiai, taip žavėdamasis dainuoja poetas apie savo tėvynės gamtą, jausmus, kuriuos ji sužadina. O! šioje kuklioj šalelėj dar daug daug nuostabių dalykų —

Milžinų ten kaulai pūva...

Ir pro kuklių eilėraščių eilutes alsuoja *žavinga praeitis,* nuostabi *romantika* prabyla į širdį; juk tai šalis, kur miega kapuos didvyriai, miega tautos pasididžiavimas prieš visą pasaulį, nepaprasta garbė, skardenusi kadais toli toli...

Verkia Lietuva didvyrių:
Jų neprikelia tėvynė...
Kas tuos kaulus atgaivintų,
Kur po žemėmis išbalę.

Didvyrių kultas turi žymią vietą ne tik jo lyrikoj — jis taip ryškiai iškeltas jo epe ir dramose. Žinoma, kas, jei ne Vytautas buvo tas žymiausias didvyris! Ir Mačiulis, dar seminarijoje būdamas, parašė netrumpą be fabulos poemą „Lietuvą", kurioj ypač iškelia Vytautą, dėl ko net šiokią tokią vysk. Baranausko nemalonę užsitraukė.

Peizažas ir *didvyrių* kultas — du vedamieji motyvai, kurie taip puikiai iškelia Maironio giesmę ir meilę, tik šios giesmės skaitytoją nuteikia, pažadina, sugraudina. Kitos giesmės, kaip „į darbą, broliai", „pirmyn į kovą" ir pan., kurios raginte ragina kovoti už laisvę, kurios nori uždegti, paveiks tiek, kiek meistrizmo turės deklamuotojo dikcija. Jos pačios, iš savęs, mūsų neveikia, lieka toli nuo mūsų širdies, nes tai tik agitatoriškas šūkavimas, savaime suprantama, gal daugiau padaręs savo metu, bet už tat ir išnykęs: jei „į darbą" dabar giedama, tai tik dėl melodingumo, o ne poetinių vertybių.

Maža poezijos randame ir Maironio satirose. Satiroje Maironis ne kūrėjas; jis ima skaudžius gyvenimo faktus ir juos žalius tokius, kokie jie yra, sudeda į eilėraštį, net neperleidęs per savo poetiškos sielos prizmę, tik pasitenkina išsakydamas tuos skaudžius pergyvenimus, kuriuos pagimdė eilėraštyje keliami faktai. Tokių poetingų satirų, kaip Vaičaičio „Girtuoklėlio daina", ar „Neveski, vaikine", Maironio kūryboje nerasime. Maironis pliekia juvenališkai, bet nepašiepia gogoliškai, kaip tai sėkmingai vyksta Vaičaičiui. Maironis — cholerikas, jis kitaip ir negali: jo širdis užvirė dėl skaudžių gyvenimo faktų, ir jis nori juos niekinte suniekinti, smerkte pasmerkti, kad nesikartotų, kad daugiau nebūtų.

Kokiems velniams jūs, bepročiai ar žiaurūs žmonės,
Vieni kitiems ant žemės pragarą sukūrę,
Burnojate...

Bet tai ne poezija, o tik šiurkšti sugeltos širdies aimana, gaivališkas, primityviškas protestas.

2.

Ūžauja jūrės. Sutiško jose ir mėlynas dangus ir liepsnojanti saulė. Tik atplaukia, atrieda jos nuo tolimųjų horizontų, atplaukia, apkabina vasaros karščiu alsuojantį krantą ir nuilsusios slen-

ka atgal. Aidi šauksmai ir juokas, garsesni už amžiną jūrių dejavimą. Čia susirinko gražiausios moters, čia nuskamba karščiausi meilės žodžiai, deja, vylingos meilės, netikros. Maža kas čia susikaupia, nėra čia kam pažvelgti į neužmatomus marių plotus, įsiklausyti į amžiną jos giesmę, suprasti subtilių jos svajonių. Tokioj nuotaikoj nebėr poezijos. Kur triukšmas, ten nėr susikaupimo, ten negims poetinga nuotaika. Ir dėl jos, dėl poezijos, palieka Maironis triukšmingą krantą — pasaulį, kad galėtų susikaupti, su ja viena bendrauti, jos vienos draugystėje praleisti gyvenimo dienas.

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo
. . . . . .
Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai, kaip marmuras, išbalę;
Iš jos akių skaičiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalią
. . . . . .
Gražus regėjimas prapuolė,
. . . . . .
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo...

Koks nepaprastas pasiaukojimas, koks nuostabus išsižadėjimas... Rodos dėl jos vienos, dėl poezijos verta gyventi.

3.

Kai ten prieš sumą visi sutarę
Griaudžiai užtraukia: „Pulkim ant kelių“,
Jausmai bedievio, vėl atsidarę,
Tikėti mokos nuo tų vaikelių.

Nuostabus lietuvių maldingumas, toks nuoširdus, toks lyriškas. Nusižeminusios minios suklumpa prieš Aukščiausiąjį ir pagarbina dieviškąją Didybę, Meilę ir Gailestingumą.

Tu, Aukščiausi, skaisčiausias mano meilės šaltinis!
Tave myliu, kaip myli sūnus tėvą geriausį...
. . . . . .
Tu — Jehova, aš — menkas! Aš menkesnis už menką.
Tu švenčiausių švenčiausias! Aš vien nuodėmė—griekas.
. . . . . .
Seravimai per amžius ugnim meilės Tau rausta,
Keruvimai lyg marės tviski Tau sidabrinės!
Ir aš degti norėčiau ugnim savo krūtinės
Ir tviskėti per amžius dvasia, ašaroms prausta.

Ir sakykit kada arčiau prisiartinsi prie stebuklingos Meilės,

jei nelikęs vienas su savim, vienas su savo širdimi, pasitraukęs nuo įvairiausių žemės interesų ir taip arčiausiai prisiglaudęs prie Dieviškosios Širdies.

Ir vėl nuostabi, gili, jausminga, kupina lyrikos Maironio meilė, meilė Dievui. Ir vėl nežinai, katra čia lyriškesnė — melė, ar giesmė...

Maironis, — kunigas iš meilės, Maironis — poetas iš meilės. Jis --- Meilės Dainius, meilės tėvynei, poezijai ir Dievui.

4.

Maironis --- pasiaukojimo, išsižadėjimo dainius.

Ir tėvynės, ir poezijos, ir Dievo meilė — vis abstraktiškos gėrybės. Jos virsta konkrečiomis tik didelės sielos, didelio charakterio žmonėms. Jos pavergtinai sužavi tik išsižadėjus apčiuopiamų, materijalinių gėrybių. Susižavėjimas jomis ateina tik per išsižadėjimą. O išsižadėjimas --- kova su savimi. Kova gi --- sielos gyvybė, dinamizmas, pastangos pabėgti nuo dvasios tylos, ramybės. — Nelengva tai kova. Skaudi, dažnai užvilianti, nekartą verčianti suabejoti abstrakčių gėrybių vertybėmis. Kaip nekartą atrodo tik šis pasaulis vertingas, kaip nekartą nevalioji pro žemiškąsias gėrybes įžvelgti amžinųjų. Čia susikerta pareiga ir malonumas — sunkiausios kovos valandos, teikiančios gražiausios egotistinės kūrybos. Koks čia didus Putinas, koks nuoširdus Maironis!

Gal taip Dievo žadėta, kad nešviestų žvaigždė,
Man nuklydusiam skausmo keliais...
. . . . . .
Man, žinau, sopulingos --- čia ant žemės kelionės
Niekados neapšviesi, viltie!..
. . . . . .
Dabar ne mirties, aš gyvatos prašau:
Aš noriu gyventi, kariauti!..
. . . . . .
Nelenkdamas pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stosiu į kovą...
. . . . . .
Paslėpęs krūtinėje skausmo dūmas,
Praeisiu kaip verdą verpetai...
. . . . . .
O tačiau kai kada nuliūdimo našta
Lyg spaudžia, lyg širdį graudina...
. . . . . .
Tik atilsio vieno, kaip maro bijau,
Tik norai užmigti negali...
. . . . . .

Ir būtų galima prirašyti citatų citatos taip meistriškai,taip skaudžiai vaizduojamos kovos, to idealo ir realybės susikirtimo.

A. Tyruolis

Palydėjom

Palydėjom tave gražią, šviesią,
O saule, kuri mus karštai mylavai.
Gelsvą maršką ruduo pasitiesia
Ir vėjui paleidžia supuot ją laisvai.

Baltos dienos su gervėm išskrido.
Nei saulės nei meilės daugiau nebebus.
Girios kvapas nuo lauko atsklido,
Svaigina toks liūdnas, kraupus, įstabus.

O ateik, o paduoki man ranką:
Pakilkim pažvelgti kur saulė šviesi.
Ir tamsos ir kančių jau užtenka,
Kai miršta nuvytus gamta liūdesy.

Šitai gal mums geriau padės suprasti ir įvertinti kūrėją, ypač jo nepoetinguosius kūrinėlius. Maironis, išaugęs „Auszros“ romantizmo dvasioje, susikūrė savo sieloj laisvos Lietuvos vaizdą --- o čia ta prie gėdos stulpo prikalta, išniekintoji, apspjaudytoji sukruvinta Motina --- Tėvynė, kurios tik ašara, tik tyliu žodžiu neišlaisvinsi. Reikia rėkti, šaukti, keikti --- ir Maironis šaukia kaip agitatorius, sako patrijotiškiausius eilėraščius: pabuskite, sūnūs, ir išlaisvinkite pavergtą tėvynę. Tuo metu ši lyrika buvo gražiausioji Maironio kūryba, ištekėjusi iš sužeistos jo širdies. Bet ji pažadino ir mirė...

Dažnai gailėdamies žiūrime į didįjį Žadintoją. Koks didis, kokio masto kūrėjas jis būtų buvęs, jei nebūtų nuėjęs siauro patrijotizmo keliu, kuris vertė jį būti ne kūrėju, o tik žadintoju! Nors taip mylėjo poeziją, kurios veido paslaptingo negali užmiršti, bet vargšė patrijoto širdis ir ją paaukojo taip mylimai tėvynei. Ir dėl to Maironis mums daros dar brangesnis, dar mylimesnis: jis --- Pasiaukojimo Herojus.

Kun. A. Grauslys

Liurdas — katalikybės tvirtovė

Truputį viešbuty pailsėję, parašę visą eilę pilnų įspūdžių atviručių, grįžtame apžiūrėti bažnyčių. Didelė ilga alėja veda į keturkampę aikštę, kurios gale stovi bazilikos: trys viena už kitą aukščiau stovinčios bažnyčios.

Alėjoje stovi visa eilė paminklų — statulų. Štai šv. Mykolas, kovos su piktu simbolis. Štai vadinamoji Bretanijos Kalvarija, iš granito iškaltas dvylikos metrų aukštumo kryžius.

Jis stovi ant 65.000 kilogramų papėdės. Skausmingoji Motina ir šv. Jonas, Longinas ir šv. Magdalietė stovi šalia kryžiaus. Tą paminklą paaukojo religingoji Prancūzijos Bretanija, kuri Didžiosios Revoliucijos metu, kovodama su kraugeriais revoliucijonieriais, parodė karingumo stebuklų. To paminklo papėdėje išrašyti energingi šūkiai: *„Crux ave spes unica! Potius mori, quam foedari! Cristus vincit, Christus regnat, Christus imperat!“* Bent kiek toliau matome paminklą, vaizduojantį didžiuosius Jėzaus Širdies apreiškimus šv. Margaritai Marijai. Nenuostabu, kad čia pastatė šį paminklą, nes juk tie apreiškimai ir tas maldingumas į šv. Širdį jųjų sužadintas daugeliui sielų suteikė atgimimo džiaugsmo. Dar toliau, jau alėjos šone, kairėje josios pusėje, stiebias aukštyn didinga koplyčia, pastatyta Didžiajame Kare žuvusiems prancūzų kariams atminti.

Išėjęs iš koplyčios ir eidamas prie bazilikos, matai dar dvi, ypač gražias, statulas. Štai į bazilikos pusę atkreiptas malonus, tartum jau antgamtinį pasaulį matąs, veidas... Tai neseniai miręs ir prieš kelerius metus paskelbtas šventuoju mažutės Prancūzijos Arso parapijos klebonas Jonas Vianney. Taip simpatingos, taip maldingumo dvasią žadinančios statulos, dar nebuvau matęs. Pagaliau garsiausioji Liurdo aikštės statula — Vainikuotoji Mergelė (La Vierge Couronnée). Tai didelė baltais rūbais ir mėlyna juosta perjuosta Marijos statula. Ji panaši į grotos Mariją, tik ją puošias galvos vainikas skiria ją nuo pastarosios. Vakarinės procesijos metu tūkstančiai akių kreipiasi į Vainikuotąją, skęstančią elektros šviesoje.

Pagaliau visą savo dėmesį atkreipi į baltą baziliką, trimis didingais bokštais besistiebiančią į dangų. Bet kas tai? Nepaprastas dalykas nustebina mus pažvelgus į ją: juk tai trys viena ant kitos pastatytos bažnyčios! Anot žymaus architekto Viollet—Leduc'o, tai gotiško stiliaus perlas iš trylikto šimtmečio pradžios. Žemai pati didžioji — Rožančiaus bazilika. Iš tos bazilikos šonų kyla į viršų laiptai — galerijos, sudarydami lyg kokius bazilikos sparnus. Jie veda į kitą bažnyčią — Kriptą, kuriai Rožančiaus bazilikos stogas sudaro lyg platformą. Pagaliau lipame laiptais dar aukščiau ir aukščiau kriptos ir surandame trečią bažnyčią — Nekalto Prasidėjimo baziliką.

Rožančiaus bazilikos fasade, aukščiau didžiųjų durų, vaizduojama Marija su kūdikiu ant rankų šv. Domininkui apreiškianti rožančiaus maldą. Po šiuo paveikslu — parašas: „Regina Sacratissimi Rosarii O. P. N." — Įeini į baziliką. Pirmiausia pamatai didelį bazilikos vidury altorių, ant kurio stovi aukso spalvos Marijos stovyla. Bazilika apvali. Nėra joje jokių langų; šviesa į ją krinta pro kupolo langelius ir dideles įeinamąsias duris. Pakėlęs akis aukštyn, ant bazilikos sienos, aukščiau altoriaus, pamatai milžinišką mozaiką: Karalienė Marija, apvilkta ilgu, baltu ir plačiu rūbu, ištiesusi rankas lyg globoja savo sostinę Liurdą, lyg nori visus prie savęs priglausti. Kokios didelės ir gražios Jos akys! Šalia esančiu parašu „Par Marie a Jesus" išreiškiama mokslas apie Mariją, Dievo malonės Tarpininkę.

Kupolas tvarkingai išrašytas gausiais „Ave Maria" pasveikinimais, kurie pakaitom su baltų, raudonų ir geltonų rožių puokštėmis primena džiaugsmingas, liūdnas ir garbingas Kristaus bei Marijos gyvenimo dienas. Penkiolika prie bazilikos sienų įtaisytų altorių vaizduoja visas rožančiaus paslaptis. Visi tų paslapčių — altorių paveikslai — brangios mozaikos didžių menininkų sukurtos. Jos labai didelės. Žemutinėje mozaikos pusėje vaizduojama atatinkama paslaptis. Aukštutinėje gi dalyje parodyta, kaip dangus reaguoja į tai, kas dedasi žemėje. Atatinkami parašai paveikslo mintį dar labiau išaiškina. Pradėdamas iš kairės bazilikos pusės, kur yra pirmasis altorius, eini toliau stebėdamas tas grožybes. Pasibaigus penkioms paslaptims — altoriams , tarytum pasibaigus rožančiaus daliai, yra tarpas, o paskui vėl eina kitos penkios paslaptys — altoriai ir t.t. Rožančius — Rožančiaus bazilikos statybos vedamoji idėja. Viena už kitą tos paslaptys gražesnės, tos paslaptys, kuriomis įvairių tautų katalikai, lyg lenktyniuodami, stengėsi parodyti savo meilę Marijai. Tuos brangumynus Marijai dovanojo įvairios katalikų tautos — belgų, šveicarų, olandų, italų, čechų, Jungtinių Amerikos Valstybių, ir ypač prancūzų katalikai daug aukojo tiems altoriams statyti. Iš tų mozaikų matyti didžiulė meilė ir prisirišimas prie Marijos.

Didysis altorius ir vargonai yra atsilyginimo, atsiprašymo aktas, kuriuo katalikai norėjo permaldauti Mariją už tą pajuoką ir įžeidimus, kuriais Emil Zola įžeidė Ją savo „Liurdu". Taip rimtus dalykus įvilkdamas į romano formą, jis daug dalykų, daug pagijimo faktų, kuriuos patsai buvo matęs, savo veikale iškraipė ir falsifikavo. Negalėjo katalikai susilaikyti prieš tai neprotestavę: tas gražus ir originalus didžiųjų menininkų sukurtas Rožančius — bažnyčia ir yra tas gyvas protestas prieš bedieviškąją kūrybą.

Išeini iš šios bazilikos ir josios sparnais — galerėjomis eini į viršų, į antrą bažnyčią — Kriptą. Atsiduri ant Rožančiaus bazilikos plokštaus stogo prie didelio, aukso karūna vainikuoto kupolo. Bent kiek toliau, iš abiejų šonų, du balti bokštai, kildami į mėlyną erdvę, tarsi, meldžiasi. Nuo stogo galerėjos žiū-

ri į aikštę, ilgas alėjas, stovylas, minias, iš viso pasaulio suplaukusias į Liurdą. Už kupolo matai įėjimą į antrą, uoloje iškaltą, bažnyčią Kriptą. Ji stovi lyg ant bazilikos stogo, sudarydama su juo kaip ir kokį laiptą. Aukščiau įeinamųjų durų mozaikos medalijonas. Jis vaizduoja Pijų X, rankoje laikantį raštą, kuriame įrašyti žodžiai: „Immaculatae Mariae“. Tai pirmieji žodžiai jo rašto, kuriuo jis įsako specijales mišias ir kunigų maldas Liurde pasirodžiusiai Marijai paminėti. Ilgas, 25 metrų, koridorius veda į šią bažnyčią.

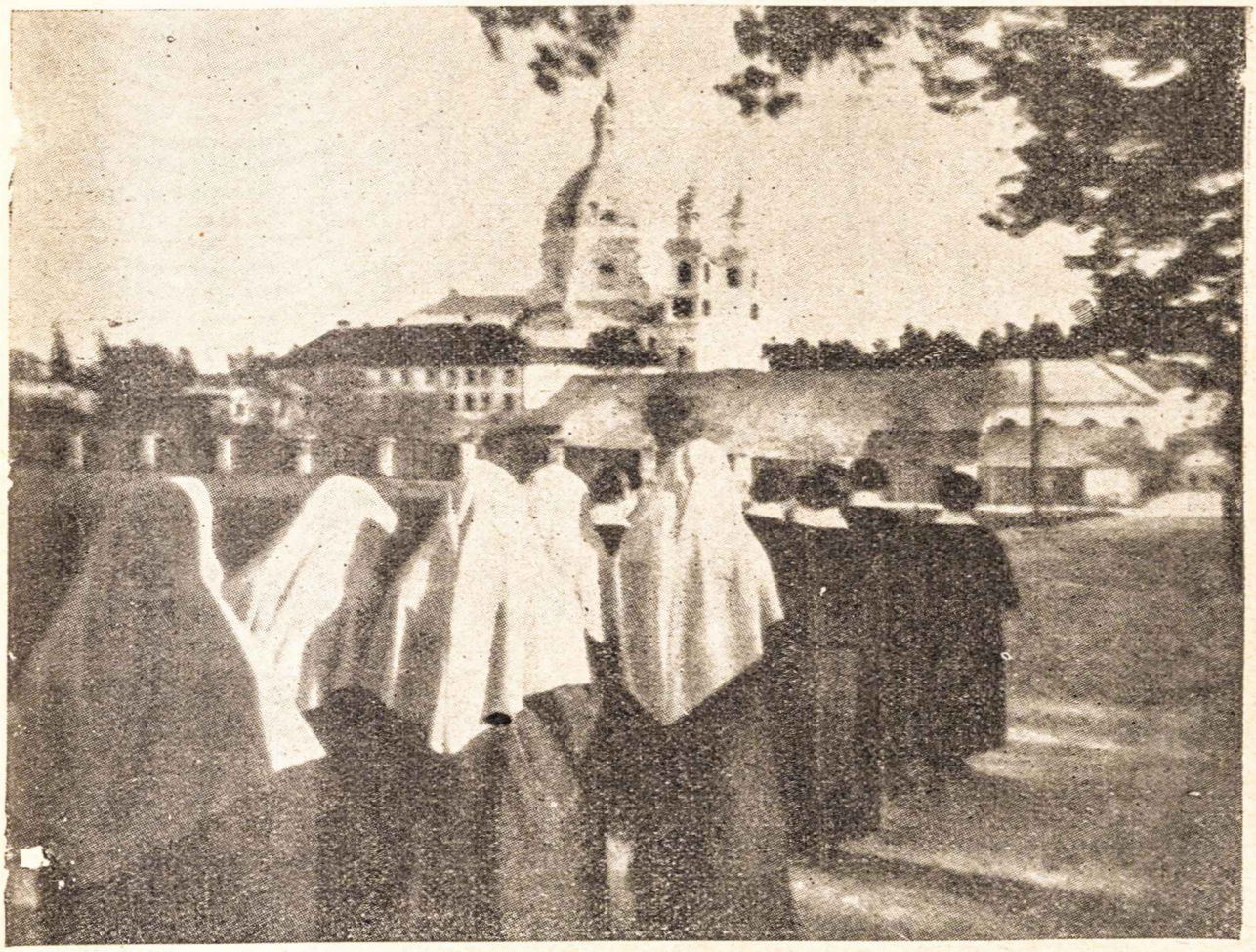

Pažaislis — Marijos pilis Lietuvoje

Įėję į koridorių, tuojau dešinėje pamatai didelę, juodą šv. Petro stovylą. Tai imitacija tos stovylos, kuri yra šv. Petro bazilikoje Romoje. Kaip tenai, taip ir čia, žmonės labai gerbia ir maldingai bučiuoja statulos kojas. Dar toliau, nišoje stovi paminklas, pastatytas paminėti Pijaus X dekretui „Quam singulari“, kuriuo jis ragina vaikus dažnai eiti komunijos. Paminklas vaizduoja popiežių, stovintį prie altoriaus su Švenčiausiuoju rankoje ir pasiruošusį duoti komuniją berniukui ir mergaitei, kurie klūpo prie kojų.

Aukščiau paminklo angelas rankoje laiko juostą, kurioje įrašyti paminėto dekreto pirmieji žodžiai. Gale šio ilgo, į katakombas panašaus, iš uolos iškalto koridoriaus randame pačią baž-

nyčią. Kolonų eilės dalija ją į tris mažas navas. Penki altoriai ir labai gražūs langų vitražai puošia šią jaukią, mažutę bažnytėlę. Gal niekur taip nesusitelksi, kaip čia. Šimtai čia ruošiasi prie išpažinties, klūpo čia, nes šalia navos esančiuose koridoriuose klausoma išpažinčių. Išėjęs iš Kriptos dar palipėsi kelis laiptus aukštyn ir rasi Nekalto Prasidėjimo baziliką. Jinai turi tik vieną, 27 metrų ilgio ir 10 metrų pločio, navą ir iš abiejų šonų po penkias koplyčias. Didysis balto marmuro altorius, su marmurine balta Nekaltai Pradėtosios Marijos statula, kuri šios bazilikos centras. Sienos prikabinėtos daugybės įvairių padėkos ženklų šv. Marijai už pagydymus. Nuo lubų nusileidžia įvairių tautų vėliavos, kurios lenkiasi šv. Mergelei. Gausūs vitražai, puošią šios bazilikos langus, vaizduoja visą Nekalto Prasidėjimo mokslą ir Marijos pasirodymų Bernadetai istoriją.

Tai beraščių knyga, iš kurios kiekvienas gali pažinti Nekalto Prasidėjimo dogmą. Devyniolika aukštutinių langų vitražų vaizduoja visą Nekalto Prasidėjimo tiesą, jau Dievo paskelbtą pirmiesiems tėvams ir galų gale 1854 m. gruodžio 8 d. iškilmingai paskelbtą pasauliui. Dešimtyje šoninių koplyčių ir penkiuose už didžiojo altoriaus esančiuose altoriuose dvidešimt trys maži vitražai vaizduoja Marijos pasirodymus Bernadetai. Tie nuostabiai gražūs vitražai nepraleidžia gausios saulės šviesos į vidų ir todėl bazilikoje tvyro paslaptinga tamsa. Visų trijų bažnyčių sienos išklotos padėkos baltomis marmuro plytomis. Jose aukso raidėmis įvairios šeimos ir paskiri asmenys dėkoja savo Dangiškajai Motinai už įvairias malones. Iš visų sienų dvelkia maldos dvasia ir dėkingumas. Kas valandą bazilikos varpai atskambina populiariausios Liurdo giesmės — Liurdo himno pirmąjį posmą: „Ave, ave, ave, Maria! Ave, ave, ave Maria!“

* *
*

Tačiau, jei nepamatytume dviejų kasdien įvykstančių procesijų — ligonių laiminimo ir procesijos su žvakėmis, tai negalėtume dar suprasti, kas yra Liurdas. Nevisai religingas žmogus bazilikas gali studijuoti grynai meno atžvilgiu; smarkiau širdis dar nesuplaks, ašaros dar neištrykš iš jo akių. Stebuklingojo pasirodymo ola ir šiedvi procesijos — štai kas sudaro Liurdo sielą, štai kas net nejautriausiam išspaudžia susijaudinimo ir meilės ašaras.

Kasdien pusiau penktą valandą įvyksta ligonių laiminimo procesija. Iš visų kraštų suvežti ligonys vežimėliais atvežami į didžiąją Rožančiaus bazilikos aikštę. Visų rankose rožančiai. Visi tikisi Ligonių Sveikatą palengvinsiant jų kančias. Švenčiausis atnešamas į stebuklingąją olą, iš kurios būtų galima, pagal Marijos norą, pradėti procesiją. Maldininkai, išsirikiavę po septynius, aštuonius žmones, dalyvauja procesijoje.

Procesiją veda koks nors vyskupas ar kitas aukštas jerar-

chas. Išėjusi iš olos procesija eina į ilgąją stovylomis papuoštą alėją. Iš čia grįžta į didžiąją aikštę, kurios šonuose išrikiuoti vežimėliai su ligonimis. Ligonių kartais būna iki pusantro tūkstančio. Procesijos metu giedama eucharistiniai himnai, o besiartinant į aikštę — „Benedictus qui venit in nomine Domini! Hosanna, Hosanna, Hosanna in excelsis". Visi tie procesijoje dalyvaujančių maldininkų tūkstančiai ir dar didesnės aikštę supančios minios — visi giedodami sveikina į aikštę žengiantį Kristų. Prisimeni evangelijos atpasakotą iškilmingą Kristaus įžengimą į Jeruzalę prieš pat Jo kančią! Prisiartinęs su Švenčiausiuoju prie aikštės procesijos vadovas pasuka į kairę ir Švenčiausiuoju laimina gulinčius ligonis. Minios meldžiasi. Kokia jų galinga malda!

Tai tūkstančių šauksmai, kuriais tikintieji reiškia meilę prisirišimą ir pagarbą savo Išganytojui; tai Evangelijos ligonių šauksmai, kuriais jie prašėsi pagydomi. Tie maldos šūkiai, kuriuos pirmas sušunka vidury aikštės stovįs kunigas, su vis augančiu įkarščiu minios kartoja: „Viešpatie, mes Tave garbiname! Viešpatie, mes Tavim pasitikime! Viešpatie, mes Tave mylime! Ligonių Sveikata, melski už mus!.. Nuliūdusiųjų paguoda, melski už mus! Parodyk mums, jog esi Motina!.. Jėzau, gelbėk mus, mes žūname! Jėzau, Marijos Sūnau, pasigailėk mūsų!.. Viešpatie, jei nori, gali mane pagydyti!.. Viešpatie, tas, kurį Tu myli, serga! Viešpatie, padaryk, kad aš regėčiau! Viešpatie, padaryk, kad aš girdėčiau! Viešpatie, padaryk, kad aš vaikščiočiau! Viešpatie, tark tik vieną žodį, o aš pasveiksiu". Šie ir panašūs šūkiai, keletą kartų minios kartojami, primena mums Evangelijos scenas! Iš akių trykšta ašaros. Entuzijazmas, meilė sprogdina širdį ir sielą, pradedi verkti tokiom ašarom, kokiom dar nesi verkęs savo gyvenime. Šituos maldų šūkius, retkarčiais nutrenkia tūkstančių giedamos giesmės. O, tas „Parce Domine, parce populo tuo!", kurio melodijos niekuomet neužmiršiu! Tos minios tuo akimirksniu puolančios ant kelių ir kryžmais savo rankas tiesiančios į Švenčiausiąjį! Tai kulminacinis, tai ekstazės momentas! Ir nesykį, kaip tik laiminant ligonis, kuris nors iš jų pasveiksta. Negydomas, gydytojų apleistas ir jau mirti paskirtas, atsikelia.

Su kokiu neapsakomu džiaugsmu jis puola prie stebuklingosios olos Jam padėkoti. Jaučiu, kad visa, ką rašau apie tuos stebuklus, kurių tiek patiri Liurde, nelabai bus suprantama tiems, kurie ten nėra buvę. Bet ką padarysiu, kad persilpna ir perdaug grubi yra mano kalba, kad galėčiau tuos subtilius jausmus ir tą dvasios ekstazę atvaizduoti. Visa procesija baigiasi bendruoju Švenčiausiojo palaiminimu.

Jau temstant, apie pusiau devintą valandą vakare, renkasi prie olos minios dalyvauti vakarinėje procesijoje su žvakėmis. Visi balsiai, kunigui iš šalia olos stovinčios sakyklos vadovaujant, kalba rožančių. Visi užsidega tam tikras, tuo laiku parduodamas, žvakes. Tai baltos, su mėlyna Marijos spalvos juos-

ta, žvakės. Tam tikras popierio abažūras apsaugo degančią žvakę nuo vėjo. Viename abažūro šone atvaizduota Liurdo Marija, iš kitos Bernadeta ir per šią procesiją giedamos giesmės tekstas bei lotyniškas Credo. Tūkstantinė su degančiomis rankose žvakėmis minia išsirikiuoja ir nuo olos eidama į didžiosios aikštės pusę, pasikelia Rožančiaus Bazilikos dešniuoju sparnu — galerėja, nusileidžia kairėje pusėje, toliau apeina ilgąją alėją ir grįžta vėl į didžiąją aikštę, kur visa procesija pamažu susirenka prie bazilikos fasado. Visi tūkstančiai dalyvaujančiųjų procesijose ir dar daugiau stovinčių aikštėje gieda tą charakteringiausią Liurdo giesmę apie Marijos pasirodymą Bernadetai ir kurios kiekvienas posmelis baigias du syk pakartojamu Marijos pasveikinimu „Ave, ave, ave Maria! Ave, ave, ave Maria!“ Paprasta, simpatinga, be pretenzijų melodija ilgai, ilgai skamba ausyse. Ir dabar dar, kuomet pasiklausai tos giesmės melodijos patefono plokštelėje, ar patsai vienas ją niūniuoji, vėl pajunti Liurdą...

Bazilikų iliuminacijos! Vainikuotosios Mergelės stovyla skęsta elektros šviesoje tą giesmę begiedant! Kaip įspūdinga, kaip jauku tatai nakties tamsumoje: patsai nežinai ar draug su procesija tos giesmės žodžiais sveikinti Ją, ar iš Rožančiaus Bazilikos stogo sekti tuos šviesų tūkstančius. Suėjus procesijai prie bazilikos, visi lotyniškai gieda Credo. Kap tie užsienio katalikai liturgiškai išauklėti. Girdėjau kaip visi jie kasdien lotyniškai gieda Rožančiaus Bazilikoje sumą. Ir čia, koks galingas tas Credo, iš tų minių širdžių besiveržiąs! Ir kur jis nebus galingas! Juk čia gieda ne tik jų lūpos, bet ir liepsnojanti, tikinti širdis; juk juos visus į Liurdą tikėjimas sutraukė.

Ir koks brangus tas Credo! Jauti, kad kiekviena Credo tiesa kankinių krauju sulaistyta, gerųjų žmonių gyvenimu ir jų dorybėmis įrodyta ir pagrįsta; jauti, kad už kiekvieną šių tiesų numirtumei. Šios minios prisimena, kaip puolama šiandie Bažnyčia pasauly. „Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam“ — visi kelia aukštyn savo žvakes, rodydami savo pasiryžimą ginti Bažnyčią, savo meilę jai reikšdami. Težino pasaulis, kad mes dar gyvi esame, tenebando paliesti tai, kas mums yra šventa. Dar sykį jie iškelia žvakes, giedodami paskutiniuosius Credo žodžius „et vitam venturi saeculi“, tuos žodžius, kuriais pažadama galutinio laimėjimo trijumfas! Procesija baigta. Laimingas, niūniuodamas „Ave, ave...“ grįžti į viešbutį.

Ir taip kasdien nenuilstamai uolus ir džiaugsmingas valandomis klūpai prie olos, daug sykių kalbėdamas rožančių, kasdien bučiuoji uolą, ant kurios stovėjo Marija, kasdien džiaugies bazilikomis, jų menu, kurs kalbėte kalba apie tai, kaip katalikiškasis pasaulis myli Mariją, kasdien didžiausiai susijaudinęs dalyvauji abiejose procesijose. Nerandi laiko žmoniškai pavalgyti, nėra laiko išmiegoti, visai esi aklas Pirėnų grožiui, tų Pirėnų, kuriuose tiek daug požeminių olų ir kitų gamtos grožybių, užmiršti viską, viską ir nori visuomet čia gyventi.

Gal tai tik mano vieno jausmai?! Ne, iš visų veidų skaitau tuos pačius pergyvenimus. Imu į rankas šiemet išleistą Liurdui paminėti knygą — žurnalą „Lourdes Ville Sainte". Skaitau didžiųjų Prancūzijos katalikų rašytojų įspūdžius apie Liurdą. Štai Georges Goyan žodžiai: „Liurdas tai žemė, kur gamtos dalykai pakilsta prie antgamtinių, medžiaginiai prie nemedžiaginių, žmogiški prie dieviškų: milijonai sielų tą pakilimą pažino..." Štai Louis Bertrand: „Aš nemačiau nieko kito Liurde, be to, kas yra gražiausio ir labiausiai jaudinančio pasauly, būtent: žmones broliškai pasilenkusius ant artimo skausmo..."

Čia jau imponuoja toji savitarpinė meilė, kurią visur Liurde jauti. Ypač ligonių meilė, nes įvairios jaunos, kartais turtingų luomų mergaitės tampa gailestingomis seserimis, betarnaudamos ligonims. Atsiranda aukštųjų luomų žmonių ir net kunigų, kurie laiko didžiausia garbe tarnauti ligonims ir juos vežimėliais vežioti.

Tur būt, maža kur pasauly ligonis yra apsuptas tokios visuotinos meilės, yra toks šventas asmuo, kaip čia. Tas pats rašytojas toliau rašo: „Liurdas — katalikiškojo gyvenimo pilnuma... tai gražus Mergelės sodnas... jauties šeimynoje, brolių tarpe... Amžiai čia panaikinti, evangeliškoji atmosfera atstatyta... Kristus čia arčiau, negu kur kitur: Jo esimą čia visuomet jauti, ar žmonės melstųsi ar kalbėtų, klūpotų ar ilsėtųsi. Tas šventumas— tarytum amžina lyrika: galima Liurde išgyventi ištisas dienas nuolatos egzaltuotam". Taip rašo žymieji Prancūzijos katalikai rašytojai, Prancūzų Akademijos nariai.

J. K. Huysmanas, žymus rašytojas, buvęs bedievis ir ištvirkęs, grįžęs į katalikybę, gražiam savo veikale „Les foules de Lourdes" sako: „Liurdas — besišypsančios Motinos miestas... Ak, Ji myli savo Liurdą, Ji glamonėja jį..."

Emile Baumann, taip pat žymus dabarties prancūzų rašytojas, katalikas, nurodo į mistiškos maldos gražumo pavyzdžius, kuriuos gali pamatyti tik Liurde. Jis pataria krikščionims dailininkams iš ten semtis medžiagos savo kūriniams. Visus jo jausmus gal geriausiai pasako šie jo žodžiai: „Nekaltai Pradėtoji norėjo nuliūdusiai žmonijai duoti keletą lašų tikros laimės".

Elisabeth Leseur, ta švelnios, šventos sielos moteris, taip apie Liurdą vienam savo laiške rašo: „Kokias malonias valandėles aš praleidau tam saldžiam Marijos mieste, valandėles neužmirštamas, kurios paliko gilią žymę mano sieloje ir mano gyvenime. Man rodosi, kad aš geriau myliu, labiau dukteriškai myliu šventą Mergelę, kad aš įgijau didesnį troškimą Geram Mokytojui tarnauti... Kaip tų kelių dienų metu jauties tolima visoms smulkmenoms, visam tam, kas praeina... Čia mažas dangaus kampelis".

Visa tai, visa toji Liurdo dvasia kvėpuoja giliu tikėjimu, teikia apčiuopiamų įsitikinimų. Juk visa tai taip dar neseniai įvyko. Lankydamas gimtuosius Bernadetos namelius jauti jos dvasią, matai tuos pačius paveikslus, prieš kuriuos ji meldėsi, tuos baldus, kuriais ji naudojosi. Jos vardo muziejuje matai

Jonas Jakštas

Po tolimo kelio

Po tolimo mindžioto kelio
Ateisiu, sugrįšiu aš čia.
Suklupsiu šešėly smutkelio,
Suklupsiu, pravirksiu slapčia.

Dainuos paskutinę gal dainą
Žvaigždėta naktis ir šilai,
Ak, metai taip skuba, taip eina —
Ir viskas šiandie pervėlai.

Ir stingsiu, sustingsiu kaip lašas,
Pravirks gal žvaigždėtas dangus,
Rytoj — juodos raidės parašo,
Kad rastas negyvas žmogus.

Gal maldą sudės kas už sielą,
Gal amžiną atilsį tars —
Tiktai neraudos jokia miela
Ir niekas neverks ir nebars.

Taip skuba ir vejasi metai
Baltąsias jaunatvės dienas,
Visiems juodą kryžių pastato,
Visiems gal po maldą sumes.

---

tuos rūbus, kuriuos ji nešiojo, jos rašytus laiškus. Tačiau jos kūnas ilsis ne Liurde, o Neverse, netoli Liurdo. Čia matai pernai, užpernai, šiemet pagijusių fotografijas, lygini jas su tų pačių dar sirgusių žmonių fotografijomis — ir ar visa tai nerodo, kad Liurdas — šventas miestas, kad jis yra katalikiškojo pasaulio pasididžiavimas ir galinga tvirtovė?

Kaip apsvaigęs praleidau tas penkias dienas Liurde. Kaip skaudu buvo su juo skirtis! Prieš išvažiuojant buvo dar visai tamsu — nuėjome prie olos... atsisveikinti... Ant didžiojo altoriaus laiptų Rožančiaus bazilikoje priėmėme Komuniją, nes nebuvo jau laiko mišių laikyti. Dar grįžtama prie olos. Išgeriame šaltinio vandens. Atsiklaupiame... bet jau laikas skirtis. Atsižvelgdami į brangias vietas, skubiai einame. Važiuojame... dar sykį pro traukinio langą pamatome olą ir... iki pasimatysim, Švenčiausioji Liurdo Mergele! Širdy liko didelis ilgesys vėl grįžti į Liurdą. Ir širdis, nors jau praėjo pustrečio mėnesio, vis dar negali nurimti. Norėtųsi visiems, kurie abejoja, svyruoja, kenčia ir puola, jiems visiems norėtųs parodyti Liurdą — šventąjį miestą!

Kun. Alf. Lipnickas

Airijos didvyris Danielius O'Connell'is

Toli nuo mūsų į vakarus, už pilkosios Anglijos krantų, Atlanto bangų plaunama guli Irlandijos sala, nuo seniausių laikų vadinama Hibernija — Vakarų žemė. Du kartu už Lietuvą gausesnės airių tautos praeitį supa šiurpulingos ilgų amžių kovos

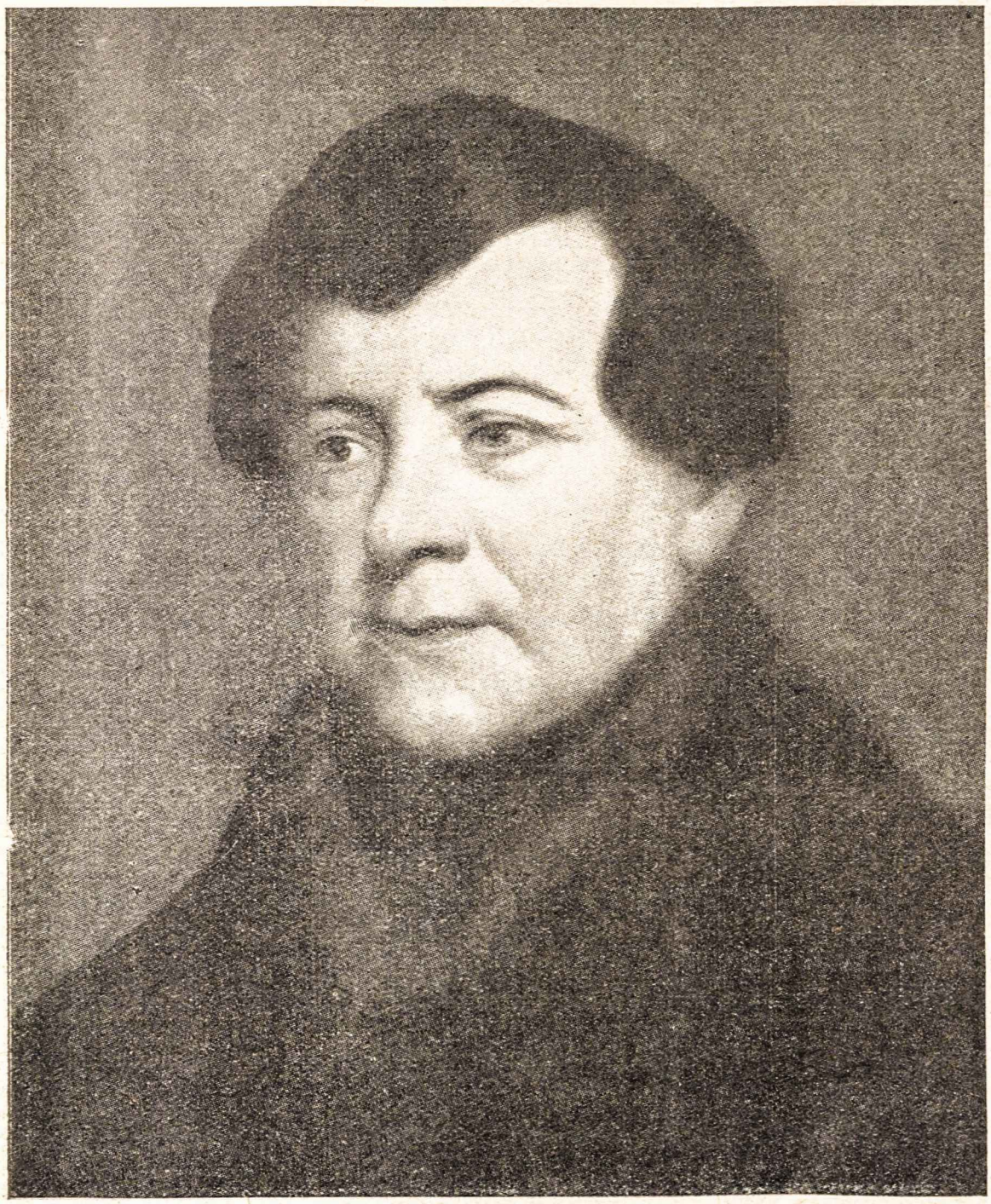

Danielius O'Connellis.

už Bažnyčios, tikėjimo ir tėvynės laisvę. Beveik visa Airijos žemė aplaistyta katalikų kankinių krauju ir tikrai gali būti vadinama didvyrių žeme. Šiemet birž. mėn. 23—26 d. vainikavo ji savo praeitį Tarptautiniu Eucharistiniu Kongresu, sužavėju-

siu net žilus ir šaltus daugelio valstybės vyrų protus. Paviliojo ji taip pat Lietuvos ekskursantus, jų tarpe ir mane, toli gražu dar nepretenduojantį į žilus senelio plaukus. Negalėdamas šį kartą plačiau supažindinti mielų idėjos draugų ir sesių su šia kankinių šalimi, noriu tik papasakoti didžiausio ir garsiausio jos didvyrio O'Connell'io gyvenimą ir darbus; tatai bent kiek nušvies airių tautos golgotos istoriją ir kelius, kuriais ji žengė į idėjų laisvės uostą.

* *
*

Danielius O'Connell'is gimė 1775 m. rugp. 6 d. žiemos vakarinėje Irlandijoje, Kerry grafystėje, prie Cahersiveen miestelio. Jo gimtieji namai buvo šniokščiančio kalnų upelio pašlaitėj. Giliai religingi tėvai nuo pat jaunų dienų kvėpė į Danieliaus sielą pamaldumą ir artimo milę. Kadangi airiai tuo metu dar negalėjo turėt savų katalikiškų mokyklų, tai O'Connell'io tėvai, gerai suprasdami konfesinės mokyklos reikšmę, 1791 m. pasiuntė savo sūnų į Prancūziją, kur šis įstojo į jėzuitų kolegiją St. Omer'e. Jau tada vaikinas pasiryžo ginti tikėjimą Irlandijoje. Dėl kilusios Prancūzijoj revoliucijos O'Connell'is 1733 m. grįžo į savo tėvynę ir Dubline studijavo teisę.

1797 m., teturėdamas 23 metus, tame pat mieste ėmės advokatūros. Trumpu laiku jaunas advokatas dėl savo majestotiškos imponuojančios išvaizdos, neišsemiamo mokslo ir turtingo sąmojaus bei žavinčios iškalbos pasidarė garsus ir autoritetingas. Nuo 1798 m. jis žymiausias Dublino advokatas.

Bet kilnios sielos vyro nepaviliojo karjera ir ištaigingas gyvenimas. Jis matė mylimąją savo Airiją apnuogintą, pažemintą, vergijos prislėgtą, be teisių ir be geresnių ateities vilčių. Matė savo brolius katalikus visokiais būdais protestantų slegiamus ir išnaudojamus. Viskas skaudžiai gėlė jautrią jo širdį, religingą sielą. Ilgai svarstęs pasiryžo visas savo jėgas paaukoti tėvynei išlaisvinti: iškovoti katalikams laisvę, pastatyti juos lygiateisiais su kitais, išvaduoti Airiją iš Anglijos hegemonijos. Taip dideliam žygiui atlikti reikėjo turėti daug pasiaukojimo, savęs išsižadėjimo ir ištvermės; bet to O'Connell'ui ir netrūko.

1800 m. sausio m. 13 d., iš visų pusių žvangant anglų ginklams, O'Connell'is pasakė katalikų susirinkime Dubline pirmą viešą politinę kalbą. Jo pasiryžimas ir drąsa sužavėjo savuosius ir neleido išsišokti priešams. 1802 m. jis veda idealistę žmoną. Tiek šeimos laimė, tiek pasisekimas pašaukimo darbe dar labiau kurstė jo norus išlaisvinti Airiją.

O'C. buvo darbo ir maldos vyras. Keldavos rytą 4 val. ir dirbdavo ligi vėlyvos nakties. Karšta malda pradėdavo ir baigdavo kiekvieną didesnį pasiryžimą ir darbą.

1923 m. kartu su Ričardu Laloru Sheil'iu O'Connell'is sukūrė Airių Katalikų Asocijaciją (Irish Catholic Association), į kurią įtraukė visus šalies kunigus, o šie įsąmonino, visą tautą: liau-

dis suprato savo teises, o 9.000 katalikiškų mokyklų su 40.000 mokinių, jau laisvi nuo anglų vyriausybės įtakos ir kontrolės, varė didelį kultūros darbą. Taip palengva plačioje Anglijos valstybėje kūrėsi kita valstybė. 1825 metais anglai uždaro šią katalikų sąjungą. Jos vieton O'Connell'is įkūrė kitą, pavadindamas ją Naująja Katalikų Asocijacija (New Cath. Ass.).

1826—28 m. jis perėjo skersai ir išilgai visą Airiją, darydamas susirinkimus ir šaukdamas tautą pabusti. Jo uolumas ir kalbos užkūrė visoje šalyje ugnį, katalikai virto veiklia jėga. 1828 m. O'Connell'is buvo išrinktas į parlamentą, tuo tarpu kai nuo nebeatmenamų laikų į jį nebuvo patekęs nė vienas katalikas. Jo išrinkimo proga iš Ennis'o į Limerick'ą palydėjo jį 60.000 žmonių. Kiekviena proga jis išrodinėjo anglų parlamentarams neteisingą anglų elgesį su airiais. Ilgai O'C. parlamente kovojo dėl taip vadinamos katalikų emancipacijos: reikėjo sutraukyti pančius, kuriais anglai laikė sukaustę 7 mil. Irlandijos katalikų. Reikėjo rasti parlamente šalininkų šiai idėjai paremti. Vien savo jėgomis nepasitikėdamas, pagalbos jis meldė Mariją, kurią nuo pat kūdikystės taip uoliai garbino. Važinėdamas po savo kraštą ar dalyvaudamas parlamento posėdžiuose, dažnai pasitraukdavo į nuošalesnę vietą ir susikaupęs kalbėdavo rožančių, kai tuo pat metu jo priešai nėrėsi iš kailio rėždami piktas pikto šmeižto kalbas. Greitu laiku O'C. parlamente susirado šalininkų. Pirmiausia jį parėmė senas kariuomenės vadas, kovų prieš Napoleoną veteranas, hercogas Wellington'as, pasisakydamas už Irlandijos teises ir laisvę; paskui garsus valstybės vyras Robertas Peel, lordas Russel, anglų rašytojas lordas Byron'as, kurs ypač smarkiai spaudoje plakė barbarišką anglų fanatizmą prieš savo brolius katalikus. Galop 1829 m. bal. 13 d. Wellington'o ir Peel'io Anglijos kabinetas pripažino katalikus beveik lygiateisiais su protestantais; parlamentas priėmė įstatymą, vadinamą Emancipation Biil, kuris suteikė Irlandijos ir Anglijos katalikams pilną tikėjimo laisvę ir jų teises sulygino su protestantų teisėmis ne tik rinkti, bet ir dalyvauti (aktyvią ir pasyvią rinkimų teisę) parlamente bei valdžios vietoms užimti. Panaikinta katalikus įžeidžianti priesaika. Katalikai gavo teisę turėti santykius su Šv. Tėvu Romoje, valdžia atsisakė kištis į vyskupų rinkimus. 1829 metai Airiams svarbiausieji metai ir toki paliks visoje jų istorijoje. Tų metų balandžio 14-tąją dieną teisingai O'C. galėjo pavadinti pirmąja laisvės diena.

Visos teisės tais metais dar nebuvo atgautos, ir O'C visas jėgas dabar nukreipė į politinį Airijos išlaisvinimą. Labai populiari tapo naujoji O'C programa, vadinamasis „Unijos išsižadėjimas" (Repeal of Union), reikalaująs atsikratyti unijos su Anglija. Anglų parlamentas pabūgo ir išleido raštą, duodantį Airijos gubernatoriui teisę drausti susirinkimus ir net skelbti karo stovį. Net kariuomenė buvo nusiųsta į Airiją. 1838 m. anglai susiprato panaikinti katalikams uždėtą pareigą mokėti dešimtinę protestantų dvasininkams. Pirmėliau išsižadėjęs savo

Asocijacijos, O'C, vėl ją atgaivino 1841 m. Bet šiame Repeal (atsiskyrimo) judėjime O'C. netaip jau puikiai sekėsi. Jis jau nebeturėjo už savo pečių visos tautos. 1884 m. buvo apšauktas „valstybės priešu" ir turėjo kalėti. Tik Aukštieji (Lordų) Rūmai, bijodami paliesti tiek simpatijų Airių tautoje turintį vyrą, jį išteisino. Nors O'Connell'iui nevyko Airiją atskirti nuo Anglijos, bet vis dėlto dalis tikslo pasiekta — Airijos katalikai religijoj — laisvi. Teisingai O'C-lį istorija vadina „Irlandijos išvaduotoju. Tiek laisvių savo tautai 19-šimtmety tik *vienas* O'C. yra iškovojęs. O tačiau būdamas tiesios krikščioniškos dvasios politikas, jis nesinaudojo suktais diplomatiškais keliais. Ir šit, kada atsiskyrimo nuo Anglijos judėjime Prancūzija ir Amerika oficijaliai pasiūlo pagalbą, jis jos nepriima, nes tai būtų Anglijai nelojalumas, kurį jis buvo prižadėjęs.

Ilgų metų kovose ir nenuilstamame darbe O'Connell'is prarado sveikatą. Gydytojai patarė jam Italijos klimatą. To ir tereikėjo, — lyg gaivinąs balzamas veikė pažeistą jo širdį gydytojų patarimas. Nuo seniai siela traukė jį į Romą, į krikščionijos centrą. Šiek tiek sutvarkęs reikalus išvažiavo. Lijone airių tautos didvyris pasijuto visai nusilpęs. Vargais negalais pasiekė dar Genują, bet ligos suimtas turėjo atsigulti. Iš to miesto senutėlio 88 m. amžiaus Arkivyskupo priėmė paskutinius sakramentus. Likusiam 40 val. laikotarpy jis nieko daugiau nekalbėjo, kaip maldas. 1847 m. geg. 15 d. ramiai užgeso Viešpatyje didysis Airijos vyras. Prieš mirtį paskutiniai jo žodžiai buvo: „Mano kūną — Irlandijai, mano širdį — Romai, mano sielą — dangui!" Žemiškosios jo liekanos, kūnas, tą patį mėnesį buvo parvežtas į Irlandiją ir kuone karališku pagarbumu Dubline sutiktas. Laidotuvės atšvęsta didžiausiu iškilmingumu. Dublino kapinių garbingiausioje vietoje pastatytas jam kalosalinis kelių dešimčių metrų ilgio, pločio ir aukščio paminklas su paskutinių jo žodžių įrašu. Jo širdį įdėję į urną, nuvežė į Romą, kuriai ji visą gyvenimą taip ištikimai ir karštai plakė. Šv. Tėvo ir Bažnyčios autoritetas O'Connell'iui buvo šventas dalykas. Reikia manyti, kad jo siela jau seniai danguje ir, gausiai semdama Dievo malonių, beria jas iš dangaus ne tik savo tautai, bet ir viso pasaulio katalikams.

Rašytojas Bluntschli apie šį didelį vyrą rašo: „Niekados istorija nėra turėjusi taip ryškaus pavyzdžio taikaus tautos vado, kaip Airijos išvaduotojas O'Connell'is. Jis pasiekė savo tautoje absoliutaus karaliaus autoritetą. Paniekintą Irlandiją nušvietė jo garbės spinduliai, pavergti Airiai pajuto savo garbę ir lygybę su savo pavergėjais. Iš tylių, kenčiančių airių sukūrė jis galingą, augančią tautos partiją. Jo kalbos sujudino milijonus, kurie godžiai klausė kiekvieno jo žodžio, sekė paskui kiekvieną jo mostelėjimą. Jis stojo prieš galingiausį ir politiškai subrendusį priešą, Angliją, ir pasiekė geriausių vaisių. Jis įveikė išdidžią ir kietą Angijos aristokratiją ir privertė ją būti teisingą jo tėvynei. Jis nevartojo brutalios jėgos, kuria naudotis taip įprato

vadai ir tautos. Stipriausis jo ginklas buvo moralė tautos jėga, tautos, kurios kančios buvo jo sielvartai. Jo kariuomenė buvo laisvos organizacijos, dideli tautiečių susirinkimai, jo ginklai — gyvas žodis ir ramios rezoliucjos. Nuo Periklio laikų nebuvę žmogaus, kuris taip puikiai būtų supratęs ir atjautęs visus tautos sielvartus ir mintis, kuris būtų valdęs, nesisavindamas jokios valdžios ir egoistiškai neišnaudodamas moralinio autoriteto, kurį jam visa tauta buvo patikėjusi. Skaistus tautos dvasios kėlėjas. Galėjo būti didesnių valstybės vyrų, bet nėra buvę didesnės ir ideališkesnės tautos tribūnos" (Steger. Das Ende grosser Menschen, Regensburg 1927, 79—80 p.).

Svarbiausia Airių sostinės Dublino gatvė pavadinta O'Connell'io vardu. Pačiame miesto centre pastatyta gana gražus ir reikšmingas paminklas. Ant neperaukštos papėdės stovi garbingas vyras ranką prie širdies pridėjęs. Gilios jo akys įsmeigtos

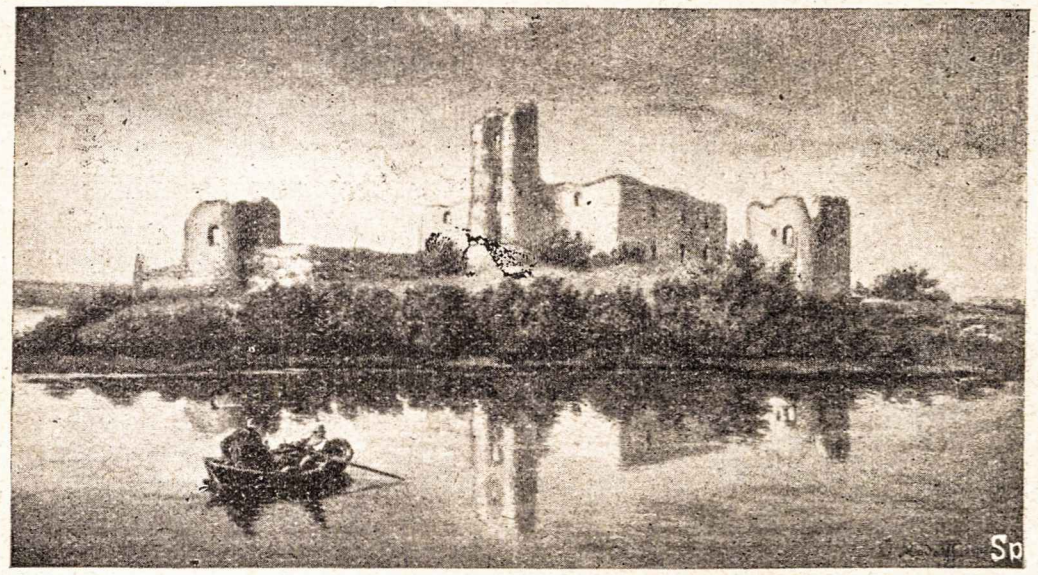

Pavergtieji Trakai

į tolį. Aplinkui iš visų pusių supa jį žmonių figūros: vyskupai, pasaulininkai inteligentai, darbininkai, vyrai, moterys ir vaikai; kiek žemėliau, kampuose, sėdi angelai. Tuo norėta atvaizduoti visos Airijos dėkingumas ir prisirišimas prie garbingo vyro. Paminkle įrašas visai trumpas: „O'Connell". Užklausti airiai, kodėl nieko daugiau paminkle apie jį neparašė, atsako: „O'Connell'is tiek mums visiems žinomas, kad visai nereikalinga dar ką nors prie jo vardo pridėti". Ir mes priėję prie šio paminklo instinktyviai nusiėmėme kepures, o netoliese stovėjusieji airiai buvo patenkinti tokiu mūsų gestu.

1929 m. visa Airija su didžiausiu iškilmingumu minėjo jo šimtametes sukaktuves. Airijos episkopatas sustatė programą, kaip iškilmingiau ir tiksliau paminėti religinės laisvės sukaktuves, o drauge ir jos atkovotoją O'Connell'į.

Taip gyvena, darbuojasi ir miršta dideli žmonės.

Atostogos nelygu atostogoms

Nemažas mūsų moksleivių būrelis šiemet savo vasaros atostogas pradėjo visai profesoriškai. Jie plaukiojo jūrėmis, kepinosi Lietuvos Sacharoje ir klaidžiojo Nidos džiunglėse. Šia proga norėčiau pareikšti jiems savo giliausius pavydo ir nepasitenkinimo jausmus --- juk aš laiku nieko apie tai nežinojau, ir tik dabar, kaip dulkėtuose pergamentuose paskendęs istorijos profesorius , iš aptrintų rankraščių turiu rankioti faktus, kanceliariškai juos pergyventi ir šiaip taip įvyniojęs paduoti nuotykingų romanų ir kelionių aprašymų mėgėjams.

Šį kartą tačiau į mano rankas pakliuvo brangus rankraštis. Jo autorius, tiesa, profesorius ,bet savo atostogas baigęs visai moksleiviškai. --- Ar tiesa, profesoriau, kad Viduramžiais neklaužadas mokinius tėvai jėzuitai įkišdavo į karcerį? --- Rankraštis daug matęs ir, augdamas kartu su profesoriaus barzda, spėjęs išaugti į 60 puslapių pluoštą. Jo galas visai neišskaitomas, vidurys rimtas, vietomis net graudus, bet nekaip nesuderinamas su laiko dvasia, todėl ryžausi nurašyti bent pačią jo pradžią. Tai paprasto juoko saujelė, kuriai vis dėlto teko suvaidinti labai rimtos preliudijos rolę. Taigi nuolankiai pasitraukiu ir duodu žodį pačiam dienoraščio Autoriui.

Pasivažinėjimas po jūrą.

Pasivažinėjimas po jūrą mums pavyko nepaprastai gerai. Visi to pasivažinėjimo laukė ir visi drauge bauginosi, kad reikės „ožius lupti“, arba, kitaip sakant, „važiuoti į Rygą be vizos“. Šiek tiek tai sugestijai pasidavęs buvau ir aš. Užtat buvau gan tvirtai nusistatęs nedarkyt pietų, t. y. jų nevalgyt, nes vistiek, maniau, reiks juos į jūrą padėti. Bet ir skilvis pradėjo reikšti savo teises, ypač pirmajai valandai besiartinant ir bežiūrint į pietaujančius pas Bumbullį mano ekskursantus. Čia valgė tik dalis ekskursantų, pusė viso jų skaičiaus, taigi visas penketas dešimčių mergužėlių ir keliolika bernužėlių. O kiti valgė Betanijos valgykloj. Koki pietūs buvo Betanijoj --- nemačiau, bet pas Bumbullį, pas kurį atvedžiau Betanijon nepritilpusius berniukus, pieteliai buvo nekokiausi. Ypač man atrodė neracijonalu maitint ekskursantus žalibarščiais; juk pietus vyriausiai rūpinomės duoti tuo tikslu, kad ekskursantai gautų šilto viralo. O čia ir vėl šalti žalibarščiai. Tačiau kai kam teko ir sriubos. Būtų ir daugiau kam tekę vėl *tos pačios* sriubos, jei nuo jos nebūtų išgelbėjusi pietus užsakiusi ir pietų metu čia besisukinėjusi poniutė K-nė. Ji pastebėjo, kaip vienų valgytojų lėkštėse likusios neišvalgytos sriubos liekanos buvo supilstytos vienan indan, ir buvo besirengiama šitai patiekt kaip sriuba naujiems valgytojams. Poniutės „apšaudytos“ šeimininkės teisinosi, kad tai būta apsirikimo ir pranešė, jog sriubos daugiau nėsą. Kažin ar daug tokių apsirikimų pasitaiko valgyklose.

O aš, kaip sakiau, vis dar buvau tvirtai nusistatęs nepietaut, nors skilvy, kaip sakoma, vis smarkiau „zvanijo“. Tačiau, kai palikęs paskutinį mūsų pietaujančių ekskursantų būrį nuėjau pas ponus K-us, ir kai vikrioji poniutė pradėjo maloniai vilkti į stalą skanią sriubutę, o po jos gardžiai iškeptos mėsutės su visokiais priedais, tai pasijutau nebegalįs ilgiau atsilaikyti ir pasidaviau; pasidaviau kuone verkdamas, nes buvau beveik visiškai įsitikinęs, kad visas šis gardumėlis vis tiek nuplauks į jūrą. Laimėjęs pirmąją kovą mano skilvelis visai paliovė klausęs „sąžinės balso“ ir sušveitė dar agurką su medum ir porą šaukštų kažkokios drebutienės.

Papietavęs su maloniais šeimininkais išėjau į uostą. Poniutė K-nė, kad ir jau kelinti metai kaip gyvena Klaipėdoj, bet ligi šiol ir ji buvo nedrįsusi leistis pasivažinėt į jūrą. Tačiau šį kartą, kai mūsų toks didelis būrys „rizikavo“, pasiryžo ir ji pri-

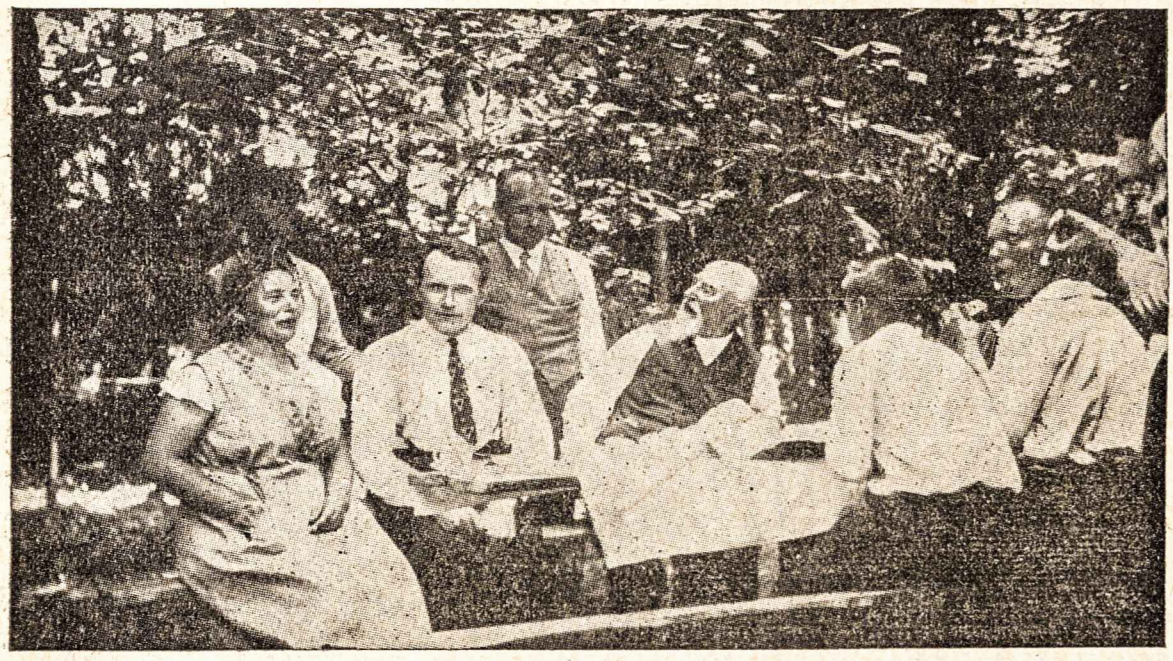

Svečiuose pas Mažosios Lietuvos patriarchą M. Jankų.

sidėti. Užtat einant mums į uostą, ji nepamiršo apsirūpint kai kuriomis priemonėmis, kurios, sako, „mačija“ nuo jūrių ligos. Tų priemonių esti visokių: vieni apsirūpina kažkokiais lašais, kiti „štinkspirčiu“, kiti dar kokiu dyveldrekiu, o padoresnioji kompanija pasiima bent citriną. Taip ir mūsų malonioji poniutė padarė: ji skubiai užsuko krautuvėn ir nupirko sau ir mums keletą citrinų. Trupučiuką pasidairę po naujojo uosto statybą, sėdomės į laivą.

Visi tik ir kalba apie būsimą kelionę į „Rygą be vizos“. Vienas kitas vyresniųjų dalyvių garsiai įspėja visus, kad neįsikalbėtų ligos, o jaustųsi visumet linksmi, nes jūrių liga esanti grynai individualus dalykas: vienas jau pradeda sverdikuliuot vos tik į laivą įlipęs, o kitas ir per plačias jūres važiuodamas neserga. Tik ką iš Dublino grįžęs didelis jaunimo prietelis L. taip

pat padrąsina jaunuosius. Jis sakos grįždamas iš Dublino važiavęs ilgus kelio tarpus per jūres ir niekas važiuojančių nesirgęs. Po šių padrąsinimų mūsų ekskursantai triukšmingai „nutarė nesirgti“. Šis nutarimas ir buvo neblogai įvykdytas.

Nutarimą įvykdyti šį kartą labai palengvino viena apystova: diena buvo beveik be vėjo, o jei pavažiavus tolyn ir buvo kiek juntamas vėjelis, tai betgi jis pūtė ne nuo jūrių šono, o nuo kranto, taigi ir didelių bangų nesukėlė. Bendrai ėmus, jūra buvo labai labai rami. Laivą visai maža tesupo: man rodėsi nedaugiau, kiek gera mama gerą vaiką geram lopšy su gera linge gali įsupti. Tačiau mano sprendimas gali būti ir labai subjektyvus, aš, mat, nuo pat pradžių pataikiau į gerą vietą, būtent, ant kapitono tiltelio, esančio beveik laivo vidury, o supimas daugiau juntamas galuose. Taigi, tą palyginti visai nedidelį supimą, kurį publika jautė laivo galuose, mes, patekusieji ant tiltelio, turėjome dar keletą kartų sumažėjusį. Todėl visi tvirtai laikėmės.

Jūrių ligai pasiduoti, rodos, yra linkusi pirmiausia gražioji lytis. Labai nesidairiau, kas vyko ant denio apačioj, bet, atrodė, kad mergaičių skaičius ten žymiai sumažėjo, ar ir visai jų nebeliko: jos nusileido į kajutes. Sunku pasakyti, kaip joms ten sekėsi. Ant tiltelio naujai atsiradusios globiamos ir pusiau globiamos ir dvi ar trys visai neglobiamos laikėsi neblogiausia, galima sakyt, net visai gerai.

Pirmiausia, stipriai laikėsi pažiūrėt menka ir silpna Barbutė. Ji sakė, kad dabar pildosi viena jos didžiųjų svajonių --- kuomet nors savo gyvenime pamatyti jūrą. Iki šiol ji tebuvo mačiusi Truskavos bei Ramygalos apylinkių balas ir Panevėžio lygumas. Kita, panevėžietė Verutė, sučiulpusi gabaliuką citrinos, nė nemanė apie ligą, o apačioj likusiai Genei pasidarius nekaip, ji atitempė ir ją ant tiltelio. Čia Genė bematant atsigavo. Tuo būdu geroji poniutė su citrinomis ir tiltelis buvo du neišsemiami sveikatos šaltiniai, nors jiedviem susidūrus ir neišvengta mažo tragizmo. Ir kuris negerasis bus sugundęs poniutę eiti į tiltelio vidurį, kada ten stovėjo pats laivo kapitonas ir kada laivas smarkiau siūbtelėjo. Poniutė tad nenorėdama puolė kapitonui į glėbį ir numynė jam koją. Į tai kapitonas kažką piktokai atšovė, patardamas nemindžioti žmonėms kojų. Tačiau linksma visų nuotaika bematant išsklaidė šį „debesį“. Mes skaičiavome savo pabėgėlius ,kurie supasavę liko ant kranto. Visai pateisinu kad ištekėjusi Katriutės sesutė nesėdo į laivą. Juk laivui nuskendus liktų našlaičiais dvejetas jos vaikučių, bet niekuo būdu negaliu pateisint studentės tokiu didingu vardu kaip Regina. Regina --- juk tai „karalienė“. Ir ta „karalienė“ liko ant kranto, o tikrai nieko baisaus nebūtų įvykę. Ir ne šiuo vienu atveju vardas nevisai apibūdina žmogų, kuriam jis yra tekęs. Štai ant tiltelio atsirado dvi Aleksandros, trumpiau vadinamos Olės*). Aleksandras reiškia narsų vyrą, taigi Aleksan-

*) Žodelis „Olė“ man yra nepakenčiamas Aleksandros trumpinimas, argi jis neprimena per daug reališką dainušką „Olia, ylia...“

dra turėtų būti visais atžvilgiais vyriška moteris. Tuo tarpu tiedvi Aleksandros --- smulkutės gležnutės mergytės, hitlerininkų kalba kalbant „niedliche Geschoepfe“. Tačiau jiedvi ir tai laikėsi visai neblogai: Aleksandra studentė, turėjusi globėją iš širdies, rodos, visai aleksandriškai atsilaikė, o Aleksandra seminaristė su globėju iš pareigos, berods, šiek tiek sunegalavo, nors jos globėjas tvirtino, kad ta proga niekais nuėjusi tik saldžioji...

Artinantis iš jūrių į mares visa tilto įgula, sustiprinta dar naujais individais, jau sutartinai traukė skambias mūsų dainas. Ir laivo apačia įsidainavo --- matyt ir ten jūrių ligos „siaubas“ jau buvo praėjęs. Taip dainuodami atsiradome ir vėl uoste toj pačioj vietoj, iš kurios išplaukėme.

Laive niekas neliko, nors nedaug reikėjo, kad kai kurių mūsų ekskursantų batelių padai amžinai pasiliktų ant tiltelio. Mat tiltelio grindys buvo išsmaluotos. Todėl stovėjusioms ekskursantėms padai gan stipriai prilipo prie grindų. Buvo rimtas pavojus jų visai neatlupti. Tačiau man pavojus negrėsė, nes savo naujų audeklinių batelių vieną popierinį padą jau buvau palikęs Nidos kopų pušynėliuos. Nežiūrint mano didelės gamtos meilės tie pušynėliai paliko man nesaldžiausių atminimų. Mat, pasišovęs jūroje išsimaudžiusius ekskursantus (žinoma, ir ekskursantes) nuvest tiesiu keliu į švyturį, juos įvedžiau į tokius nepraeinamus pušaičių brūzgynus, kad per juos beeinant galėjo nukentėt ne tik panelių gležni pasamonėliai, bet ir raumeningesnės vaikinų blauzdos. O Daktaras ypač rūstinosi, kad jam už nosies galo kabinosi voratinkliai, kurių užtvaras jis tuo savo organu pramušinėjo. Taip tik vargais negalais, nepaprastai sukaitę ir ištroškę, išsimušėm į taką ir užkopėm prie švyturio.

O kur dar 54 puslapiai?

Tai šeši dienoraščio puslapiai. Bet čia veiksmas nutrūksta, kaip Bairono aprašomuose sapnuose, ir po daugelio neišskaitomų puslapių jau matome Autorių viename kieme stebintį, kaip tašomi akmens paminklai. Tai darbas be galo ilgas ir reikalaująs didelės kantrybės ir ištvermės. Ta proga Autoriui kyla minčių apie Aristotelio paskelbtą daiktų materiją ir formą. Ar žmogaus dvasia, įgavusi iškrypusią formą, reikalinga ne dar didesnio atsidėjimo, pasišventimo ir kantrybės, bet ar taip taisoma tų iškrypėlių dvasia?

Kai kas kalba apie senosios mūsų inteligentų kartos atitolimą nuo liaudies. Bet ar senesniojoj kartoj negimė ir tų didžių idėjų, kurios šiandie yra nuveikusios tokį milžinišką liaudies ir inteligentijos suartinimo darbą. Tai nebuvo tuščioms paskelbti žodžiai, jų skelbėjai visose gyvenimo srityse pasirodė jiems ištikimi ir nuoseklūs. Šit ir mūsų sąjungos Tėvas ne ištisą vasarą

Horatius

Įspėjimas *)

O laivel, tave neša į jūrą naujos
Bangos! Tu ką darai? Eiki drąsiai į uostą.
Argi nebematai, kad
Šonas irklo netekęs.

Kad nulaužtas smarkaus pietryčių vėjo stiebas,
Kad skersiniai dejuoj' ir be virvių vos gali
Apačioj atlaikyti
Nesuvaldomą jūrą?

Ne, ne tau juk yra sveikos būrės, dievai ne
Tau, kad šauktumei juos taip suspaustas nelaimės.
Pontiškoji pušele, *)
Miško dūkra kilnioji,

Nors kilme tu giries ir vardu nenaudingu,
Bet jūreivis bailus netiki vairu papuoštu.
Tu, jei vėjams netapsi
Žaislas, tai apsisaugok.

Neseniai man buvai neramus įkyrumas,
Nūn laukimas esi, rūpestėlis nelengvas,
Venk apliejusių jūrų
Blizgančiąsias Kiklades *).

Išvertė *Juozas Tininis.*

---

*) Ši oda išversta originalo ritmu. Ji turi alegorinę prasmę. Audrų blaškomas jūroje laivas reiškia kovų varginamą Romos valstybę.

*) Ponto pušys geriausiai tiko laivams statyti.

*) Kikladės — salos Egėjaus jūroje. *Vert.*

kaitinasi pliažuose, bet su žemiausiais liaudies sluoksniais leisdamas tolimesnes atostogas ne tik stebi, kaip dirbami paminklai ir kraunamas akmens skaldinys, bet mielai ir pats prideda ranką prie darbo. Tik paskaitykim: „Kraudamas taip sukaitau, jog ir sušlapusius marškinius padėjau į šalį ir vaizdavausi Palangos pliaže besąs. O kai atsistodavau kraut prie vežimo pirmagalio, tai arkliai uodegomis taip kūną vėsindavo, kaip to nepadarydavo ir Liudviko XIV kurtizanių puikiausios vėdyklės. Išvežus visą skaldinį po šulinio kranu nusiploviau ir dar po kiemą vaikštinėjau iki pietų“ (Pusl. 29).

Tolimesnės kelionės ir atostogų metu perskaitytų dalykų įspūdžius, manau, turėsime progos kada vėliau pamatyti. Juk aš turiu skubiai grąžinti rankraštį. Andai pasigyriau jo viso neišskaitęs, bet dar nepametęs. Profesorius nenustebo, tačiau, pametus, patarė nesirodyt į akis, o man juk dar reikės laikyti pora egzaminų.

K. B.

J. Gustas SS.

Atsakingumas

Kai kurie protestantai gal nusišypsotų, išgirdę šį teigimą: „Katalikybė auklėja atsakingumą". Nes jie mano, kad tiktai Reforma sugebėjo paskelbti sąžinės autonomiją, pabrėždama individualizmą ir per jį atsakingumą. Katalikai, jų nuomone, yra vien pasyviški sakramentų vergai, pasitikį beveik mechanišku Dievo malonės veikimu. Katalikų principai, sako jie, niekad neįstengs žmogaus padaryti *vyru*.

Kiti gi protestantai užmeta katalikams visai priešingus kaltinimus. Jūs, sako, susiaurinat ir paniekinat Kristaus nuopelnus; geriems darbams priskiriate tokią svarbą, kuri priklauso vien tikėjimui, sakote, kad sava inicijatyva turi reikšmės išganymo klausime. O visa tai juk yra antgamtinio Atpirkimo neigimas.

Du priešingi kaltinimai jau rodo, kad abu negali būti teisingi, kaip yra neteisingi ir kiti panašūs netikėlių arba indiferentų užmetimai.

ATSAKOMYBĖS IŠSIRUTULIOJIMAS

Tikra ir neiškraipyta katalikybė moko, kad dvasinio gyvenimo pamate yra ši pagrindinė tiesa: *Išganymas yra pastovaus ir nuolatinio Dievo ir žmogaus bendradarbiavimo vaisius. Dievas duoda malonę; žmogus duoda savo gerą norą.*

Imkime, pavyzdžiui, Atgailos sakramentą.

Kunigo duotas išrišimas turi vertės Dievo akyse tik tada, jei žmogus yra vertas atleidimą gauti, o tą jis nusipelno aktyviais savo paties veiksmais --- gailesiu ir pasižadėjimu. Tas pats ir su Komunija.

Gyvas Kristus, įeinąs į širdį to, kuris priima Komuniją, savo gyvybe apšvies ir pražydės tiktai to gyvenime, kuris, visiškai atsiduodamas, nuolankiai priima Jo kvietimus, raginimus ir paliepimus. Tą patį reikia pasakyti ir apie visus kitus sakramentus; jie reikalauja mūsų atsakingumo ir jį išmėgina. Ir Krikštas? Taip, ir krikštas; tiktai ne visuose tuo pačiu laiku: tuose, kurie jį priima suaugę --- tada, kada priima; o kurie ji gavo maži --- kai įgauna protą, o ypač, kai prieš Pirmąją Komuniją arba kiekvienų metų pradžioje atnaujina Krikšto pasižadėjimus.

Jaunuolis, kuris kas penkiolika dienų arba kas savaitė eina Išpažinties ir Komunijos, nustebs, jeigu jį pavadinsite Sokratu. Tačiau jis yra Sokratas aukščiausiame laipsnyje, *nes stengiasi pažinti pats save*. Jis žino, kad yra atsakingas ne tik už savo veiksmus, bet ir už intencijas ir už geismus; ne tik už tai *ką* padarė, bet ir *kaip* padarė; ne tik už tai, ką mato žmonės, bet ir už tai, ką mato tik Dievas. Tuo būdu jo atsakingumo akiratis paplatėja ir pagilėja ir kartu ugdo ir kilnina jo asmenybę.

Ugdant savo atsakingumo supratimą išmintingi krikščionys auklėtojai nepataria jaunuoliams per daug sukti galvą, ar jų nuodėmės buvo mirtinos ar atleistinos (kasdieninės). Vienuolė Stuard, Jėzaus Širdies damų viršininkė paduoda šias išmintingas pastabas: „Jei vaikai po kiekvieno nusižengimo prisipratina klaustis: — ar tai mirtina nuodėmė? — bausmės baimė tuoj jiems taps vieninteliu nuodėmės vengimo motyvu; o jeigu teks atsakyti: --- čia tiktai atleistina nuodėmė --- tuoj jis gali pradėti per laisvai elgtis su Dievu. Kuo mažiau vaikai kalbės apie mirtiną nuodėmę, tuo bus geriau. Nuolatinė kalba ir ginčas apie sunkesnes ar lengvesnes nuodėmes pripratina mintį prie blogo. Nurodykime užtat aiškiai, pagal teologijos principus, kas sudaro mirtiną nuodėmę, pagrįskime tvirtai teisės ir prievolės sąvokas, įkvėpkime vaikams tvirtą nusistatymą: *Aš privalau tai ir tai daryti;* stenkimės kad kiekvienas įsisamonintų tų žodžių tikrąją prasmę; tuo būdu išdirbsime tvirtus, susivokiančius charakterius, labiau negu matuodami įvairius kaltės laipsnius".

Kita priemonė išauklėti atsakingumą yra sąžinės sąskaita. Tačiau truputį literatai arba šiaip labiau apsitrynę jaunuoliai, gali labai lengvai sumaišyti sąžinės sąskaitą su savo paties, tarsi labai įdomios samenybės, kontempliacija. Tas dalykas nors ne labai peiktinas, bet neturi nieko bendra su sąžinės sąskaita. Krikščionys auklėtojai turi pataisyti tą trūkumą, auklėdami tikrą nuolankumą, kad jaunuolis įsitikintų prieš savo sąžinę, kas jis iš tikrųjų yra. Nuolankumas priveda sielą ne prie grožėjimosi savimi pačiu, lyg kokiu įdomiu žaisleliu, bet prie tuo pačiu akies užmetimu savo gilaus menkumo ir tuštumo ir begalinio Dievo gerumo pažinimo. Leonas XIII žymiajame savo laiške apie „Amerikonizmą" labai papeikė ir pasmerkė nuomonę tų, kurie, laikydami nuolankumą vien pasyvišku dalyku, tvirtino, kad, girdi, nuolankumas esąs antraeilė krikščioniško gyvenimo dorybė, pirmaeilės esančios tik aktyviškosios dorybės. Tačiau tikroji katalikybė skiepina žmonėms nuolankumą, nes jo veikimas į sielas yra begalinis. Pasipūtusią sielą jis priveda prie tiesos, prie tikrovės: išmoko pažinti, kas yra Dievas ir kas esame patys ir kokie turi būti mūsų santykiai su Dievu. Nuolanki siela nelaiko savęs absoliutu, bet žino, kad priklauso nuo Dievo ir tuo būdu įstoja į tikrą tiesos kelią, nes taip juk iš tikrųjų ir yra.

Taigi katalikybė žmogaus kultūrinimu ir sakramentais išauklėja žmogaus asmenybę, kurią įstato į reikiamas vėžes nuolankumu, o per asmenybę įsamonina žmogui ir atsakingumą.

INICIJATYVA.

--- Nuolankumas yra ne kas kita kaip tinginystės pagražinimas. Užuot tarus: „Nenoriu ką sunkesnio pradėti, nenoriu dėti pastangų", nuolankumas sako: „Esu persilpnas tą ir tą veikti". It dėl to nuolankumas yra vergiška ypatybė ,o ne vyriška

dorybė. Besižemindama siela tampa menkutė ir nieko nesugebanti. --- Ar yra tiesos tame pasakyme? Nė lašo!

Štai keli šv. Tomo žodžiai, aiškiai nušviečią visą klausimą: „Žmoguje yra šis tas didinga, ir tai kyla iš Dievo, kaip Jo dovana; ir kartu šis tas menka, ir tai kyla iš prigimties silpnumo. Turėdama prieš akis pirmuosiuos dalykus, siela yra paakinama į didžius darbus, o turėdama prieš akis antruosiuos, nieku save laiko, dėl savo trūkumų".

Katalikas jaučiasi silpnas iš nuolankumo, tačiau jis žino, kad yra taip pat ir be galo stiprus, nes Dievo galia veikia jame, ir jis tampa tos galios įrankiu.

Katalikiškojo auklėjimo darbai ir pats brėstas katalikiškasis jaunimas turi siekti visada šio pagrindinio tikslo: įsisamoninti, kad *mes turime bendradarbiauti su Dievu.* Iš čia paskui kyla visa eilė inicijatyvų.

1. *Intelektualinė inicijatyva,* dėl kurios jaunuolis, pagal savo išgales, turi stengtis pažinti krikščioniškąją tikybą ir motyvus dėl kurių jis tiki, kad jo tikėjimas būtų protingas — *rationabile obsequium.*

2. *Mistiškoji inicijatyva,* tai yra maldos inicijatyva, dėl kurios jaunuolis kasdieninėse maldų formulėse nemato kokių pančių, kuriais yra suvaržoma jo siela. Į tas formules, į tuos šventus žodžius atsirėmusi jo siela turi kilti į aukštį. Tas labai aiškiai matoma gražioje ir visur paplitusioje *Rožančiaus* maldoje. *Tėve mūsų, Sveika Marija, Garbė Tėvui* yra lyg laiptai, kurie veda sielą į aukštį, nuolat sako, bet niekad nekartoja. Siela, tardama maldos žodžius, apmąsto 15 Jėzaus ir Marijos paslapčių. Žodžiai tariami lūpų palaiko mąstymą apie paslaptis; jie yra lyg žievė, po kuria teka gaiviną dvasiniai syvai. Siela, apmąstydama linksmąsias paslaptis, džiaugiasi; skausmingąsias — kenčia; garbingąsias — kyla į garbę. Toji malda, kuri pirmu žvilgiu atrodo vien žodinė, yra dvasiškiausia, labiausiai kelianti kontempliaciją, išdrįsčiau pasakyti poetiškiausia už visas kitas. Ant tariamų žodžių apmatų siela išaudžia gyvus 15-kos paslapčių paveikslus. Tuo būdu Rožančius tampa tikrai tuo, kuo jį vadina mūsų žmonių giesme: *Rožančius šventas tiesus yr kelias į dangų.* Siela, įstodama į tą kelią pirmaisiais žodžiais, žengia pirmyn ir kyla; palieka už savęs žodžius ,o pati kyla į Dievą.

3. *Valios inicijatyva,* dėl kurios jaunuolis žino, kad turi stengtis pažinti savo ydas ir gailėtis ne tik už padarytuosius blogus darbus, bet ir už gerus, kuriuos turėjo atlikti, o neatliko. Jis žino, kad kiekvienoje sieloje yra ypatingos jėgos skirtos veikimui ir kad Dievas nenori, kad jos būtų užkastos į žemę. Jis, sakydamas *Tebūnie tavo valia,* žino, kad išreiškia tris dalykus: pritariamą pasidavimą įvykiams, kuriuos Dievas leidžia; pilną sutapimą savo valios su Dievo valia; pasižadėjimą pasišvęsti, dėti visas pastangas, kad Dievo valia taptų individuališka tikrovė jame ir visuomeniška visuose kituose.

Tėvas Palau vienoje savo knygutėje, pavadintoje *„Veiklus katalikas“*, rašo šiuos žodžius kaip Kristaus ištartus žmogui: „Nesakyk, kad tavo silpnumas didelis, nes silpnumas yra tinginystės pseudonimas (slapyvardis). Jei tavo jėgos yra silpnos, dirbk daug; jei stiprios atlik visą tą gerą, kurį tik sutinki. Nesakyk: ---Truputis gero, kurį aš galiu padaryti, ką tai reiškia tarp tiek jį apsupančių blogybių? --- Blogumas tau atrodo baisiai didelis, bet jeigu viskas aplink būtų gera, tai galėtų būti tik vidutiniškos dorybės, nebūtų didžiųjų. Tu skundies, kad mano tikinčiųjų nėra didesnė dalis. Bet kam tas skundas? Juk garbingos yra tiktai tos pergalės, kurias laimi mažumos. Be to, aš nereikalauju, kad tu paliktum nugalėtoju, įveikėju, bet kad tik darytum tai, ką gali. Kai blogieji tave nuveikia, būk ramus. Jei tik tu atlieki savo pareigas, aš visada nuveikiu bloguosius, kaip ir tave patį. O jeigu aš paskyriau, kad tavo darbai liktų be vaisių, priimk tu iš mano rankos ir tą paslaptingą geradarybę“.

VISUOMENIŠKAS JAUSMAS.

Katalikas jaunuolis pirmoje maldoje ,kurią iš pat mažens išmoko, nesako: *Tėve mano,* bet *Tėve mūsų.* Tas žodis *mūsų* įdiegia į širdį principą, kurio pasėkos labai didelės. Toje maldoje žmogus išeina iš savo atskirybės. Prieš pakilsianti jo siela paplatėja ir akys prieš nukrypsiančios į Dievą, kreipiasi į artimą. Jaunuolis sakydamas *Tėve mūsų* sujungia savo sielon visus; visa prašanti žmonija su juo. Sujungimas tegalimas tik mylinčiai sielai, nes tik ji tą tesugeba; jo privatiška malda įgauna bendros maldos ypatybių. Jis kreipiasi į Dievą, kaip žmonijos narys, nes, kreipdamasis į Dievo tėviškumą, jaučiasi esąs visų kitų žmonių brolis.

Augdamas metais jaunuolis susiduria su *šventųjų bendravimo* dogma. Jei priklauso kuriai draugijai ar kuopai, jo visuomeninis jausmas randa tinkamesnę plėtotės dirvą, išmoksta vienas kitam padėti ir savo pasišventimą, išsižadėjimą, pasimarinimą aukoja už kitą, labiau reikalingą, pavyzdžiui, gundomą ar mirusį draugą. Jis žino, kad mažame savo akiratyje, silpnomis savo jėgomis, šiaip ar taip, gali pasiaukoti už kitus, kurie gal to negali, bet kurie naudojasi ta paslaptinga pagalba. Tuo būdu jaunuolis įgauna galios pažinti ir vertinti tą antgamtišką žmonių jungimąsi, kuris vadinasi šventųjų bendravimas, dėl kurio kiekvieno skausmai ir nuopelnai yra skiriami visų naudai. Ir susirgęs jaunuolis gali tapti darbininku ir gamintoju antgamtinėje plotmėje. Net ir mirtis jauname amžiuje negali atimti jo visuomeniško veiklumo, nes jis žino, kad išganyta siela, tai yra Dangaus šventasis, nėra vien tas, kurs numetė gyvenimo naštą nuo savo pečių, bet išrinktasis, kuris, kol tik bus apgyventa žemė, kol skaistykloje bus nors viena siela, domia akimi visa tai seks, mylės savo brolius, mels už juos Dievą, ir tuo būdu jiems patarnaus. Tačiau ir šios žemės santvarkoje katalikybė išugdo

A. Tyruolis

Paskutinieji žodžiai

(Sekimas)

Brangioji, kai aš jau numirsiu,
neverki manęs tu viena;
kur būsiu, ten bus man ramybė
ir švies amžinoji diena.

Kur žemiškos kančios pradingsta,
nedings jūs paveikslas ramus;
ir ten aš melsiuos už jūs kančią,
maldausiu už jūsų skausmus.

Ir jeigu sparnais serafino
pasauly ramybė papūs,
užmiršk mano kapą kalnely —
iš žvaigždžių aš sveikinsiu jus.

---

visuomenišką jausmą, nes taip auklėja jaunuolį, kad jis suprastų, jog kiekvienas veiksmas turi reikšmės visuomeniškame gyvenime. Taip pavyzdžiui katalikiška šeima, kiek galima sumažins visokius darbus šventomis dienomis, kad kiekvienas jos narys turėtų laiko ramiai pamąstyti apie Dievą; kokios nors įmonės vedėjas atiduos darbininkams atlyginimą penktadienyje, kad šeštadienyje viskuo apsirūpintų ir galėtų dvasiškoje ramybėje praleisti sekmadienį. Tie, kurie turi visuomenišką jausmą, žino, kad negana vien geisti ir sapnuoti kažkokį teisingesnį pasaulį, nes Dievas reikalauja darbštaus geidimo, veikiančio sapno; Dievas pasižadėjo Danguje pasotinti tiktai tuos, kurie žemėje jautė teisybės alkį. Turėdamas visą tai prieš akis, žmonijos progresą jaunuolis laiko kaip Evangelijos duoto impulso rezultatą.

Žymusis kardinolas Manning, savo knygutėje *„Kai vakaras temsta“*, rašo: „Mes nė nepasijusdami veikiame į kitus taip galingai, kad, jei tai pilnai pažintumėme, sudrebėtumėme iš išgąsčio. Mūsų nė neapmąstyti veiksmai, iš netyčių tarti žodžiai, neapsvarstytos aliuzijos, pats balso tonas, patys mostai, palieka kituose tiek įspūdžio, kad mes negalime nė įsivaizdinti“.

Taigi kuo labiau būsime katalikai, tuo labiau jausime individuališką ir visuomenišką atsakingumą.

H. Sienkevičius

Vestuvės

Kartą Atėnuose areopago nariai su archontais[1]) priešaky, taip pat pritonai, o kartu su jais žymiausieji sofistai, filosofai, stambesnieji pirkliai, artistai ir miesto įgalioti nejudomojo turto savininkai prisistatė Morkui Antonijui, ir vadinamasis eponimas, arba pirmasis archontas, šiaip į jį prabilo:

— O dievams panašus ir dievams lygus Antonijau! Nesinaudoti tavo buvimu Atėnuose ir deramai tavęs nepagerbti — būtų tokia piktadarybė, kurios mūsų vėlės Hadese per visus amžius neišpirktų. Stojame tad tavo akivaizdoje, ir su juo didesniu džiaugsmu, kad tavo asmenyje, o dieviškasis, galime kartu pagerbti Dijonisą, kuris, tavyje įsikūnijo, — ir Romą, kuri yra mūsų viršininkė, valdovė ir geradarė. Juk visi protingi ir nuosaikūs žmonės, — visi, kuriems brangi ramybė ir tvarka, — supranta, kaip labai turime būti dėkingi Romai ne tik už tai, kad ji savo laiku išvadavo mus iš makedoniečių persvaros, bet taip pat už tai, kad apglobus savo sparnais visą Helladą, visų tolimesniųjų metų bėgyje palíko mus be visai mums nereikalingos nepriklausomybės ir visiškai likvidavo mūsų vidujinius kivirčus. Nes jei ir ištiko tam tikri nemalonūs įvykiai Etoliškąją Sąjungą, Achajiškąją, o taip pat senąjį Korintą, jei vėliau Mitridaso laikais, ir mus, atėniečius, Sulla nubaudė, tai tik dėl to, kad mes buvome per dideli lengvamaniai, o ne Roma perdaug žiauri. Tačiau atsiminimus apie Mumijų ir Sullą jau apdengė storas prabėgusiųjų metų dulkių sluoksnis, tuo tarpu tebėra dar gyvas atminimas neišmatuojamo gailestingumo dieviškojo cezario ir tavojo o kilnusis Dijonisai, kurio pats buvimas su mumis nauja garbe vainikuoja mūsų garbingąjį ir senąjį Atėnų miestą. Jūs galėjote iš mūsų viską atimti ir taip pasielgę būtumėte visiškai teisūs, o tačiau, iš savo malonės, palikote mums tiek laisvės, kiek būtent reikalinga mūsų gerovei ir ramybei. Tiesa, yra mūsų tarpe nelemtų gaivalų, yra, deja, žmonių, negalinčių užmiršti Milkijado ir Temistoklio laikų, svajojančių apie pilną nepriklausymą ir visišką laisvę, — yra demagogų, nesuprantančių, kad mūsų ateitis įmanoma tik besivaduojant šūkiu: „Romos viršenybė ir vietos savivaldybė“, — bet mes, viešpatie, kurie dabar, šiuo momentu, keliame į viršų rankas, ir prieš tave, kaip prieš Dzeusą, lenkiame savo galvas, nepritariam tiems nedoriems principams ir smerkiame juos lygiai lūpomis, kaip ir širdimis. Įvertink, dieviškasis ,mūsų ištikimumą ir atleisk, kaip jau atleidai, kad atsi-

[1]) Skaitytojams patariama prieš skaitant šį įdomų ir tikrą klasiškosios senovės laikų vaizdelį paskaityti pabaigoje vertėjo pridėtus *paaiškinimus*. Tada neaiškūs žodžiai netemdys turinio, ir kartu turėsime gražią progą pažinti vieną kitą klasiškos senovės smulkmeną.

rado keletas bepročių, kurie, viešint mūsų mieste Brutui ir Kasijui, išdrįso šalia senųjų Aristogitono ir Harmodijaus stovylų pastatyti jųjų statulas. Nei visi už kai kuriuos, nei gerieji už bloguosius, nei protingieji už kvailuosius neturėtų atsakyti. Taigi dėl to, kai neseniai įsakei saviesiems liktorams nuplakti valkatas, kurie Keramike išdrįso užgiedoti bjaurią ir pilną nesąmonių giesmę: „Nežuvo Graikija...“, pažinome tavo išmintį, sugebančią skirti kaltuosius nuo nekaltųjų, — ir gailestingumą, neleidusį tau už skarmalių saujelės išsišokimą apdėti kontribucija rimtų ir tiesiaminčių piliečių. Kaip tik dėl to mūsų širdys taip be krašto pritvino meilės ir dėkingumo, jog keletą dienų ir naktų galvojome ir svarstėme, kaip reikėtų visa tai tau išreikšti, — ir šit pastatėme dvi didžiules špižines tavo statulas, vieną turgavietėje, o kitą Akropolyje. Kasdien apipinsim jas vainikais, o dievišKasis, o tuo tarpu mūsų liaudis jau gausiai prie jų renkasi ir nuo ryto ligi vakaro garbina tave, o viešpatie, šūkiu: *Evoe saboi Dionisios!*

— Evoe saboi Dionisios! — pakartojo areopago nariai, pritonai, sofistai, artistai, pirkliai ir nejudomųjų turtų savininkai.

Morkus Antonijus dėkodamas linktelėjo galva, papuošta vynuogių lapais, lengvai pasviro savo drambliakaulio kėdėje ir, kada nutilo šūkavimai, atsakė su kažkokia keista šypsena lūpose:

— Dar savo jaunystėje studijų tikslais būvodamas jūsų mieste stebėjausi, atėniečiai, jūsų iškalba ir stebiuosi ja ligi šiol, kadangi ji, pasinaudodama dar taip lakia jūsų mintimi, padaro jus tikrai nepasiekiamu pavyzdžiu. Stebina mane ir toji jūsų ypatybė, kad, kalbėdami taip maloniai klausytojo ausis kutenančius dalykus, sugebate išlaikyti savo tautiškąją didybę ir, kaip pridera Milkijado ir Temistoklio ainiams, girdami visumet išvengiate perdėjimų. Miela man girdėti apie jūsų meilę Romai ir man, o dar mieliau, kad nepriklausomybę laikote nereikalingu jums dalyku ir kad smerkiate nepaliovusius apie ją svajoti demagogus. Žinau be to, kad jų yra nedaug ir kad sveikas protas pradeda laimėti ne tik Atėnuose, bet ir visoje Helladoje. Tą sveiką protą matau ir čia, kad dar neseniai labai praktiškai statulomis pagerbėte Brutą ir Kasijų, kurie tada buvo Graikijos viešpačiais. Kiek praktiškas šis būdas pagerbti už valandėlės dar užsiminsiu, tuo tarpu gi pareiškiu jums, kad tikiu jūsų intencijų nuoširdumu, nors ir neabejoju, jog jeigu neištirtuose likimo lėmimuose įrašyta, kad ir aš (nors to aš nesitikiu) ateity būsiu kieno nugalėtas, —tai lygiai taip pat jūs pastatysite statulas ir mano nugalėtojui. Bet aš, atėniečiai, jums to neprikaišioju, juo labiau, kad ateitį pranašauti gali tik likimo ištarmės ,o tuo tarpu, dabartyje, jūs padarėte mane savo dievu Dijonisu, kuris Romoje garbinamas Bakchaus vardu. Ir iš tikrųjų, mielieji, jei Dijonisą galima pažinti iš bakchanių ir vyno meilės, tai aš juo esu, nes niekas iš Deukalijono ainių nemyli taip gražių mergiočių — ir, turbūt, dar nėra buvę žmogaus, kuris geroje kompanijoje taip mėgtų išmaukti!..

Čia galingasis triumviras prapliupo juokais, o kartu su juo

ėmė kvatoti aukštieji valdininkai, filosofai, sofistai, turtų savininkai, ir visi sutartiniu choru pradėjo šaukti:

— Smagus! Smagus! geriausias iš dievų.

Tačiau Antonijus rankos mostu nutildė šūkavimus ir šiaip kalbėjo toliau, visuomet su ta pačia keista šypsena lūpose:

— Dėkoju už tuos šūkius, ir tebūnie man leista atsilyginant už juos dar kartą jus pagirti. Šit, jokioje tautoje ir jokiame mieste meilės įkarštis neina taip ranka rankon su tik ką mano išgarbintu praktiškuoju protu, jungdamasis su juo tokioje dieviškoj charmonijoje. Dažniausia tai yra priešingi dalykai, — tik jūs sugebate juos suderinti. Kaip Dijonisas aš labai mėgstu vyną, bet kadangi dar gana anksti, todėl šiandien nieko dar nesu gėręs, ir mano atmintis nesvyruoja, kaip laivas jūroje, bet laikosi tvirtai ir tiesiai, kaip jūsų Partenono kolonos. Labai tad dėkingas esu jums, kad pagerbėte mane statulomis, bet leiskite jums pasakyti, jog tas statulas pamenu dar iš ankstybosios savo jaunatvės, kai pirmą kartą man teko būti Atėnuose. Tada jos vaizdavo Eumeną II-jį, Pergamo karalių. Bet atvykus čia Brutui ir Kasijui, jūs nusukote Eumenui galvas, kurių vieton užsodinot juodviejų veidus. Dabar vėl juodviejų galvas pakeitė manosios. Tuo būdu meilė, įsakiusi pastatyti man statulas, atsirado dieviškoje harmonijoje su sveiku protu, kuris įsako taupumą. Dėkoju tad jums, o atėniečiai, dar kartą ir prašau jūsų tikėti, jog niekumet nesugebėsite labiau mane mylėti ir manimi stebėtis, negu aš jumis.

Valandėlei rados tylu ir keletoj veidų pasirodė susirūpinimas, tačiau iškalbusis eponimas, kuris jau turėjo parengęs tolimesnes priemones pagerbti naująjį dievą, išgelbėjo situaciją šiaip prabilęs į triumvirą:

— Dar buvo nebaigtas, o viešpatie, vario, cino ir aukso mišinys, vertingesnis už tą, iš kurio buvo nulieti Eumenai, taigi tik laikinai tas statulas papuošėme dieviškais tavo bruožais. Iš tikrųjų, jei tik su tuo pas tave ateitume, tavo ir Romos žvilgsniu nusipelnytume nedėkingųjų vardo. Tačiau, išklausęs mus ligi galo, kilnusis, pats būsi priverstas pripažinti, jog nutarėme kažką, kas yra verta tavęs ir mūsų.

— Klausau, —atsakė Antonijus, —bet tegul tavo iškalba, tarytum nesibaigiąs Okeanas, neapsupa visos žemės.

— Bjaurimės, viešpatie, lakoniška iškalba, lygiai kaip tu bjauriesi spartiška sunka, tačiau pasistengsiu, kad mano apibrėžimai nebūtų tiek ilgi ,kaip anie mūrai, jungusieji kadaise Pirėjų su mūsuoju miestu. Taigi iš karto kreipiuos į tave mūsų miesto vardu, vardu visų piliečių ir sakau tau, o geriausias iš dievų: šit mūsų meilė, gili, kaip tik tavo suminėto Okeano vandens, liepia mums kreiptis į tave su šiuo prašymu: suteik mums dar vieną malonę, pagausink Atėnų garbę ir susijunk, dieviškasis, pas mus nauju moterystės ryšiu, o mums leisk surengti tau tavęs vertas vestuvių iškilmes .

Antonijus, nors ir labai buvo neįmanoma jį bet kuo nuste-

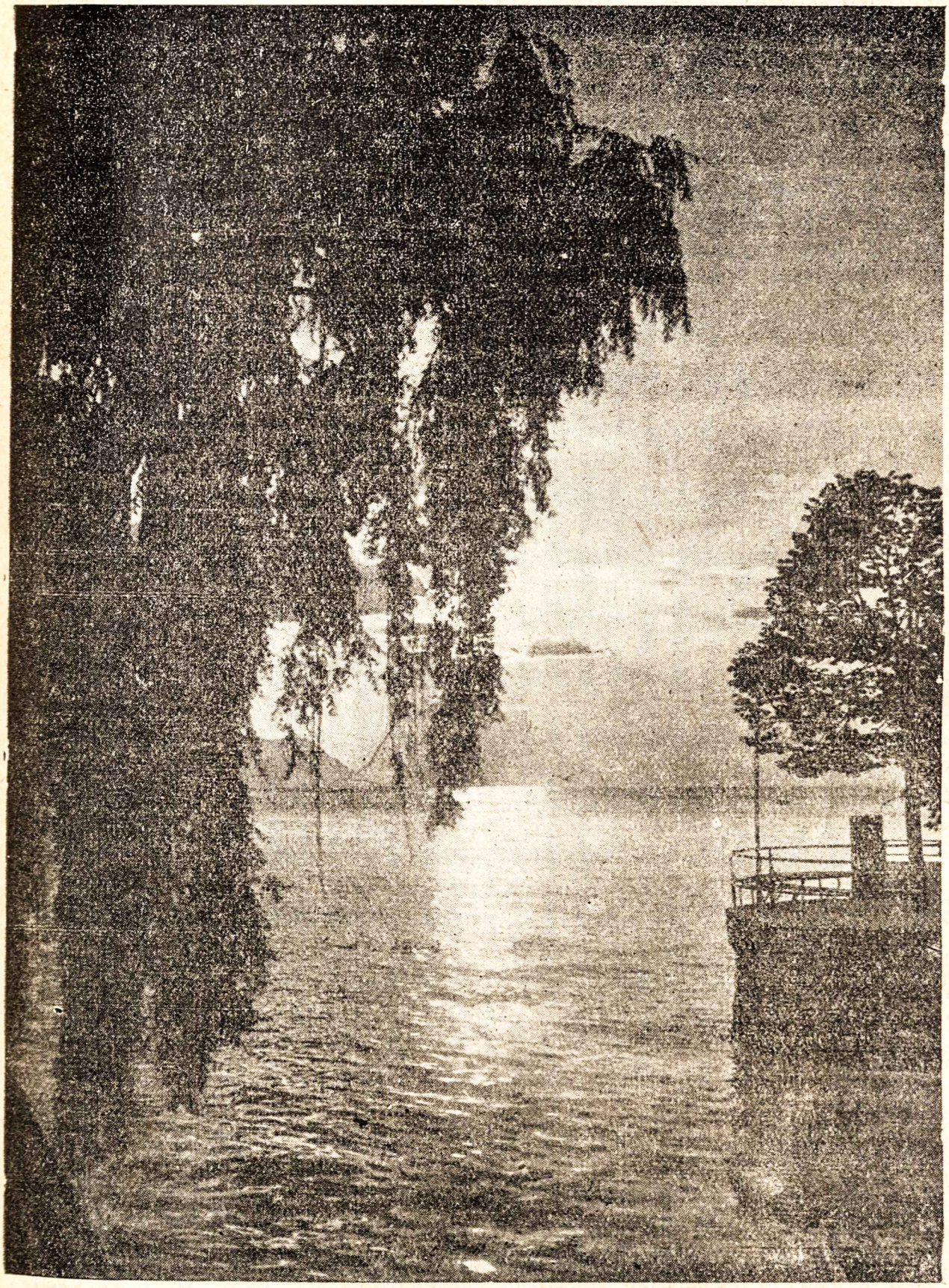

Saulėlydis prie Montreux. J. G. foto.

binti, išgirdęs šiuos žodžius, vis dėlto taip nustebo, jog ilgai nesiryžo atsakyti. Sustingusiu žvilgsniu stebėjo iš eilės piršlių veidus, o šie stovėjo pasinėrę didžiausioj tyloj.

Tačiau atėniečiai buvo pagarsėję savo piktu sąmojum ir linkimu pašiepti, todėl užvirė triumviro kraujas tik pagalvojus, kad, galimas daiktas, jie nori ir iš jo pasijuokti. Rūsčiais žaibais sužaižaravo jo akys.

— Atėnų piliečiai! — tarė jis pasikeitusiu balsu. — Jeigu tai nevykęs juokas, tai už jį teks atgailoti ne tik jums, bet ir dar negimusioms jūsų kartoms. Jeigu gi atėjote iš tikrųjų manęs to prašyti, tai turbūt Helijos perdaug karštais spinduliais suvirino smagenis jūsų makaulėse.

Sugriežė dantimis ir į Dzeuso griaustinį panašiu balsu pridėjo:

— Argi nežinote, kad mano žmona yra Oktavija, ir argi jau nebepamenat, kad vakar dovanojote jai baltuosius balandžius ir aukso girliandas?

Tai taręs pakilo — milžinas, rūstus, su liūto raukšle kaktoje. Tačiau visai nesumišęs eponimas pakėlė galvą ir, žiūrėdamas jam tiesiai į akis, atsakė:

— Kaip žmogus vedei savo didžiadvasio draugo seserį, visų mūsų gerbiamą Oktaviją, tačiau kaip dievas turi teisę vesti deivę. Aukojame tau, viešpatie, savo Miestavaldę Atėną ir maldaujame, kad priimtumei ją iš mūsų rankų.

. . . . . .

Ilga tyla.

. . . . . .

Toksai garbės įrodymas pralenkė net Antonijaus vaizduotę, tad vėl nustebusiu žvilgsniu jis žiūrėjo aplinkui. Tačiau pyktis palengva nyko iš jo veido. Po valandėlės vadas atsigrįžo į savuosius roménus ir, pastebėjęs legato šypseną, taip pat nusišypsojo, atsisėdo ir delnu pridengė akis.

Tačiau vėl jas atidengęs, parodė graikams jau linksmą ir spinduliuojantį veidą.

— Pradedu pažinti jus, atėniečiai, — tarė, — o kartu turiu sutikti, jog daugiau nė pats Dzeusas negalėtų man paaukoti. Nė vienas iš dievų neatsisakytų nuo Atėnos rankos, o ypač Miestavaldės Atėnos, todėl ir aš, jūsų Dijonisas, su džiaugsmu ją priimu.

— Dėkui tau, būsimasis partų nugalėtojau! —sušuko archontas - basileus.

Ir, pakėlęs ranką, jau atvėrė burną, norėdamas platesne kalba išreikšti visą dėkingumą, kuriuo buvo pripildytos piršlių širdys, bet triumviras jau nebenorėjo klausyti. Jis dar tebebuvo nevalgęs, o tai jam neatrodė nei padoru nei malonu. Be to, gal jam jau buvo įgrisę graikai su visa savo iškalba ir pataikavimais, todėl atsistojo, tuo parodydamas, jog priėmimas baigtas, ir tarė:

— Eikite dabar, o atėniečiai, pranešti mano džiaugsmą sužadėtinei ir tautai, o puotoje, kurią šįvakar žadu jums iškelti, papasakosit man, kaip rengiatės atšvęsti mano vestuvių iškilmes.

*
* *

Tada piršliai, tinkamai nusilenkę Dijonisui, pareiškę jam padėkas ir linkėjimus, išvyko į savuosius namus. Bet dar prieš išsiskirstydami, stabtelėjo kiek ant a g o r o s ir, linguodami žilomis barzdomis ,kalbėjo viens kitam:

— O, tai vadinasi politika! Tegul gi mūsų priešininkai pamėgina panašiai politikuoti!

*
* *

Dijoniso ir Miestavaldės Atėnos vestuvių iškilmės įvyko po keletos dienų ir buvo tiek puikios, kad net Panatėnėjai negalėjo su jomis susilyginti. Buvo iškilmingos procesijos su visų šventyklų kunigais ir baltai aprengtomis mergaitėmis —žygiavo būriai stebuklingųjų efebų ir amūrais aprengtų vaikučių. Ėjo baltieji jaučiai ir baltos auksintais ragais telyčios, važiavo vežimai, į kuriuos buvo įkinkyti puikūs žirgai, atsikišusiais trumpai kirptais karčiais. Šventieji miežių miltai laike atnašų taip buvo barstomi, jog šventųjų kojos buvo išbaltintos nelyginant malūninkų. Gėlės, žieduoti kilimai, rožių ir lelijų vainikai, girliandomis apipintos kolonos nušvietė visą miestą šimtaspalve vaivorykšte. Mirtų ir vynuogių žaluma apjuosė baltąjį marmurą. Visuotiniajai puotai pjauta ištisos bandos jaučių ir suktaragių avinų kaimenės. Agoroje aukso ir purpuro fontanais tryško vynai. Liaudis valgė, gėrė ir šėlo. Suvalgytų gyvulių kaulais ir nagomis buvo apmėtyti „nesukalbamieji“. Mūrai drebėjo nuo giesmių ir šūkavimų dieviškosios poros garbei, o saulei persiritus į Jonėnų jūrių pusę ir užtekėjus sidabro mėnuliui, sužibėjo tūkstančiai ir tūkstančiai žibintų, tarytum visą miestą apėmė didžiulis gaisras.

*
* *

Tuo būdu atėniečių ir kitų iš Eubėjos, iš Eleusės, iš Megaros, iš naujai atstatyto Korinto ir kitų Achajos miestų suplaukusių graikų akyse ištekėjo mergelė Miestavaldė Atėna.

Už savaitės gi, kada visi triumviro piršliai gavo pakvietimą vėl atvykti pas jį, pirmiausia susirinko agoroje ir ten pagal luomus ir laipsnius tvarkydamiesi poromis, taip šnekučiavo:

— Širdis Antonijaus patvino džiaugsmu, kaip nuo pavasario liūčių patvinsta Illisas, o kadangi jis yra duosnus, kaip Kip-

ro kasyklos, tad be abejonės nepaprastai gausiai apdovanos miestą. Mažų mažiausiai padovanos Atėnams keletą didesniųjų salų, o ir mus pačius pagerbs nemažomis dovanomis.

Ir kupini vilties stojo Antonijaus akivaizdoje.

*
* *

Tačiau su didžiausiu nustebimu kartu ir baime jie pastebėjo, kad Antonijaus veidas buvo niūrus, rūstus ir nežadėjo jiems nieko gero. Taip pat ir žodžiai, kurieis į juos prabilo, buvo kieti, kaip romėniški kardai.

— Atėnų piliečiai! — tarė. — Norėdami įrodyti savo meilę man ir kartu dėkingumą Romai, jūs išleidote už manęs savąją Miestavaldę Atėną. Tuo metu, kai ją man paaukojote, maniau, kad darote tai nuoširdžiai, dabar tačiau įsitikinau, kad jūs esate žmonės be jokos dievų baimės ir be tikėjimo...

Nutirpo išgirdę tai atėniečiai ir maldaudami ištiesė savo rankas, triumviras gi dar labiau pabrėždamas pakartojo:

— Taip! — be dievų baimės ir be tikėjimo. Jūsų protėviai už bedievybę pasmerkė mirti protingiausią pasauly Sokratą, bet jus šimtą kartų labiau galima pavadinti bedieviais. O jeigu jūs, neva miesto tėvai, tokį duodate pavyzdį, tai prie ko prieis Atėnų liaudis ir į ką išaugs jūsų jaunimas? Laimė, kad ir Atėnuose yra numatytos bausmės bedieviams, todėl drebėkite, nes dieviškųjų ir žmogiškųjų teisių kerštas pakibo virš jūsų galvų!

Ir jie iš tikrųjų pradėjo drebėti, kadangi jų sielas apėmė „dieviškoji išgąstis“, o be to ir jų keliai jau nebeturėjo ano jaunuoliško stiprumo.

— Viešpatie! — paklausė eponimas, daugiau į dejavimą panašiu balsu, — žinome, kad būdamas dievas negali suklysti, tačiau teikis pareikšti teisingo tavo pykčio priežastį, nes šit mūsų chitonai sušlapo nuo šalto išmušusio mus prakaito.

— Klausiate priežasties? — atsakė su karčia ironija Antonijus. — Taigi šitokio laipsnio pasiekė jūsų užkietėjimas, jog net patys negalite jos suvokti? Prisiekiu Stiksu ir visomis Hadeso kiaurymėmis, į kurias dar šiandie nužengsite! Juk jei aš, Antonijus — Dijonisas, vesčiau paskutinio Atėnų mužiko dukterį, tai tas mužikas dar pagalvotų apie kraitį. O jūs! — jūs išleidote už manęs deivę, jūsų miesto globėją, ir atidavėt man ją tokią, kokios dar niekad nedrįso atvaizduoti joks skulptorius, tai yra nuogą, kaip tos statulos, kurios neturi net figos lapo. Miestavaldė Atėna! A! puikiai, Miestavaldė! Nei sulūžusios drachmos! Nei kiauro oboliaus! O gėda! o nešlove! o bedievybe! Taip išniekinti Dzeuso dukterį! taip įžeisti ją, mane ir Romą! Pasaulio istorijoje nėra pavyzdžio, kad kas taip išniekintų dievus, lygiai kaip tur būt tik Hadase gali rastis pakankamos bausmės už tokią šventvagystę!

„Dieviškoji išgąstis“ vis labiau ir labiau apėmė piršlių širdis.

— Nusidėjome! nusidėjome, viešpatie, bet duok mums laiko atgailoti ir leisk pasitaisyti! — sušuko keletas prislėgtų balsų.

Po šių žodžių veidas Antonijaus pasidarė nebe tiek ledinis, o jo kakta ėmė šiek tiek blaivytis. Dar kurį laiką varstė žvilgsniu sulinkusias ir išsigandusias Atėnų vyresnybės figūras, o po to tarė:

— Argi vėl turiu parodyti jums gailestingumą? Na, tebūnie ir taip! Eikite tad į namus ir pagalvokite apie atgailos atnašas. Bet vargas jums, jei tos atnašos bus mažiau vertos, negu šeši milijonai atiškųjų drachmų, kadangi mažesnis kraitis būtų tik naujas jūsų tikėjimo stokos ir bedievybės įrodymas.

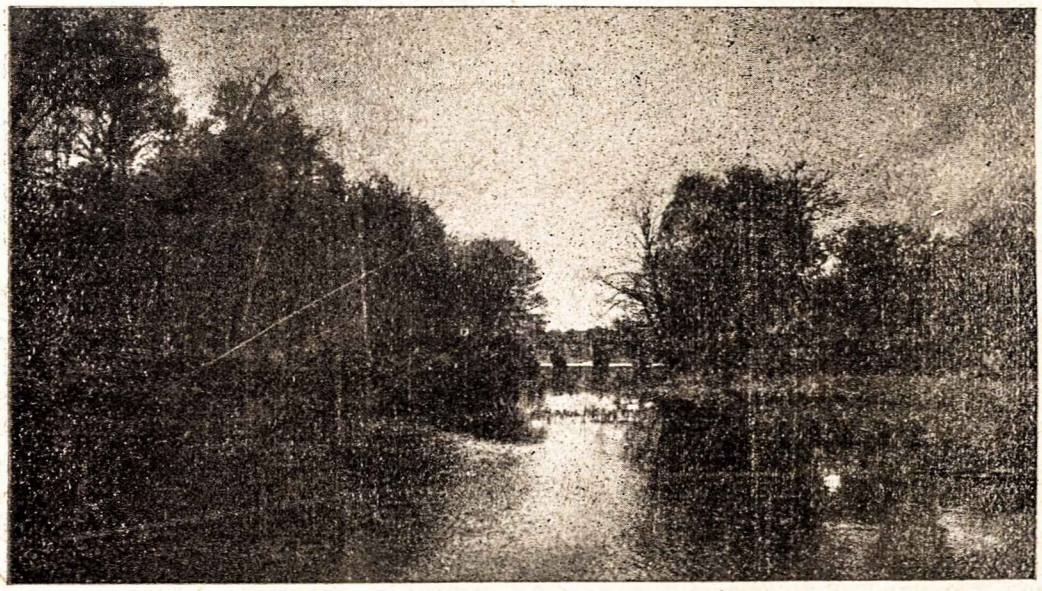

Mūsų krašto vaizdelis.

Tai taręs atsikėlė nuo kėdės ir, atsigrįžęs į savo romėnus, primerkė vieną akį, o areopagitai, pritonai, filosofai, pirkliai ir turtų savininkai lėtais žingsniais ir nuleistomis galvomis traukė į namus.

Tačiau stabtelėjo dar kiek turgavietėje ir, giliai atsidusę, pradėjo linguoti žilomis barzdomis, o po to vienas tarė:

— Kągi! — reikia duoti!.. Liaudis sumokės ir liaudis murmės, bet istorija mus pateisins, nes tik mūsų politika gali mums užtikrinti ir išlaikyti Romos malonę.

Išvertė *K. Bauba.*

PAAIŠKINIMAI.

Areopagas — didieji teismo rūmai Atėnuose; žodis „areopagas“ kilęs iš kalvos, ant kurios to teismo nariai posėdžiaudavo, vardo — *„Areios pagos“* — graikų karo dievo „Arėjo kalva“. Areopago nariai, areopagitai, buvo ne tik svarbiausių bylų teisėjai, bet sudarė kartu valstybės tarybą ir rūpinosi viešąją dorove. Jie būdavo skiriami ligi gyvos galvos iš nusipelniusių archontų.

Archontai — aukštieji valdininkai; pavadinimas kilęs iš veiksmažodžio *archo* — būti pirmam, vadovauti.

Pritonai — viršininkai, kunigaikščiai. Atėnuose jų buvo 50. Jie pirmininkaudavo tautos susirinkimuose ir sudarydavo savotišką bendruomenę; valgydavo visi drauge vadinamajame pritaneume.

Sofistai — dabarties prasme apgavikas, kuris savo sąmoningą melą sugeba paslėpti suktais gudragalviavimais, tačiau anais, graikų, laikais sofistais vadinosi meno bei mokslo žinovai; pats jų vardas kilęs iš žodžio *sofia* — išmintis. Jau prieš Sokratą daugelis sofistų, vaikydamiesi pelno, už gerus pinigus apsiimdavo išmokyti savo mokinius kiekvieną melą įrodyti kaip tiesą. Jie įrodinėdavo, kad Achilas negali pralenkti vėžlio, kad paleista vilyčia visuomet stovi vietoje, kad žmogus turi ragus ir t.t.; tuo būdu jie susikompromitavo, ir jų vardas šiandien jau turi neigiamą prasmę.

Morkus Antonijus — Marcus Antonius, vienas ir triumvirų, Cezario bendrininkas. Autoriaus aprašytasis faktas yra nepramanytas, bet kruopščiai surinktas iš istorijos šaltinių. Tai liudija senovės rašytojas Seneka. Iš čia matome, kaip labai buvo puolusi graikų dorovė ir visoks garbės jausmas. Tai puikus pavyzdys ir tiems katalikams, kurie kultūrinėje kovoje, užsimerkę prieš visus tiesiog kultūrinę pražūtį mums lemiančius faktus, pataikaudami dienos galiūnams, kalba apie nuolaidumo politiką, tuo tarpu savuosius, kuriuos Dievas neapdovanojo chameleono prigimtimi, patys demagogiškai rėkdami, apšaukia demagogais.

Hadesas — pragaras, požemių karalystė, kur patekusios mirusiųjų vėlės, kaip pasakoja graikų mitai, atsiimdavusios užmokestį už darbus žemėje.

Dijonisas — vyno ir vynmedžių dievas.

Hellada — visa Graikija su visomis provincijomis.

Etoliškoji sąjunga, Achajiškoji sąjunga ir t.t. — graikai, romėnų pavergti, ilgai nepaliovė svajoję apie visišką nepriklausomybę ir, garbingos savo senovės įkvėpti, dažnai ginklu sukildavo prieš savo pavergėjus, sudarydami įvairias kariškąsias sąjungas. Romėnų vadai kaip Mumijus, Sulla ir kiti, užgniaužda mi tokius sukilimus, smarkiai nubausdavo graikus.

Brutas ir Kasijus — Romos respublikos šalininkai ir todėl Morkaus Antonijaus ir Cezario didžiausi priešai. O kas gi nužudė Cezarį?

Aristogitonas ir Harmodijus — atėniečiai, 514 metais prieš Kr. nužudę tironą Hiparchą, tuo būdu išvaduodami graikus iš jo tironiškos diktatūros.

Liktoriai — viešieji Romos konsulų tarnai; jie nešiodavo rykštėmis aprištus kirvukus ir turėdavo nuplakti tuos, kuriuos konsulas pasmerkdavo tai bausmei.

Keramikas — vadinamas puodžių kvartalas Atėnuose (*keramos* — puodas). Prie to kvartalo nuo 491 m. pr. Kr. buvo laidojami kovose už Graikiją žuvę karžygiai ir šiaip pasižymėję graikų vyrai.

Akropolis — aukštutinė Atėnų miesto dalis, pilis, tvirtovė. Vardas kilęs iš *akros* — smailas ir *polis* — pilis (įsistebėk to graikiško žodžio panašumą su mūsuoju), miestas.

Evoe saboi Dionisios! — šūkis, kuriuo buvo gerbiamas Dijonisas.

Partenonas — puiki „Mergelių šventykla“ 438 m. pr. Kr., Perikliui valdant, pastatyta Atėnuose, Akropolyje.

Spartiška sunka — Spartos vynas buvo vienas silpniausių.

Helijos — saulės dievas, saulė.

Archontas basileus — vyriausias archontas; *basileus* — karalius.

Agorá — susirinkimų aikštė; nuo žodžio *ageiro* — rinktis.

Panatėnėjai — didžiausioji atėniečių tautos šventė, iškilmingai švenčiama aukomis, eisenomis ir rungtynėmis.

Ilisas — Graikijos upė.

Chitonas — graikų apsiaustas.

Drachma, obolius — nedideli piniginiai vienetai. Šeši oboliai sudarė drachmą.

K. B.

Didieji mokslininkai ir tikėjimas

Visos tautos tiek pirmykštės, tiek kultūrinės turi religiją. Žinoma, pirmykščių tautų pažiūros į Dievybę skiriasi nuo kultūrinių tautų religinių įsitikinimų. Tačiau ir vienos ir kitos tiki, kad yra aukštesnė Būtybė, ir ją garbina. Religija yra bendras žmonijos turtas. Bet kartais tenka išgirsti pasakymų, kad šis žmogus yra nereligingas, netikįs. Ir dažnai taip sakoma apie mokytus žmones, tikslu įrodyti, jog mokslas ir tikėjimas esą du nesuderinami dalykai. Toks atsiliepimas apie mokslo vyrus yra iš esmės klaidingas. Daugelio mokslininkų tikėjimas, dėl jų įvairių mokslišku tyrinėjimų, ne tik kad nenukentėjo, bet net sutvirtėjo. Apie tikėjimo ir mokslo santykiavimą daug būtų galima kalbėti ir įrodinėti, bet gerai sako senovės išminčius Seneka: „Ilgas įrodinėjimo kelias, trumpas ir vaisingas pavyzdžių". Pavyzdžiais puikiausiai galima įrodyti, kad ir mokslininkai apskritai yra religingi žmonės.

Religingumo stoka ypač dažnai užmetama gamtininkams.

Protestantų mokslininkas *Dennert'as* mėgino tą gamtininkams daromą užmetimą patikrinti. Jis panagrinėjo įvairaus laikotarpio trijų šimtų gamtininkų religingumą. Ir koks rezultatas? Trisdešimt aštuoni savo tikėjimu į Dievą buvo neaiškūs, dvidešimt pasirodė indiferentai arba netikį, iš jų tik penki krikščionybės priešai; visi likusieji, du šimtai keturiasdešimt du, buvo tikį ir geri krikščionys.

P. Kneller S. J. išleido šiuo klausimu labai įdomų veikalą. Jis įrodė, kad tikrasis tikėjimas yra suderinamas su aukščiausiais mokslo lapsniais, arba, gal geriau, yra mokslui naudingas.

Šventasis Albertas Didysis (1183-1280) savo bendrininkų buvo laikomas geriausiu gamtos žinovu. Net Aleksandras Humboldtas stebėjosi jo nuostabiu gamtos pažinimu.

Vienuolis pranciškonas Rogeris Bakonas (1214--1232) buvo taip pat didelis gamtos tyrinėtojas. Jis pastebėjo ir išaiškino laumės juostą.

Kai dabartinės pasaulio sistemos pagrindėjui N. Kopernikui (1473--1543) buvo kalbama apie jo atradimą, jis tarė: „Ne mano čia sistema, bet Dievo tvarka".

Didysis astronomas J. Keperis (1571--1630) pilnas švento įkvėpimo sušunka: „Pasaulio Tėve! kas Tave paragino menką žemės sutvėrimą taip išaukštinti, kad jis pasijunta, lyg koks galingas karalius esąs, beveik kaip Dieras, kadangi jis mąsto pagal Tavo mintis!" Ir veikalo gale, susižavėjęs pasaulio harmonija, išreiškia savo tikėjimą šiais žodžiais: „Aš dėkoju Tau, mano Kūrėjau ir mano Viešpatie ,kad man suteikei susižavėjimą Tavo kūriniais. Aš Tavo didybę žmonėms paskelbiau, kiek tik savo protu pajėgiau. Kur ne taip išsireiškiau, arba kur svarsčiau savo garbei, atleisk man, Viešpatie".

Didysis anglų astronomas, matematikas ir fizikas J. Njutonas (1643—1727), neištardavo Dievo vardo, nenusiėmęs kepurės.

Vienas didžiųjų mokslininkų astronomijoj buvo J. Piacci (1746—1826). Jis atrado planetą *Ceres*. Jį net „mažų planetų Kolumbu“ vadino. Šis garsus mokslininkas priklausė vienai vienuolijai.

Neptūno planetos atradimas buvo didžiausias 19 šimt. įvykis. U. J. J.Leverrier'as (1811--1877) apskaičiavo, kad tam tikroj dangaus vietoj turėtų būti planeta. Ir štai, netrukus, vienas mokslininkas Berlyne tikrai atrado ją pažymėtoj vietoj. Šį genijalų Prancūzijos matematikų visi laikė klierikalu. Jį laidojant, vienas akademikas savo prakalboj paminėjo, kad dangaus studijos tik stiprino šio mokslininko tikėjimą.

Kitas 19 šm. astronomas A. Secchi (1818--1878), pasižymėjęs moksliškais traktatais apie saulę, žvaigždes, meteorus, buvo jėzuitas.

Naujosios botanikos pagrindėjo K. Linne (1707--1778) moksliškuose raštuose apie gamtą randama daug vietų, kur giriama Kūrėjo galia. Kai kurios jų primena psalmisto kalbą ir sielos nusiteikimą. Tai jis išpažįsta Dievą, kaipo pasaulio pirmutinę priežastį, tai giria Jo gerumą ir visagalybę, tai liaupsina Jo išmintį ir visažinybę. Šis mokslininkas savo tyrinėjimuose nori būti Dievo mokinys, Dievo šlovę išpažinti, Dievo didybę žmonėms skelbti.

Garsus matematikas L. Enleris (1707--1783) pats vadovavo savo šeimos vakaro pamaldoms.

Pirmoj 18 šm. pusėj Prancūzijoj A. L. Cauchy (1783-1857) buvo didžiausias mokslininkas skaičių ir dydžių srity. Jis taip pat buvo ištikimas katalikas, šv. Vincento draugijos uoliausias narys ir pirmas visur, kur tik reikėjo tikėjimą ginti ar skelbti.

Šilimos teorijos mechanikoj R. Mayer iš Heilbronno (1814--1878), 1851 m. taip rašo: „Anksčiau aš tik spėliojau, kad gamtamokslio tiesos taip santykiauja su krikščionių religija, kaip upeliai ir upės su vandenynu, dabar aš visai tuo įsitikinau. Aistrų pagundų mėtomas, būčiau visai žuvęs, jei Dievo malonė sunkiausioj mano gyvenimo valandoj nebūtų parodžiusi tikrąjį kelią. Kaip daug dalykų dabar man yra abejingų, kuriuos anksčiau laikiau taip svarbiais“.

Elektros srovės atradėjas A. Volta (1745—1827) buvo giliai religingas. Išgirdęs, kad kai kas abejoja jo katalikybe, viešai pasisakė šventą katalikų bažnyčią laikąs visados vienintelę, tikrą ir neklystančią.

Elektros srity pasižymėjęs A. M. Ampere (1775—1836) draugiškuose pasikalbėjimuose su literatūros isroriku *Ocanamu* visados prieidavo prie to, kad savo plačią kaktą suėmęs sušukdavo: „O kaip didis yra Dievas! Ocaname, kaip didis Dievas! ir koks menkas mūsų žinojimas!“

Saulės spektro linijų atradėjas ir žymiausias šviesos tyrinėtojas J. Fraumhofer'as (1787--1826) didžiai brangino katalikybę. Kaip jis pats sąžiningai pildė Bažnyčios įsakymus, taip ir jo svečiai, jei atsitiktinai penktadienį pas jį atsilankydavo, turėjo pasninkauti.

Apie žymų gamtininką C. A. Becquerel'į (1788--1878) akademikas *Ficeau* taip pasakė: „Šis vyras miręs su išminčiaus dvasios aiškumu, doro žmogaus sielos ramumu ir krikščioniškų pasitikėjimu Dievu".

Didysis chemikas J. Liebig (1803—1873), dalyvaudamas diskusijose po vienos viešos paskaitos, kurioje buvo užsiminta, kad gamtamokslis remiąs materializmą, griežtai pareiškė, kad tik paviršutiniškas gamtamoksliuose diletantizmas gali prieiti tokios išvados ir klaidinti nenusimanančius. Tuo tarpu taurus mokslininkas mokslo tiesų taip neiškraipo.

Visam pasauly garsus chemikas L. Pasteur (1822--1895) išliko giliai tikįs iki savo gyvenimo pabaigai. Kartą paklaustas, kaip po tiek studijų galįs tikėti į Dievą, atsakė: „Kaip tik dėl to, kad daug studijavau, likau tikįs, kaip bretanietis; jei dar daugiau būčiau studijavęs, tikėčiau, kaip bretanietė".

Lastelių bijologijos pagrindėjas J. B. Carnoy († 1899) buvo kunigas. Jis, prieš pradėdamas skaityti paskaitas universitete, visada persižegnodavo.

Medikas R. Th. H. Laennec (1781—1826) pasižymėjo pamaldumu. Kartą jam su žmona keliaujant iš Bresto į Paryžių išvirto vežimas. Vėl viską sutaisius, sėsdamas į vežimą, jis tarė savo žmonai: „Mes, rodos, kalbėdami rožančių sustojome trečioj paslapty", ir ramiai meldėsi toliau, lyg nieko nebuvus.

Garsus daktaras ir universiteto profesorius J. N. Nunbaum'as (1829—1890) patardavo sunkiai sergantiems priimti šv. Sakramentą pirm, negu jis juos pradėdavo gydyti. Jam prityrimas parodė, kaip gera išpažintim nuraminta sąžinė stiprina ligonį ir palengvina gydymą. Jis pats dažnai priimdavo Švenč. Sakramentą ir mirė tardamas: „Tebūna garbinamas Jėzus Kristus".

Berlyno chirurgas profesorius Bergmannas prieš operaciją, po kurios mirė, balsiai pasimeldė: „Imk mane, Viešpatie, už rankų ir vesk į palaimintą gyvenimą! Aš negaliu vienas nė žingsnio žengti. Kur Tu eisi ar stovėsi, priimk ir mane kartu".

Tai tik mažuma didžių vyrų, kurių religingumas dėl išsimokslinimo nė kiek nenukentėjo. Jų įvairūs gamtos tyrinėjimai tik sustiprino patį tikėjimą į Dievą.

Ir kitos mokslo šakos turi ištisą eilę tikinčiųjų.

Naujosios bažnyčios istorijos tėvas C. Baronius (1538—1607), šv.Pilypo mokinys, mirdamas meldėsi į Šventuosius.

Senovės mokslų įkūrėjas J. Mabillonas (1632—1797), pamaldus benediktinas, yra parašęs daug mokslišku veikalų. Už-

tarti katalikų Bažnyčiai ir rūpintis jos reikalais buvo jo gyvenimo uždavinys.

Daugelis žymių vokiečių istorijos tyrinėtojų perėjo iš protestantizmo į katalikybę. Sakysim, F. Hurter'ius (1787—1865) protestantų pastoriui perėjus į katalikų tikėjimą, protestantų tarpe kilo toks triukšmas, kad net jo gyvybei grėsė pavojus.

19 šm. istorikas A. Reumont'as (1808—1887) liko ištikimas katalikų Bažnyčiai ir popiežiaus institucijos gynėjas.

J. B. de Rosi (1822—1894) „krikščioniškos archeologijos tėvas", žymus katakombų tyrinėtojas, buvo visam pasauly garsus mokslininkas ir kaip tikįs, dievobaimingas katalikas popiežių Pijaus IX ir Leono XIII labai gerbiamas.

Didis vokiečių tautos istorikas Joh. Jansen'as (1829—1891), pamaldus kunigas, beveik kiekvienais metais atlikdavo šventą kelionę į Kevelaerą. Net pagarsėjo, kad kelionėse draug su kitais maldininkais garsiai kalbėdavo rožančių.

Grafas Pico von Mirandola (1463—1494), viduramžių pabaigoj tikrasis genijus, dėl gabumo ir mokslišku darbų buvo visų gerbiamas. Jaunas būdamas mėgo linksmai pagyventi. Vėliau visai pasikeitė. Išdalino savo turtus pavargėliams ir įstojo į dominikonų vienuolyną.

Filosofas, racijonalistas R. Dekartas (Cartesius, 1596—1650) nei kiek neabejodamas pripažino Dievišką Apreiškimą. Kai jis, trisdešimties metų kare, ilgiau sustojęs Neuburge, sumanė įkurti naują filosofijos sistemą, pasižadėjo atlikti šventą kelionę į Loretą, jei jam šis sumanymas pasisektų. Ir tikrai, savo pažadą vėliau išpildė. Dekartas daugiau apsiribojo filosofija ir laikėsi kiek nuošaliau nuo teologijos. Jis pripažino dieviškos malonės reikalingumą vien tik teologijai. Tačiau savo filosofiškuose išvadžiojimuose, kiek jie susisiekdavo su dogmomis, be jokios abejonės pasiduodavo bažnyčios sprendimams.

17 šm. olandų filosofas Hugo Grotius (1583—1645) uoliai rūpinosi suvienyti protestantų ir katalikų bažnyčias. Studijuodamas taip įsigilino į katalikų mokslą, kad, kaip jo ilgametis draugas *Petavius S. J.* sako, jei nebūtų staiga miręs, būtų tikrai priėmęs katalikybę.

Filosofas S. W. Leibniz'as (1646—1716) buvo protestantas. Tačiau savo religiniuose siekimuose visados laikėsi katalikiškos krypties.

Ispanijos filosofą J. Balmes (1810—1848) Madrido nuncijus *Brunelli* vadino bažnyčios tėvu. Jo raštus popiežiai Gregorius XVI ir Pijus IX labai brangino. Taip pat jo *„Laiškai abejojančiam"* besimokančių jaunuolių buvo gausiai skaitomi.

Kardinolas J. Mezzofanti (1774—1849) penkiolikos metų įsigijo filosofijos daktaro laipsnį, o dvidešimties trijų metų jau profesoriavo. Anglų rašytojas Baironas vadino jį „katalikų stebuklu", „keliaujančia biblioteka". Pakėlimo į kardinolus iškilmėje buvo sveikinamas penkiasdešimt trimis kalbomis ir

Heinrich Federer

Į Ameriką

Už miesto, ties antru grioviu, vos galėjai prasisprausti. Gatve grūdosi moters, vyrai ir vaikai, su ryšuliais ant pečių ir ilgais pagaikščiais rankose; čia stovėjo daugybė į kelionę pasirengusių vežimų, kuriuose styrėjo kalnai dėžių ir pintinių. Vyrai buvo apsiavę rudomis storo aksomo kelinėmis, moterys po pažastėmis nešėsi storas vilnones skaras. Visa kalbėjo apie tolimą kelionę.

Jaunieji nešėsi rimtais, seniai buvo beveik abejingi, moters ašarojo. Vaikai juokavo ir galvomis ėjo, tirtėjo iš džiaugsmo, kad gaus keliauti.

„Avanti!“ priekyje sušuko didelis, tvirtas vyras, prieš langą pamojo plačiais bryliais skrybėle ir nuėjo.

„Orsu!“ — Minia su ryšuliais ir vežimėliais pasijudino keliauti.

Tartum sužaibavo. Bet tai buvo tik šauksmas: „Maddalena!“. Šį žodį kažkas šūktelėjo plonu, stipriu balsu.

„Nežiūrėti atgal! nežiūrėti atgal!“ murmėjo keleiviai. Tarp dviejų dramblotų vyrų įsispaudė jauna graži moteris.

Vėl pasigirdo garsus ir piktas šaukimas: „Maddalena!“

„Carragio!“ suniurnėjo du vyrai ir alkūnėm surėmė įsispraudusiąją. Moteris išblyško, sudrebėjo ir nusilpusi atsigręžė.

„Fanciullina mia! Fanciullina mia!“ suskambėjo lyg iš trimito. Šie žodžiai buvo taip aiškūs ir griežti, kad moteris ištrūko, dviem šuoliais prasiveržė pro užpakalinę keleivių eilę ir, peršokus tris grubius laiptus, prie durų puolė į išsikėstas senos, sulinkusios, raukšlėtos motinos rankas.

Aičiojo ir bučiavosi. Taip buvo sunku skirtis.

Minia sustojo. Visi atsigrįžo ir gailėdamiesi žiūrėjo. Taip sunku buvo senelei pasakyti paskutinį sudie. Ji turėjo prižadėti, kol keleiviai atsitolins, neišeiti iš kambario. Taip lengviausia skirtis. Už tai ją triskart pabučiavo. Bet vos tik išgirdo vežimėlių barškėjimą ir vyrų žingsnius, susijaudinus puolėsi ji prie vartų ir sukliko, lyg išgąsdinta strazdo patelė, šaukdama

---

už kiekvieną dėkojo ta kalba, kokia į jį buvo prabilta. Mezzofanti buvo labai pamaldus; jį net vadino *un santo vivente* — gyvas šventasis. Jam mirus, po šešiasdešimties metų atidarius grabą, rasta lavonas visai sveikas, nors jis buvo nebalzamuotas.

Ir taip ištisa eilė paminėtų didžių mokslininkų, kurie per visą savo gyvenimą išliko ištikimi tikėjimui, iškalbingai sako, kad mokslas ir tikėjimas nieku būdu vienas kitam nepriešteraujа. Todėl ir netikėjimo priežasčių reikia ieškoti kur kitur.

Pagal Dr. K. Holl'į *A. Litvinaitė*

jauniklius, kurie vos tik pradeda lakioti. Už jos nejudėdamas stovi minkštaprotis, dar senesnis ir raukšlėtesnis tėvas. Jis tik linksi galva, beprotiškai juokiasi ir nuolat kalba: „Sta bene, sta bene!“ Jis nenori su motina ir dukterim glebesčiuotis. Tik išgverusiu senu balsu patenkintas dainuoja: „Sta bene!“

„Giorgio!“ šūktelėjo per motinos petį jauna moteris į gatvę.

To dar negana! Žentas, Magdelenos vyras, iš minios stumia savo vaiką. „Eik ir pabučiuok Noną“ — sumurma dėdamasis piktas esąs. „Bet tikrai! Ne taip, kaip pirma! bėk!“...

Lieknas, lašuotu geltonu veidu jaunuolis, su juoda kaip varno plunksna apikakle ir smailais, pro alkanas lūpas kaip sidabrinės vinys blizgančiais dantimis, skverbiasi atgal į būrį. Jis nenori. Jis turi septyniolika metų. Prieš visus žmones gatvėje pabučiuoti pasenusią Noną — to tai jau perdaug. Jei čia būtų jaunoji Benedeta — jis ją čia pat, ant vežimo, prieš visą miestą pabučiuotų. Jo akys žibančios, kiek liūdnos. Jo liesuos veiduos žymu aistros atšešėlių. Iš tiesų savo senelę jis jau bučiavęs keletą kartų. Bet čia... jokiu būdu!.. ir slepiasi už kitų galvų.

„Giorgio!“ įsako jauna motina, beveik grumodama.

„Kur keliauja tiek daug žmonių?“ paklausiu besidairančio vyro, mėlynomis raudonais dryžiais kelinėmis. Jis — policijos viršininkas.

„Į Ameriką... Argentiną... Čia jauni žmonės neturi ko veikti, jiems tenka badauti.“

„Ak, į Ameriką! Dabar suprantu.“

„Sinjore, ten jiems reiks sunkiai dirbti, bet visuomet turės ko valgyti ir gaus sidabro, tikro sidabro. Tik mums, seniams, nėra jokio tikslo. Seniems nieko nereikia! Jie turi namie mirti. — Bet žiūrėk žiūrėk, antai ir Jurgis! Aš taip ir maniau!“

Niekada jau nepamatys jaunuolis savo močiutės. Visas paraudęs iš gėdos vienu šuoliu peršoka tuos tris laiptus. Senelė paleidžia dukterį ir virpančiomis, sausomis rankomis glamonėja anūko veidą. Žiūri į jį neramiomis akimis ir bučiuoja. „Tu — tu — o tu!“ aimanuoja ji. Supo, penėjo, lepino jį, bet jis buvo išdidus ir piktas, o dabar visam amžiui išsprunka šis jos kankintojas ir senatvės paguoda! Kokia miglota ateitis!“

„Sudie, Nona, aš tau pinigų atsiųsiu!“

„Kas iš tų pinigų! — Sudie, vaike, sudie!“

Į tai jis nemoka atsakyti. Būsimas gyvenimas atrodo nepaprastas. Tokios senelės greit miršta... Ar matysiu tave kada nors?

„Addio, Nona, addio! greit parašysiu!“

„A rivederci!“ atkakliai patvirtina senė ir vėl ir vėl bučiuoja jo kaktą, smilkinius, gražią, gauruotą galvą.

Vėl minios priekyje suskamba griausmingas „Avanti!“ Sušunka vedėjas ir parodo į gatvę.

„Il treno, arsu!“

Jurgis ir Magdelena neatsigrįždami peršoka laiptus ir dingsta minioje. Tap, tap, tap — keliauja būrys tolyn. Jurgis vis-

dar įraudęs žiūri į vieną vaiką, sėdintį vežimo prieky. Kaip Benedeta spokso į jo veidą! Ji viską matė ir girdėjo. Labiausiai pabučiavimus. Dabar ji net prasižiojus vėpso į gražų jaunikaitį ir galvoja, kodėl jis taip pamilo ir bučiavo. Nenuorama jauniklis patempia savo drėgnas, aistringas lūpas, klastingai primerkia akis ir svyra į priekį, lyg norėdamas kaip vagis nuo šakos pastverti vyšnią ir negailestingai ją praryti. Kaip pavojingai jis atrodo! Mergaitė dar dirstelia į jį ir išsigandus nusigrįžta.

Suvaikėjęs senis stovi ant laiptų vis linksi: „Sta bene, sta bene!“ Apsisuka ir lėtai dūlina į kambarį. Nona abiem rankom laikosi stulpo, žiūri į tolstančius ir nuolat kugžda: „A rivederci, a rivederci!“ Paskui kažką iškrapšto iš kišenės. Dieve, kaip graudžiai juokinga! persiko branduolys. Pirmo šių metų persiko. Jurgis prie jos akių suvalgė sultingą vaisių: kaip tikras grobuonis nuplėšė nuo branduolio raudonas mėsas, jo akys žibėjo ir nuo blizgančių dantų per išblyškusias lūpas varvėjo rausvos sultys! Paskui branduolį, kaip dovaną, iškilmingai jai įteikė. Štai Nona, nors tiek turi.

Nona pasodina branduolį į vazoną. Atsisėdus prie puodo laukia, kada pasirodys žalias diegelis. Jau praėjo daug laiko. Ir dar ji lauks trejus metus, kol augalas pražydės. Laikas slenka. Dešimtais metais, — ji turėtų kantrybės, nors ir šimtą metų laukti! — jau dešimtais metais išauga persikas. Tikrai taip! Tai Jurgio persikas, tarsi iš jo burnos išaugęs. Jis turi ir šį suvalgyti, o ji vėl gaus branduolį, taip, a rivederci, be abejo, taip tikrai bus. Pilkame, subliūškusiame jos veide žaidžia ši svajonė; vikriai apsisuka senelė ir nubiznena į tamsų kambarį išsirinkti gražiausio gėlių puodo.

Būrys išnyksta vingiuotoj gatvėj.

„Dar daug laiko jie turi“, murma kapitonas, „o taip skuba! Keista, jie visada skuba... Čia keliauja vienuolika šeimynų. Pereitų metų balandžio mėnesį buvo taip pat vienuolika.“

„Tiek daug?“

„Paskutiniais metais išvyko septyniasdešimt keturi žmonės...“ Jis mostelėjo kepuraite į Velino kalną, kur, jo galva, turėjo būti Argentina.

„Pora kartų jie parašo, paskui nutyla. Po trejų, ketverių metų nieks nežino jų adreso.“

„O Nona?“ pratariu susikrimtęs.

„Ai!“ Senis mostelia rankomis, lyg vydamas didelį skausmą.

Ar jis gailis apleistos senelės, ar vargšės motinos Italijos, kuri niekad nevaliojo savo vaikų patenkinti?

Prislėgtas ėjau tolyn.

Būk linksmas, Sienos Bernarde, kad taip maža matai. Tavo motina visuomet turi daugiau duonos savo vaikučiams. Šiems reikia pusę pasaulio pereiti, kad nors kiek pasisotintų.

Bet duonos, be kurios badauja ir tie, kurie turi Argentinos ir Egipto mėsos sandėlius, o Bernarde, kas duoda jiems šitos duonos?

Išvertė *J. S.*

Apžvalga

Jungt. Amerikos Valstybių lietuvių moksleivija organizuojasi.

Amerikoje einąs lietuvių laikraštis „Darbininkas“ spalių mėn. 7 d. numeryje įsidėjo straipsnį „Moksleivių organizuotė“. Šiame straipsny konstatuojama skaudus ir mums ir Amerikos lietuviams faktas: lietuvių jaunuomenė visiškai nesirūpina tautiniu judėjimu, vyresniosios kartos sielvartais, ramiai ji priima svetimą kalbą, stoja į nelietuviškas organizacijas, kuriose jie išauga visai svetimi lietuvių reikalams, rūpesčiams. Čia pat nurodoma ir priežastys, kodėl taip yra: kitų tautų ne tik jaunuomenė, bet ir moksleiviai susiorganizavę į sąjungas. Organizacijoj gyvendami savo tautos rūpesčiais, išauga atsparūs, tvirti tautininkai, kurie duoda nemaža gerų vadų ir kitoms organizacijoms. Tik lietuviai skaudžiai kenčia nuo šio trūkumo. Tiesa, kadaise buvo Moksleivių Susivienijimas, bet jis iširo, šiandien jau nebeegzistuoja. Atsiminus, kad Amerikoje yra 14,000 moksleivių lietuvių, iš kurių apie 500 lanko net aukštąsias mokyklas, reikia susirūpinti jų likimu. Įvedus juos į organizacijinį veikimą, jie ne tik nežus mūsų tautai, bet dar duos vadų ir kitoms lietuvių organizacijoms, kurios šį trūkumą dabar taip skaudžiai jaučia.

Moksleivių organizacijos reikalą iškėlė Lietuvių Kunigų Vienybė, o paties darbo ėmėsi Šv. Marijos Kolegija. Ji nutarė sušaukti spalių mėnesį Thompsone lietuvių moksleivių suvažiavimą, kuris nustatys organizavimosi gaires. Reikia tikėtis, kad kuriamoji organizacija daug padės Amerikos lietuvių tautiškumui išlaikyti. Lietuvių moksleivija su didžiausiu džiaugsmu sveikina Amerikos lietuvių moksleivių žygius, džiaugiasi augančiu jų tautiškuoju susipratimu ir tomis apystovomis, kurios jiems leidžia organizuotis užsieniuose.

Naujas studentų laikraštis.

Studentai katalikai — misijonieriai, susirinkę Šveicarijoj, nutarė leisti laikraštį pagonims studentams kiniečiams ir rūpintis atvažiavusiais Europon studijuoti.

Jei dvasininkai elgsis pagal encikliką, bažnyčios bus uždarytos.

Meksikos m. X.-3. E. Popiežius išleido encikliką, kurioj pažymėjo, jog katalikų padėtis Meksikoj esanti tokia pat, kaip SSSR. Taip pat enciklikoj Popiežius pakėlė balsą prieš katalikų tikėjimo plėtojimosi varžymą ir kvietė katalikus susiorganizuoti veiklesniam veikimui. Prezidentas Rodriguez pranešė, kad visos bažnyčios būsiančios uždarytos, jei dvasininkai elgsis pagal enciklikos nurodymus.

„Vilties“ sukaktuvės.

Spalių mėn. 16 d. suėjo 25 metai, kai pradėjo eiti laikraštis „Viltis“.

„Viltis“ nėra saujelė asmenų, nors ir labai garbingų, sudarančių jos redakcijinį kolektyvą, bet tie šimtai Lietuvos katalikų inteligentų, tie pora tūkstančių jos skaitytojų ir 400 jos bendradarbių, kurie ją sukūrė, palaikė, ir jąja rūpinosi, tuo sudarydami katalikų tautinio ir kultūrinio gyvenimo organą ir jos aspiracijų reiškėją.

„Viltis“ pirmas po „Tėvynės Sargo“ didesnis katalikų laikraštis, skiriamas daugiau jau pagausėjusiai mūsų inteligentijai. Tat „Vilties“ sukaktuvės yra katalikų šviesuomenės kultūrinio žygio sukaktuvės, ir ties jomis verta apsistoti.

Be abejo, teisingai sako tie, kurie tvirtina, kad „Viltis“ buvusi dvasiškijos reakcija prieš suaktyvėjusią socijalistinio atspalvio inteligentiją. Taip ir buvo „Vilniaus Žinioms“, kuriose iš karto bandyta sutalpinti visos mūsų ir politinės ir pasaulėžiūrinės srovės, jai patekus „kairiesiems“, šie parodė tiek netolerancijos, kad gausiai katalikų inteligentijai ir katalikams prielankiems prisiėjo pagalvoti apie savo atskirą laikraštį. Katalikų dvasininkų garbei reikia pasakyti, kad jie ypač gerai šį reikalą suprato ir jį parėmė. Neilgai trukus buvo surasta 100 kunigų, ku-

rie sumokėjo po 500 rublių (mūsų valiuta po 2500 litų), ir sumanymas buvo realizuotas. Pradėjusi eiti „Viltis“ greit suspietė apie save gausų būrį gerų bendradarbių ir vykusiai redaguojama užimponavo ir mūsų ir mūsų kaimyninių tautų skaitančiai visuomenei.

Jos įtaka, ypač priaugančiai mūsų šviesuomenės kartai, buvo didelė. Nebuvo lietuvio moksleivio, kuris nebūtų jos bent skaitęs, daugelis prenumeravo. Savo tautiškai krikščioniška kryptimi ji kaip tik tiko gera parama moksleivijoje prasidėjusiai reakcijai prieš mūsų senosios kartos moksleiviuose įleidusį šaknis filosofinį materijalizmą.

Šis reakcijos darbas prie tų laikų spaudos ir susirinkimų laisvės vyko sparčiai. Stiprėjant katalikų šviesuomenei, augo ir jų reikalai. Jie darėsi aktyvesni. Prasidėjo smarki kova su statančiais jiems kliūtis socijalistinio atspalvio „pirmeiviais“. Ir čia pasirodė, kad tuometinė „Viltie“ redakcija nesuprato to, ko iš jos laukė katalikiškoji visuomenė. Laikraštį tvarkė tik savo asmenine pažiūra. Tiesa, „Viltis“ pasiliko ir toliau katalikams palanki, betgi tas palankumas buvo gana savotiškas.

Katalikų lėšomis leidžiamas ir katalikų visuomenei skiriamas šis laikraštis betgi nepanorėjo sutikti su tuo, kas katalikų visuomenei tais laikais buvo brangiausia; tarp ko kito, „Viltis“ nenorėjo padėti kurti katalikų moksleivių organizacijų. Išėjo paradoksas: katalikų laikraštis stovi prieš gyviausią katalikų reikalą. Žinoma, tokią redakcijos pažiūrą jos leidėjai negalėjo ilgai toleruoti ir 1913 m. „Viltis“ buvo perduota kitam redakcijiniam kolektyvui su dabartiniu prof. Pr. Dovydaičiu priešakyje.

Konfliktas įvyko, kaip matėme, dėl to, kad redacijos vadovybė norėjo primesti savo pažiūras visai katalikų visuomenei. Pasistačiusi tikslu būti atskirų mūsų tautos srovių jungėju, ar kaip jie patys sakė „tiltu“, redakcija stropiai vengė viso to, kas galėtų erzinti „kairiuosius“. Nepajėgdama tuo vienybės sudarymo tikslu nieko padaryti „kairiųjų“ tarpe, „Viltis“ užsispyrusi tramdė katalikų aktyvumą.

Tos „vienybės“ ji siekusi katalikų sąskaiton ir dėlto jos bendrą „tiltą“ greitai pradėjo vadinti „tiltu į kairiuosius“ „Rytas“

Žydų dėkingumas katalikų kunigui.

Čekoslovakų laikraščiai praneša, kad neseniai mirė Michalovice (Slovakijoj) klebonas kanauninkas Aleksandras Oppic. Šis kunigas buvo labai gerbiamas Čekoslovakijos žydų, ir jo mirtis dar kartą iškėlė tuos nuopelnus, dėl kurių jis turi didžiausią žydų pagarbą. Jos istorija tokia:

Kai 1919 m. vengrų bolševikai įsibrovė į Michalovice ir pradėjo savaip tvarkytis, netrukus juos išstūmė čokoslovakų kariuomenės dalis. Užimant Michalovcą, vienas civilinis bolševikas žydas nušovė vieną čekoslovakų kareivį. Karo vadovybė įsakė suimti vieną iš žydų ir jį sušaudyti, kaip kerštą už kareivio nukovimą. Buvo suimtas Moize Deič, skaitlingos šeimos tėvas. Kai apie tai sužinojo klebonas kun. Oppic, jis nuvyko pas dalies vadą prašyti, kad suimtam žydui dovanotų gyvybę. Kai vadovaujantis daliai generolas griežtai atsisakė išklausyti jo prašymo, kanauninkas Oppic pasiūlė savo gyvybę už skaitlingos žydų šeimos tėvo gyvybę. Tai padarė generolui įspūdžio ir tas Deičą paleido laisvėn.

Kanauninko Oppic mirtis sukėlė didelį vietos žydų gedulą. Vyriausias žydų rabinas įsakė kasmet minėti sinagogose kan. vardą, o jo portretą iškabinti visose viešose žydų įstaigose, mokyklose, draugijose ir t.t., o rabinai kasmet turės savo pamokymuose tikintiesiems kalbėti apie krikščioniškosios etikos kilnumą ir pavyzdžiu rodyti kan. Oppico žygį. („Rytas“).

Tarptautinio dvasininkų Sekretorijato Kongresas.

Įvairių kraštų (Anglijos, Austrijos, Belgijos, Čekoslovakijos, Italijos, Lenkijos, Prancūzijos, Šveicarijos, Vokietijos ir kt.) dvasininkų sąjungos ir Bažnytinės apsaugos lygos, prisidėjusios prie Tarptautinio dvasininkų Sekretorijato susivienijimo savitarpinės pagalbos ir apsau-

gos tikslams, Liucernoje, Šveicarijoje, turėjo septintąjį metinį kongresą.

Atvykusius į Liucerną delegatus nuoširdžiai sutiko kongreso organizatoriai Mgr. Orlandi, sekretorijato įkūrėjas, ir kun. Hoeberlė, šveicarų dvasininkų sąjungos „La Providence" sekretorius.

Jo Ekscelencija Mgr. Ehrenfried, Würtzburgo vyskupas, Sekretorijato pirmininkas, atlaikė pirmas kongreso mišias senoje šv. Mykolo koplyčioje ir pradėjo viešbučio „Union" salėse darbo posėdžius, pirma pasveikinęs 30 delegatų kunigų, susirinkusių mūsų Viešpaties meilėje. Jam pareiškus visų dalyvių vardu visišką atsidavimą ir nuolankų klusnumą Šventajam Tėvui, susirinkimas jo žodžius palydėjo karštu delnų plojimu. Įdomu, kad vokietis vyskupas laikė reikalinga atskirai pasveikinti Prancūzijos delegatus, kuriuos tai labai sujaudino.

Dienotvarkėje buvo visa eilė pranešimų, kuriuos darė kiekviena delegacija apie savo dvasininkų organizacijų įsteigimą ir jų veikimą. Šie pranešimai, parašyti ir aiškinami dažniausiai lotyniškai, sukėlė labai įdomius ir įspūdingus nuomonių pasikeitimus.

Bendrai imant, dvasininkų sąjungos, be tikslo jungti dvasininkus ir skleisti savo narių tarpe brolišką meilę, turi dvigubą tikslą: 1) savitarpinę materijalinę pagalbą ir 2) dvasininkų garbės gynimą. Daugumoje kraštų šiuodu tikslai siekiami per atskiras organizacijas — dijecezines, bendras kelioms dijecezijoms ar net visam kraštui; savitarpinės pagalbos reikalas pavedamas pagalbos kasoms, kooperatyvams ir t.t.; dvasininkų garbės gynimas pavedamas bažnytinės apsaugos sindikatams ar lygoms. Nereikia nė sakyti, kad jokia sąjunga nėra kuriama be bažnytinės vyresnybės sutikimo.

Reikia pažymėti, kad savitarpinės materijalinės pagalbos srityje, ypač per paskutinius 10 metų, augančių ekonominių sunkumų akivaizdoje, yra padaryta nuostabių pastangų. Jų siekiama laiduoti kunigams garbingą senatvę ir jiems padėti ligoje bei nesveikatoje. Šis reikalas ypač jaučiamas šalyse, kurios yra sunkiau ekonominio krizio paliestos.

Prancūzijoje, kame jau 80 metų dvasininkai laikosi vien tikinčiųjų duosnumu, jau seniai tuo keliu einama. Jos gausios organizacijos — pagalbos kasos, savitarpinės pagalbos sąjungos, poilsio ir senatvės namai ir sanatorijos — gali būti pavyzdžiu. Taip pat stebėtinos ir sektinos Italijos, Šveicarijos ir Vokietijos organizacijos.

Kai dėl dvasininkų garbės gynimo, tai paaiškėjo, kad visose šalyse reikia kovoti ne su didžiąją spauda ir visuomene, kurios daugumoje kraštų reiškia dvasiškijai pagarbos, bet su sektantų mažuma, nesidrovinčia griebtis žemiausių šmeižtų. Matyti sisteminis noras panaudoti įsivaizduojamus skandalus dvasininkų garbei plėšti. Tokius priešus atbaido tik baimė pakliūti į teismą. Todėl būtinai reikalinga, kad dvasininkų garbei ginti organizacijos būtų juridiniai asmens. Tatai joms pripažinta, vienokioj ar kitokioj formoj, daugumoje šalių . Pavyzdžiui, Prancūzijoje šios sąjungos, asocijacijų ar sindikatų vardu, yra įgaliotos ginti profesines dvasininkų teises neasmeninių kaltinimų ar įžeidimų atvejais.

Tėvas Moreau, prancūzų delegatas, kalbėdamas apie ypatingą prancūzų dvasininkų buvusių karo dalyvių būklę, ta proga nupiešė nuostabią katalikų atgimimo istoriją Prancūzijoje.

Paskutinę kongreso dieną vienu balsu nutarta 1933 metų kongresą šaukti Paryžiuje. Uždaromajame posėdyje, vienam Bavarijos delegatui pasiūlius, Tarptautinio dvasininkų Sekretorijato vicepirmininku išrinktas prancūzų delegatas kanauninkas Flaus, Monmartro superjoras.

Tarptautinio dvasininkų kongreso metu įvyko ir šveicarų dvasininkų sąjungos „La Providence" 50 metų sukaktuvių šventė. Sąjunga maloniai pakvietė visus delegatus dalyvauti jos posėdžiuose. Keturių Kantonų ežere pasivažinėjimai laivu ir autokarais, kelionė į palaimintojo Nikalojaus Fliūjiečio bažnyčią daug padėjo broliškai susiartinti ir nuoširdžiai pasikalbėti. Visi delegatai susižavėjo šveicariečių kolegų širdingumu ir brolišku priėmimu.

1933 metų kongresas Paryžiuje žada būti labai gausus.

Prancūzų jaunuomenė grįžta prie Kristaus.

Neseniai vienas žurnalistas gavo ilgiau pasikalbėti su žymiu Prancūzijos katalikiškosios jaunuomenės organizatorium Robertu Garrie, kuris jam statistikos duomenimis, svarbių įvykių eile ir naujomis pasireiškiančiomis kryptimis labai vaizdingai pailiustravo katalikų idėjos atgimimą savo šalies jaunuomenėje. Tas grįžimas prie Kristaus pasaulėžvalgoje ir privačiame gyvenime nežymiai prasidėjęs praeitojo šimtmečio paskutiniais metais, jau regimai ėmęs reikštis 1910 metais, o per ir po Didžiojo Karo taip sustiprėjęs, kad šiandien katalikiškoji jaunuomenė Prancūzijoj sudaranti tikrių tikriausiai žymiai didesnę pusę. Net aukštosiose specijalinėse mokyklose, kuriose pirmiau viešpatavo, rodos, nepergalimas bedieviškas skepticizmas ir indiferentizmas, šiandien dvelkia katalikiška dvasia. Užtenka tik paželgti ir padaryti išvadas: Politechnikume didesnė pusė studentų — praktikuoją katalikai; Ecole des Mines rodo dar didesnę praktikuojančių proporciją; aeronautikos mokykloj 50 iš 100 praktikuoją ir beveik visa likusi pusė bent simpatizuoją katalikiškai idėjai ir veikimui. Tas pat reikia pastebėti ir visų kitų specijalybių aukštosiose mokyklose.

Svarbiausia, kad visi praktikuoją studentai organizuotai veikia įvairiose katalikų draugijose, kurios visos pastaruoju laiku pradeda sueiti į labai artimą kontaktą. Net nekatalikai jau pradeda pastebėti, kad katalikų jaunuomenės organizacijos labai daug pasidarbavusios įvairių klasių suartinimui visai naujoje, šviesioje taikos dvasioje.

Prancūzijos valdžia leido tėvams prižiūrėti mokyklos auklėjimą ir negerus mokytojus reikalauti pašalinti.

Fašistų valdžia ima atlyžti.

Ilalijoj valdžia darosi kaskart palankesnė Kat. Bažnyčiai. Neseniai valdžia, susitarus su popiežium, paskyrė 1000 kunigų, kurie rūpintųs fašistų jaunimo dvasios reikalais. Aukštesnieji valdininkai, ypač Švietimo Ministerijos, stengiasi glaudžiai bendradarbiauti su dvasiškija. Ir Italijoj daug kam jau ima aiškėti, kad valstybės kova su Bažnyčia yra bergždžia ir griaunanti pačią valstybę.

Katalikų akcijoj dalyvaujančių gydytojų konferencija.

Nuolatos girdime priekaištų katalikų akcijai, kam ji stengiasi visas gyvenimo sritis persunkti religija. Ką bendro gali turėti religija su ekonominiais mokslais ar medicina? — jie klausia. Toks didžiulis nesusipratimas tik jaunoje mūsų valstybėje. Šit spalių 16—18 dienomis Florencijoje įvyko Italijos katalikų gydytojų, priklausančių katalikų akcijos, konferencija. Ji bendru katalikų gydytojų noru buvo sušaukta giliau pastudijuoti katalikų dorovės šviesoj kai kurias medicinos mokslo ir gydytojo profesijos problemas. Sumanymas kilo jau pernai, Popiežiui Pijui XI išleidus encikliką apie moterystę ir apie jaunuomenės auklėjimą, tačiau dėl kai kurių įvykių konferencija turėjo būti atidėta į šiuos metus.

Konferencijos posėdžiai davė ryškų vaizdą tos vienybės, kuri riša mokslą ir tikybą, nes iš tos pačios katedros pasikeisdami kalbėjo garsūs gydytojai ir gilūs teologai, arba garsūs gydytojai ir gilūs teologai kartu, kaip kat. universiteto rektorius tėvas Gemelli.

Iš tirštos ir tiksliai suskirstytos konferencijos programos pažymėtinos nors šios temos: Tėvas Gemelli skaitė apie abortą, teol. dr. Alberti ir prof. Picchi apie gydytojo pareigą studijuoti ir įsisąmoninti katalikų dorovės mokslą, dr. Gedda išaiškino Pijaus XI enciklikos dėsnius apie seksualinį jaunuomenės auklėjimą ir kt.

Italijos Katalikų Universitetas atidarys Romoj medicinos fakultetą.

Italijos katalikų spauda šiomis dienomis pralinksmino savo krašto katalikus viena gražia ir visai netikėta žinia: netolimoj ateity Milano katalikų universitetas atidarys dar vieną naują medicinos mokslų fakultetą. Naujiena dar įdomi ir tuo, kad naujasis fakultetas atidaromas ne Milane, didžiuliuose universiteto

rūmuose, bet Romoj, gražiajame Monte Mario kvartale.

Reikia pasakyti, kad naujiena netikėta tik plačiajai visuomenei. Atsakomingiems universiteto vadovybės asmenims tai jau seniai įvykęs ir realybėj pribrendęs dalykas. Mat, šį pavasarį iš Romos išsikraustė Biemontan Šv. Širdies tarnaičių kongregacija, kuri Amžinajame Mieste, ką tik paminėtame kvartale, turėjo net dvejus erdvius ir moderniškus rūmus. Išsikraustydamos jos savo senąją rezidenciją su visu nemažu žemės sklypu dovanojo Popiežiui, kuris savo ruožtu tuos rūmus dovanojo Milano katalikų universitetui su sąlyga, kad ten atidarytų seniai visų Italijos katalikų trokštamą medicinos mokslų židinį.

Romos laikraščiai, paskelbę naujiena, nieko nesako, kada projektuojamasis fakultetas pradės veikti. Suprantama, kad tai ne vienos dienos darbas. Yra tiktai žinoma, kad fakultetas bus aprūpintas visomis moderniškiausiomis mokslo priemonėmis ir duos didžiausius patogumus studijuojantiems, ypač praktikos darbų srity.

Tokiu būdu per trumpą laiko tarpsnį, Italijos katalikai įsisteigė didelį savo universitetą, šiemet jį dar padidino ekonominių mokslų fakultetu, o ateinančiais metais jo atžalą jau persodins net į kitą kultūros centrą.

— Italijoj susikūrė draugija, kuri rūpinasi neturtingų vaikų auklėjimu. Popiežius paskyrė didelę dovaną tam vaikui, kuris geriausiai mokysis katekizmo ir pagal katekizmo reikalavimus gyvens.

Maupasant — abstinentas.

Žymusis prancūzų novelistas Mopasanas (į lietuvių kalbą iš jo veikalų išversta „Ivettė“ ir atskira rinktinių novelių knyga) buvo visiškas abstinentas.

Prohibicijos problema.

Faktai nukreipti prieš prohibiciją Suomijoj ir Amerikos Jungtinėse Valstybėse, — rašo Tarptautinio Priešalkolinio Biuro Lozanoj narys M. Hercod, — dar nereiškia, kad prohibicija, iš viso, būtų negalima, tik parodo, kad ten buvo prie jos eita netinkamu keliu. Pagaliau Amerikoj prohibicija nepasitenkinimas yra kilęs daugiau dėl politinių situacijų ir alkolio biznierių sukelto didelio triukšmo. Dabartinis Jungtinių Valstybių prezidentas Hūveris (Hoover) yra prohibicijos šalininkas, o demokratų statomas Ruseveltas (Roosewelt) — jos priešininkas. Prohibicijos stiprėjimas daug pareis ir nuo to, kuris bus išrinktas prezidentu, kas ir parodo, kad Amerikoj prohibicijos dabartinė padėtis yra tam tikrų politinių situacijų išdava. Geriausias kelias į prohibiciją yra nuoseklus priešalkoliškas visuomenės, ypač jaunimo auklėjimas.

Ispanijos

Katalikų Stud. Dr-ja Kadikso mieste X.29—XI.3 šaukia VIII kongresą. Ši Dr-ja ypač susirūpinus dabartinės Ispanijos visuomeninio gyvenimo nenormalumais. Ispanijai tapus respublika, tamsūs gaivalai, kentę nuo buvusios ekonominės santvarkos ir monarchinio režimo, savo pyktį bandė išlieti ant Kat. Bažnyčios, nes ji, girdi, yra monarchinės tvarkos ir tuo pačiu daromų žemesniajam luomui skriaudų šalininkė. Kongresas ieško priemonių sėkmingiau kovoti su šiais ir panašiais nenormalumais.

Socijologijos paskaitos darbininkams

Šiais metais katalikiškosios akcijos vadovybė Ispanijoje nuo spalių mėn. 31 iki lapkričio mėn. 23 dienos ruošia visą eilę visuomenės mokslų paskaitų darbininkams. Tų paskaitų tikslas yra išlavinti gabesniuosius ir geros valios darbininkus sistemiškai socijologiniuose moksluose, kad jie paskiau galėtų kitų tarpe skleisti teisingus ir sveikus tos srities mokslo principus ir grynai katalikiškoje dvasioje vadovauti atitinkamose draugijose.

Kad tas visas įgytąsias žinias neparaližuotų įvairios klaidingos filosofijos srovės ir klaidatikių išvedžiojimai, minėtų paskaitų eilėje numatyta apologetikos temų, kurios yra tikėjimo tiesų pagrindas.

Tie daugiau apsišvietę darbininkai savo bendradarbių tarpe taps veikliais katalikiškosios socijologijos pagrindų skleidėjais ne tik žodžiu, bet ir raštu.

Knygos

Benediktas Rutkauskas. NUODĖMĖS. Sakalo b-vės leidinys. Kaunas 1932. 120 pusl. 2,50 lit.

Ben. Rutkauskas savo lyrikoje *Eilėraščiai marėse* kalbėjo su kaimu — žaliu, žydinčiu, kvepiančiu. Ten jis — tarp gintaro svėrių, tarp žiedų pusnių, su žaliais beržais ir liepom — saulės aukse arba jaunuose, kaip ir jis pats, vėjuose. Visai toks pat ir *Nuodėmėse.* Ir čia Rutkauskas — visa širdimi ir dūšia mylintis kaimą, kaimo žemę. Ką jis girdi ir mato lietuviškuose laukuose, visa lyg aidu atskamba jo novelėm. Ten: „zara per žiedus bėga; saulė kaip korys tirpsta, medum laša ant želmenų, žiedų; pavasaris žibuoklėm žydi; Neris per žemę tyliai liūliuoja, žiedų pusnim kvepėdama; saulėlydžiai violetinėm lelijom žydi...", ir *Nuodėmėse* — pavasariai, vasaros. Bet žemėje nebus visados žiedai ir džiaugsmas. Ateina ruduo — mirtis. Tada „taip aštriai pakvimpa mirštantys žiedai", o *Nuodėmių* novelėse: kaip išskridęs paukštis, nebegrįžta studentas į mylimą kaimą, nes ten jo palikta nuodėmė *(Nuodėmė);* žmogžudžiai --- plėšikai žiauraus rudenio vėtrom prabėga ramų vienasėdį *(Palikimas);* nežmoniška pamotė ir šalta žiemos naktis sustingina našlaitį *(Ponaitis);* šalnų pakąstais lapais nukrenta į Nemuno vandenis du jauni žmonės --- išsigyvenimo aukos *(Meilės elgetos)* ir p.

Tokia nuotaika.

Novelių padaryme daug ko įvairaus nėra. Rutkauskas nesiraizgo intrygose ir psichologinėj analizėj. Jam užtenka dažų, laukų ir pievų poezijos. Jo novelės — lyrika. Jo 2-jų, 3, 4, 8 psl. novelės — ne novelės daugiau kitkuo beveik nekreipia dėmesio. Kitoniškesnės --- *Meilės elgetos* ir *Išvežtas kraitis.* Pirmoji --- 16 psl., antroji jau 30. Čia norom nenorom turi daugiau pasireikšti žmogus, todėl bent kiek --- ir psichologija ir intryga. Tas lyriškosios dekoracijos ir veikiančio žmogaus sujungimas nevisur išeina lygiai ištušuotas. Atrodo, kad toje vietoje lyg nebuvusi dar visai laisva rašytojo plunksna. Nors čia — daugiau konstruktyvinės formos reikalas. Apskritai, jo formoje, rodos, lauktum didesnio nušlifavimo. Nuolat vartojami sakinio pradžioje jungtukai teikia kažkokio nedaklijavimo įspūdį:

> Ir jie buvo keturi. O ji jiems visiems viena — ta graži, baltakaklė kregždė, šilta krūtine.
> Ir kregždės lizdas jiems buvo nesiauras.
> Ir buvo jie geri draugai. 24 psl.

Šiaip --- turtinga, įvairu. Daug savų pasakymų, gražių palyginimų. Keletas jau minėti. Čia prisiminkim dar porą gražesnių: Nes jo aky buvo krislas, kurs deimantu, saule žėri, kurs gali juoktis, turėti kasas, mylėti; jos veidai sirpo, kaip vyšnios; upė sukniubo krantuos, kaip mergaitė po naščiais; skruostai avietėm kaito; pripinu juodas kasas (žibuoklių), kaip naktį žydriųjų sietynų.

Matome, kad autorius viską įasmenina, apdalija tikruoju gyvenimu. Ir taip perdėm. Vieton net taip vaizdu:

> Saulė grimzdo į girią. Žalios medžių rankos sukabino ją. Supo... Nušoko paskutinės aukso voverės ir aštriais snukučiais knisos po nusėdusias kelyje dulkes. Jos šliaužė, liuoksėjo ant akmenų, medžių kamienų. Prisiglaudė, sumigo. Prišokusios griovį, daubą — krito, mirė... 34 psl.

Seniau A. Vienuolis buvo žinomas gamtos įasmeninimu, bet ten reikėdavo rankiotis tokių vietų, --- pas Rutkauską skaityte skaitomos.

Geriausiai pasisekusiomis novelėmis teks laikyti: *Meilės elgetas, Voverę, Išvežtą kraitį* ir *Pavasario pakalnėje* 2 ir 3 fragmentus.

Novelių kalba įdomi ir gana turtinga.

K. Kecioris.

Atsiųsta paminėti

1. „Kosmos“ gamtos ir šalinių mokslų iliustruotas mėnraštis Nr. 5—6. Turiny: 1. *J. Dailidė,* Spindulių spaudimas Maxwell'io ir Einštein'o teorijų šviesoje. 2. *V. Morkūnas,* Chemijos gimiringumo problema. 3. *Pr. Lesauskis,* Vektorių pritaikymas nustatyti švytavimo plokštumos padėties kitėjimą dėl Žemės sukimosi. 4. *L. Vailionis,* Jean Lamarck. Redaguoja *Prof. Pr. Dovydaitis.*

2. „Soter“ Religijos mokslo laikraštis 1932 m. Nr. 1. Turiny: 1. *Vysk. M. Reinys,* Iš vaiko religijos psichologijos. 2. *Doc. Dr. Ign. Čėsaitis,* Charakterio šv. Tomo Akviniečio doktrina, 3. *Dr. Pr. Venckus,* Fundamentalinė teologija, jos uždaviniai, metodai ir k. 5. Bibliografija. 6. Kronika. Redaguoja *E. o. prof. Dr. P. Malakauskis.*

3. J. Stankus, *Meksikos Didvyriai,* apysaka iš Meksikos kruvinų įvykių, I dalis, Marijampolė, 1932 m. 292 pusl. Kaina 1,50 lt.

4. *Šv. Teresės Vaikelio Jėzaus Novena,* antrasis leid., Marijampolė, 1932 m. Kaina 20 ct.

5. *Nekalto prasidėjimo Švč. Panos Marijos Valandos* (Mažasis oficijumas) Marijampolė. 1932 m. Kaina 20 ct.

6. *Amžinąjį atilsį,* gailestingieji darbai už mirusiųjų vėles skaistykloje. II leid. Marijampolė 1932, kaina 50 ct.

7. J. Spilmann S. J., *Du jauni jūrininkai,* pasakojimas. Išvertė K. J. Stankevičius, Šv. Kazimiero drg. leid. Nr. 543, Kaunas 1932 m. 56 pusl. Kaina 60 ct.

8. *Laimės kalendorius 1933 metams* L. K. Blaivybės draug. leidinys, 84 nr. iliustruotas, 100 pusl. Kaina 50 ct.

9. *„Vilniaus Aušra“,* Vilniaus krašto lietuvių katalikų organas I m. 1 Nr. Spalis 1932 m. Leidžiamas Vilniuje.

10. Vet. med. dr. J. Žemaitis ir Vet. med. dr. J. Motiejūnas. *Naminis gyvulių gydymas,* Žemės Ūkio Rūmų leidinys 1932 m. 244 pusl., kaina 5 lit.

11. Ig. Malinauskas ir J. Talmantas *Lietuvių kalbos gramatika pratimais* IV-jam pradžios mokyklos skyriui ir I-jai gimnazijos klasei. Parašyta pagal Šv. Ministerijos programą. Šv. Kazimiero drg. leidinys Nr. 549, Kaunas, 1932 m. 198 pusl. Kaina 1,50 lt.

12. Harold Lloyd *Paskutinė mano knyga* „Naujo Žodžio“ leidinys 1932 m., 70 pusl. Kaina 50 ct.

13. F. Breimeris, *Skambantis Laikas,* eilėraščiai. J. Jasėno leidinys. Kaunas, 1932 m. 46 pusl. Kaina 1 lit.

Red. *K. Bauba* Ats. red. *A. Vaičiulaitis*